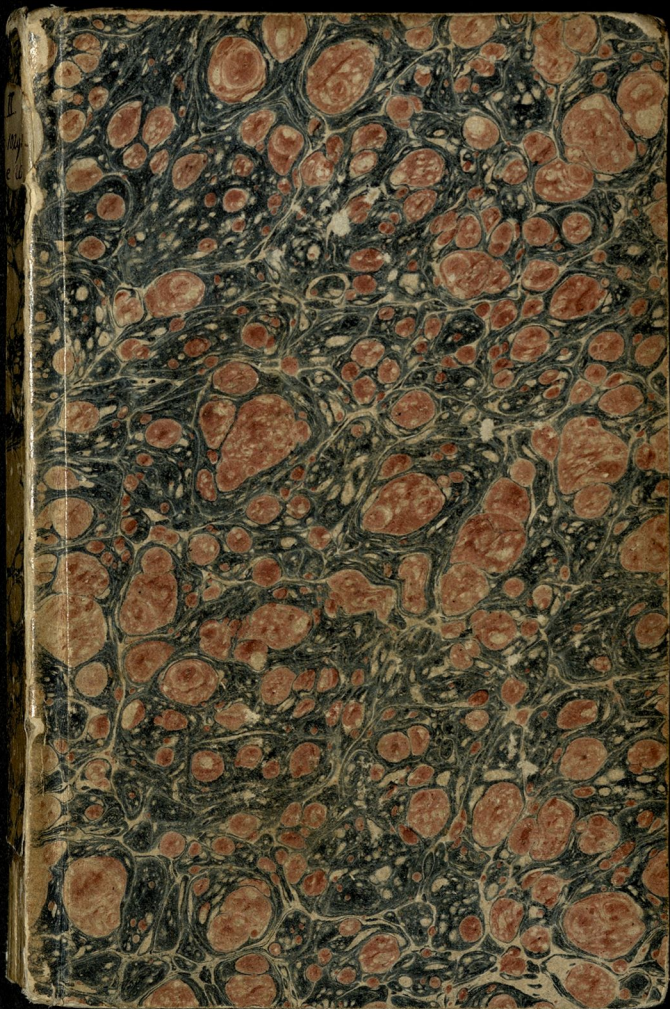
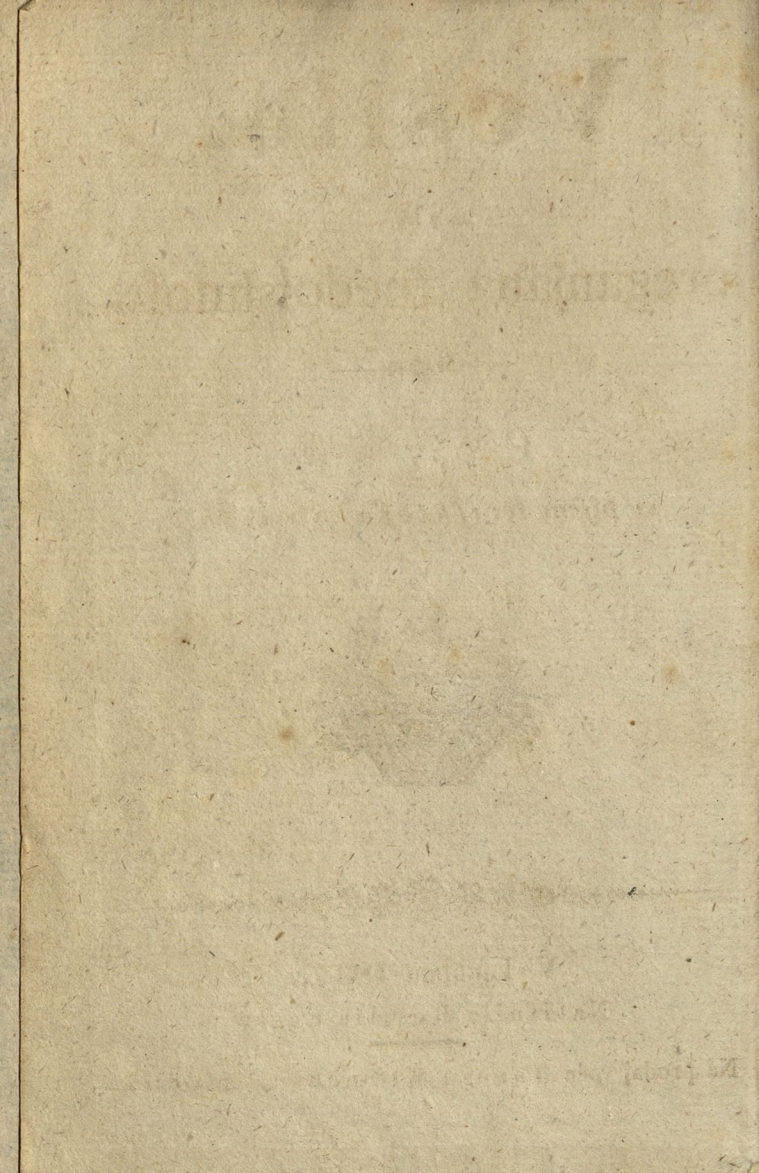

✓ 10290. II. C.e. 1. 2.

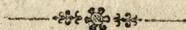

Vesílo,

ali

preganjana nedolshnost.

P o v é st

is pisem Krishtofa ,Shmida.

V' Ljublani 1834,

Natísnila Rosalia Eger,

Na prodaj per Janesu Klemensu, bukvovesu.

IN= 030006888

PREDGOVOR.

Vam, poboshni starishi, kateri vse dobro ino koristno zhišlate, kar naša sveta vera sapové; vam ino vašim ljubim otrokam, katere vedno k' poboshnosti vabite, ino k' nedolshnosti napeljujete te bukvize v'roke podam.

Nizh ni ljubesnivshiga, kakor poboshni starishi, kateri pogostama svoje ljube otrozhizhe k' sebi vabijo, ino jih s' pridam ino ljubesnijo v' vsih kerfshanskih resnizah, ino lepih zhednostih, katere so jim sa zhasno ino vezhno shivljenje pred vsem potrebne, poduzhijo — kakor mlajshi, kateri nauke svojih starishov radi poslušhajo, v' svojih serzih ohranijo, ino po tistih vedno shivé.

Vam, ljubi ozhetje ino matere, kateri ste prvi uzheniki svojih otrok, snajo te bukvize k' pridu biti. Brali boste v' njih od poboshniga mosha ino njegove hzhere, katera sta po nedolshnim veliko terpela, sta bila preganjana ino sanizhovana, — vidili boste, kako je na sadnje njih nedolshnost

na dan prishla. — Uzhite tedej svoje mlajšhe poboshne, usmiljene, krotke ino poterpeshlive biti, de bodo negodo, ako jih doide vselej voljno ino lahko prenesli. — Berite jim vezhkrat is tih bukviz; zhe pa vashì mlajshi sami dobro brati snajo, rezite jim, de naj vam oni naprej berejo.

Vi pa, ljubi mlajshi ino otrozi! ljubite vselej svoje starishe, storite, kar vam rezhejo, sposhtujte jih, bodite jim pokorni, pomagajte jim v' dushnih ino telesnih potrebah, de boste tudi vi svojo dolshnost dopolnili, ktera pravi: „Sposhtuj svojiga ozheta ino svojo mater, de boš dolgo shivel, ino de ti dobro bode na semlji.“ To le je, kar sim vam mislil povedati, preden vam te bukvize v' roke podam. — Berite jih, ino poslushajte brati s' takimi sheljami, s' kakorshnimi so vam spisane; gotovo vam bodo veliko pomagale, ino kratke zhasè obrodile! —

Spisal 8. dan Sushza 1831.

J. Kosmazh.

I.

POGLAVJE.

Ozke Jakob ino Mariiza njegova hzhi.

Pred vezh ko sto létmi je v' Dóbniki, grajshinskim tergu, umeten ino pravizhen mosh shivel, Jakob Rode po iméni. She v' mladosti je bil v' Dobnik prishel, de bi se tukej v' grajshinskim verti vertnarfskiga uzhil. S' svojim prebrisanim umam, s' svojim dobrim serzam, s' svojo perpravnostjo k'vfakimu deli, ino s' svojim perljudnim obrasam se v' grajshini kmalo perkupi. V' gradi se mu marfikatere majhine opravila srozhé, ino kader se graf, takrat she mlad gospod, na ptuje poda, vsame Jakoba s' sabo. Po svéti se Jakob veliko nauzhí, se navadi umno govoriti ino lepó se obnashati, ino — kar je she veliko vezh vredno — svét mu dobriga ino poshteniga serza ni popazhil. Torej si je graf naprej vsel, mu sa voljo njegove svestobe

dobro flushbo dati. Jakob bi bil v' lepim dvoru, ki ga je graf v' poglavitnim mestu imel, lohka kljuzhar postal. Pa Jakobu ni mestni shum nikoli dopadel, ino ne sheli leté flushbe iméti. Bolj ga je deshela ino polje veselilo. Primeri se, de takrat pristavi v' Dobniki, katera je bila dosdej v' najemshini, zhas najemshine pretezhe, ino Jakob prosi grafa, de bi jo njemu sanaprej v' najemshino dal. Blagi graf mu jo je do smerti bres plazhila prepustil, ino mu she zhes to vsako leto toliko shita ino lesa dovoli, kar ga sa svoje gospodarstvo potrebuje. Na to se Jakob v' Dobniki osheni, ino shivi od perdelkov pristave. Imel je lepo ino prijetno hifhizo, ino sraven tudi lep ino velik vert; pol ga je bilo s' nar boljschim sadjam safajeniga, pol pa sa selenjavo ino fozhivje odlozheniga.

Jakob je s' svojo sheno, katera je bila prav dobra ino sferbna gospodinja, vezh lét frezhno shivel; kar mu umerje. Po nji je bila njegova shalost neisrezhena. Dober, she prezej perleten mosh se v' ti shalosti slo postara, ino njegovi lasje se mozno pobelijo. Njegovo zelo veselje na svéti je bila njegova edina hzhi, katero mu je rajnza shena sapustila; takrat je bila ravno v' pétim léti. Mariiza, ravno tako,

koker materi ji je bilo imé, ino v' vřim je bila materi enaka. She od mladosti je bila grosno sala, ino ko je vezhi ino starejšhi prihajala, so jo poboshnost, nedolřnost ino pamet vřim ljudem takó lépo delale, dé ni isrezhi. V' njenih ozheh je nekaj tako ljubesniviga migljalo, de ni mozh popifati. Marřiza she ni bila pétnajř lét stara, je she vse gospodinjřtvo prav fkerbno opravljala. V' hiřhi je bilo vse řnashno ino pospravljeno, v' kuhinji řfaka posoda na svojim kraji, vse se řveti, ko bi bilo novo, s' eno besedo, povřod je bilo vse v' redi ino řnashno. Tudi je svojimu ljubimu ozhetu pridno délati pomagala, ino s' njim na verti biti je bilo njeno nar vezhi veselje; sakaj nje modri ozhe so ji s' prijetnimi ino nauka polnimi pogovori delo řlajřhati snali.

Marřiza, katera je med seljšham ino zvetlizami srařla, je nad vertam ino lépimi zvetlizami she od mladosti veliko veselje imela. Torej je nje ozhe řfako leto nekaj semen in korenin lepih roř dobil, katere ona she ni posřala, de jih je krog grédiz nafadila. Tako je imela Marřiza; ako ji le zhař perpuřti, na verti smirej prijetno opravilo. Škerbno je řfako mlado zvetlřzo okopovala, ino salivala, per řřakimu nesnanimu popku je fkerbno vgibala, kaj bo

neki sa eno zvetje pokasal. Komej je perzhakala, de se raspozhi, ino jih lepo zvesti viditi, je bila polna veselja. „To je zhifto, nedolshno veselje“ rezhe vzhasi njen ozhe posmehljaje se. Marfikateri sda sa slató ino shido vezh goldinarjov, ko jes vinarjov sa zvetlize, ino she ne stori svoji hzheri takó velikiga ino nedolshniga veselja, ko jes.“ In réf vsak mesez, ja skorej vsak teden je Maríizi novo veselje szvetelo. Vezhkrat je v' svojim veselji rekla: „Paradish ni mogel lepfhi biti, ko je nash vert.“ Ni shel kmali kdo memo verta, de bi se ne bil vstavil, ino zhudil nad lepimi zvetlizami. Otrók is váfi je vse skosi okolj njega, ino Maríiza jim je smirej kaj zvetliz is njega podala.

Moder ozhe je pa veselje svoje hzhere nad zvetlizami na kej visokejshiga oberniti védil. Uzhil jo je v' lépoti zvetliz, v' njih rasni podobi, v' pisani farbi, v' prijetnim duhi; modrost, dobroto ino vfigamogozhnoft boshjo posnavati. Navado je imel vsaki dan, preden je shel k' deli, svoje serze k' Bógu povsdigniti; torej je bil vselej she o sori na nogah. Misilil si je, nima je zene zhloveshko shivlenje, ako se zhlovek pri svojih opravkih vsaj kakoshne ure vsak dan ne odlozhi, v' kateri se na tihama s' svojim sve-

lizharjam pogovarja, ino v' duhu s' njim sklène. Spomladi ino poleti je vselej ob lépim vremeni Mariízo s' fabo v' fhotor na vert pelal, is katterga fta se med ptizhjim petjem, nad zvetezhim v' rofi migljajozhim vertam, nad redovitnim poljem, zhes katero se je jutrejna sarja poslazhenoraslivala, veselila.

Tukej se je s' njo od Boga pogovarjal, kateri da solnzu prijasno sijati, rofo ino desh poshilja, kateri ptize pod nebam shivi, ino zvetlize oblazhi toliko lepote. Tukej jo uzhi vfigamogozhniga Boga, nar dobrotljivfhiga Ozhetavfih fivarí sposnavati, kateri se nam v' svojim edinrojenim fini bolj ljubesnivo ino prijasno rasodeva, ko v' zelim svojim fvarjenji. Tukej jo uzhi moliti, ker sam s' njo is zeliga ferza moli. Ta le jutrejni zhas, v' katerim se je s' svojim ljubim ozhetam Boga posnavati, ino zhasfiti vadila, ji je she v' mladosti poboshnost, ino strah boshji v' ferze vkoreninil.

V' nje nar lepshih zvetlizah, ji je ozhe lepe podobe devífhkih zhednost kasal. Ko mu enkrat perve dni Sushza s' velkim veseljam pervo violizo pernese, ji pravi: „Ljuba Mariíza! naj ti bo ta shlahтна violiza podoba ponishnosti, samotnosti in tihe dobrotljivosti.

Ona se v' preljubesnivo farbo pohlevnosti oblazhi, zvete nar raji v' samoti, ino rasipa, de si je ravno pod perjam skrita, svoj prijetni duh krog sebe. Bodi, ljuba Mariiza! tudi ti enaka tihi violizi, katera pisano ino nezhemerno obleko sanizhuje, se ne skasuje, ampak na tihim dobro dela, dokler ne ozvete!“

Ko so bile vertnize ino lilije v' zvetji, ino vert v' vfi svoji lepóti, prime ozhe svojo vofelo Mariizo sa roke, ter ji s' perstam belo lilijo pokashe, katero so ravno prvi solazhni sharki obfijali, ino pravi: „Bela lilija, ljuba hzhi, naj ti bo podoba nedolshnosti! Poglej kako lépa, svitla ino zhistá stoji! — Lépfhi od bele shide so njene perefza, snegu so enake. Bloger deklizi, katera svoje serze tako zhisto ohrani! Nar zhistejfhi farba se tudi nar téshe ohrani. Kmalo je lilijeno perefze omadesheno, ga ni treba terdo prijeti, se mu she rane posnajo. Ravno tako sna fama besediza, ja she zelo misel nedolshno serze omadeshovati ino popazhiti! — „Vertniza pa“ pravi ozhe kasaje na eno, naj ti bo ljuba Mariiza podoba framoshljivosti. Lépfhi. ko ta vertniza, je farba framoshljivosti. Bloger deklizi, ki se nespodobne besede vstrafhi, ino s' framoshljivimi lizami

pred gréham beshi. Liza framoshljive oftanejo dolgo lépe ino rudezhe ; liza , katere rudezhiza vézh ne obide , kmalo obledé , ino prenaglo v' zherni semlji trohné. “ Ozhe nekaj lilij ino vertniz naterga , jih v' shopek sveshe , ino Maríizi poda , rekozh :

„Lilije ino vertnize so si sestre , gredo vkupej , prav lepo jih je v' sveskih ino venzih viditi ; ravno tako ste tudi nedolshnost ino framoshljivost sestrizhine , ino se ne daste raslozhiti. Sam Bog da nedolshnosti , de se loshej prihrani , framoshljivost sa tovarshizo ino svarnizo. Ostani , o ljuba Maríiza ! framoshljiva , ino bosh tudi nedolshna ostala. Tvoje ferze naj bo vedno enako zhísti lilii , ino tvoje liza bodo , ko vertnize rudezhe.“

Nar lepfhi lepóta na verti je bila majhina jablana , katera je v' okrogli gredizi v' fredi verta stala. Ozhe jo je bil ravno tisti dan posadil , ko je bila Maríiza rojena , ino ta dreveszhek je bil vsako leto poln rumenih ino rudezhih jabelk. Enkrat je posebno lepó zvetel , kar ves je bil v' zvetji. Maríiza ga vsako jutro ogleduje. „Oh , kakó je vender lép , pravi polna veselja , kako rudezh ino bél ! Ravno tak je , ko bi bil zel dreveszhek en sam svesik zvetliz.

Eno jutro pride spet kje, ter vidi, de je slana zvetje posmodila, bilo je she rumeno ino rujavo, ino od solnza fkerzheno. Mariiza se to viditi shalofna sjoka. Na to ji ozhe pravi: „Glej! lih takó konzha tudi pregresfna flast zvét zhlovesfke mladósti. Oh ljubka, varuj, varuj se gréha! — Poglej, ko bi se tudi tebi takó pergodilo. — Ko bi veselo upanje, ko ga nad tabo imam, ne le samo sa eno léto; ampak sa zelo shivlenje tako le sginilo — oh jes bi se she britkejsfhi jokal, koker sdaj ti! — Ne imel bi vezh vesele ure na sveti, ino she s' folsami v' ozheh bi v' grob ovehnil.“ Gotovo so mu per tih besedah folse v' ozheh igrale, ino Mariizi so fhle te besede grosno k' ferzi.

Pred ozhmi modriga ino ljubesniviga ozhe-ta raste Mariiza med vertnizami, zvetézha ko vertníza je bila, ino nedolshna ko bela liliya, ponishna ko violiza, ino obeta lépfhi sad, ko drevesze v' nar lepfhim zvetji.

Vedno vesel ino sadovoljen je Jakob svoj ljubi vert, kateri mu je delo s' sadjem ino drugimi perdelki obilno povernil, ogledoval; pa she le vezhi notrajno veselje obzhuti, kader svojo ljubo hzher vidi, per kateri so dobri nauki veliko lépfhi sad obrodili.

II.

POGLAVJE.

Mariiza v' grafovskim gradi.

She o sori eniga prav prijetniga jutra velziga travna je shla Mariiza v' blishno hošto verbovih ino leskovih mladik resat, is kterih je nje ozhe, kader ni imel na verti nobeniga dela, lepe jerbafzhike pletel. Tù je ona perve shmarnize narajmala. Jih dva shopka naterga, eniga sa svojiga ozheta, eniga pa sa se. — Domu gredé po ftesi zhes pifano snoshet fte jo dobnifka grafinja ino njena hzhi Malika frezhale, katere fte fizer v' mesti prebivale, pred enim dni fte bile pa v' svojo grajsfino Dobnik prifhle.

Ko Mariiza, v' belo oblezhene priditi vidi, se jima is ftese vgane, ino ponishno obftojí.

„Joj, kaj she shmarnize raftejo!“ je Malika favpila; kteri fo shmarnize ljubfhi bile,

ko vse druge zvetlize. Mariiza hitro vsaki en shopek ponudi. Rade ste jih vsele, in blaga grafinja seshe v' pisano moshnízo, de bi Mariízo obdarila.

Na to rezhe Mariiza: „O nekàr, lepo sahvalim, nisim jih sa to ponudila. Profim milostljiva grafinja naj jim vboga dekliza sa toliko od njih she prejetih dobrot to le veselje bres plazhila storim!“

Grafinja se ji prijasno nasmeja, ino pravi: „Mariiza! le pernese le, vezhkrat moji Maliki shmarniz.“ Mariiza jih pernese vsako jutro, ino hodi, dokler so shmarnize zvetele dan na dan v' grad. Mariiza je Maliki smirej bolj vshezh, ker je bila umne glave, dobriga serza ino pohlevna. Mariiza je mogla tudi potim, ko so bile shmarnize she ozvele k' Maliki priditi. Malika je tudi vezhkrat rekla, de bi Mariízo smeram rada per sebi imela, ino de jo misli v' svojo flushbo vseti.

Sdaj se je god Malikniga rojstva blishal. Mariiza vse skosi pomishljeje, kaj bi ji neki sa vesilo dala! — Kakoshin shopek lepih zvetliz ji je she vezhkrat nefla, tazih tedej sdaj nè. Nekej drusiga ji pride v' misel. Njen ozhe je poprefhno simo nekaj prav salih jer-

baszhtikov sa shenske opravila spletel. Nar lépfhiga is med vsih je svoji priferzhni Mariízi dal. Mariíza sklène ta jerbaszhtik s' nar lepshimi zvetlizami napolniti, ino Maliki ga sa vesilo dati. Ozhe ji je to rad dovoljil, ino je she zhes vse to jerbaszhtik osalfhal, ino Maljino imé prav umetno vanj vpletel.

Sjutrej na dan Malikniga godu, naterga Mariíza nar lépfhih vertníz; belih, rudezhih ino plavih viol, rumenih, rudezhih, sagorelih ino belih nagelnov; ino drusih lepih zvetlíz vse forte farbe, jih v' jerbaszhtik, kar nar lépfhi more sverstí, ob krajih ga je she s' popki od vertniz ino s' selenimi vejizami preplekla, ino Malikino imé je s' venzam obdala. Tak je bil, de ga je bilo veselje viditi, tudi ozhe se je Mariízini umetnosti nasmejal, ino pravi, ko ga je prezh nesti hotla: „Pusti ga she en zhas tukej, de se ga prav nagledam.“ —

Mariíza nese jerbaszhtik v' grad, ga Maliki sa vesilo poda, ino ji sraven tudi perferzhno frézho vofhi. Malika je ta zhas ravno na stoli sedela, ino hifhna ji je lasé spletala. Ona je vesila neisrezhenó vesela, ino ne more sdaj lépih zvetlíz, sdaj saliga jerbaszhtika prehvaliti, jo sa-nj lépo sahvali, ter ji pravi: „Ljuba

prijatliza! ti si gotovo zeli tvoj vertez obropala, de si me tako bogato obdarila! — In kako sale jerbafzhike snajo tvoj ozhe plesti! — tako lepih, ino tako prirozhnih nifim she nikoli nikjer vidila. O, pojdi, pojdi s' menoj k' moji mamki!“ Je vstala ino prime Mariizo prijasno sa roko, ino jo pelje k' svoji mamki v' sgorno hifho, rekozh:

„O naj pogledajo ljuba mamka, kaj sa eno prelépo vesilo mi je Mariiza pernefla! — Obljubim lépfhiga jerbafzhika nifo she vidili, ino tudi lépfhieh zvetlíz si ni mogozhe misliti.“

Tudi grafinji je jerbafzhik slo dopadil. Ref je nesrezhenó lép, pravi ona! Rada bi ga *malaniga ali ozhértaniga* imela. Jerbafzhik s' zvetlizami, na katerih se she jutrejna rosa sveti. Obljubim nar imenitnifhi malar bi ne mogel lépfhiga smalati. Mariiza je pazh snajdena; sraven tiga pa tudi dobriga ferzá!

Pozhakej malo tukej, ljubka! je Mariizi rekla ino pomigne Maliki, de naj gre s' njo v' stanízo.

„Bres daru je ne smeve pufíti,“ pravi grafinja v' sravni stanízi svoji hzheri. Kaj misliff, s' kom bi se ji nar bolj vstreglo?

Malika pomifli ino pravi: „S' kakim mojim oblazhila, zhe oni ljuba mamka devoliyo, mi-

slim bi se ji nar bolj vstreglo, postavim s' tistim selenkastim, s' rudezhimi ino belimi roshizami. Je she skorej novo, sim she komej enekrati v' njem bila; pa meni je she premajhino, Mariízi bo pa lih prav, she sa nar vezhi prasnike ga sna imeti. Zhe se jim le prevezh ne sdi? —

O kaj she! pravi grafinja. Zhe komu kaj damo, mu moramo she kaj taziga dati, kar mu je vfhezh. Selenkasto oblazhilo se bo mali vertnarízi prav berhko podalo.

„Pojte sdaj, ljube moje,“ rezhe grafinja prijasno, ko s' Maliko sopet nasaj pride, ino glejte, de zvetlize do obéda ne svenejo. Ko bomo danes gostíli, ino Maliko vesovali, mora jerbafzhik f' zvetlizami fred mise stati. Sa-nj, ljuba Mariíza, se ti bo pa Malika she sama sahvalíla.

Na to hití Malika s' Mariízo v' svojo stanízo, ino rezhe svoji hifhni selenkasto obleko pernesti. Jefa — tako je bilo hifhni imé — postojí ino rezhe: „Vafha gnada vfaj ne bodo danes tiga oblazhíla oblekli?“ — Nak! odgovori Malika, le Mariízi ga bom dala.“ Kaj to oblazhilo! se Jefa sazhúdi. Vejo to gnad-

Ijiva mamka? „Pernesi mi obleko“ rezhe Malika, to drugo bo moja skerb.

Jefa se jaderno oberne, de bi jeso skrila, ino gre prozh. Togotna ga is skrinje potegne, ino pravi fama per sebi: Ko bi ga pazh smela na kofze stergati. Prefneta vertnariza! ob ljubesen per moji gospodi me je she pripravila, ino sdaj mi pa she to obleko poshre. Prav sa prav vse ponoshene oblazhila se meni spodobijo. Oh, ozhí bi hotla ti nesframni vertnarški baratavki iskopati, kar viditi je ne morem! — Pa Jefa vender svojo jeso perkriva kolikor more, ino Maliki vsa prijasna obleko poda.

„Ljuba Mariíza, rezhe Malika, donef fim ref she dosti imenitnisfhih rezhi sa vesilo dobila, ko je tvoj jerbafzhik, tode nobena mi ni tako vshezh. Roshize v' oblazhili fizer niso tako lépe, koker tvoje, pa vender mislim, de jih is ljubezni do mene sanizhovala ne bosh. Nôfi to obleko v' moj spomin, ino posdravi mi tvojiga ozheta! Mariíza vsame obleko kufhne mladi grafinji roko, ter gré.

Jefa je serdíta, nevosfhljíva ino polna notrajne togote Maliki dalje lasé splekala. Komej se ána, de se nad Maliknimi lasmi ne

snofi. „Si mar huda, Jefa?“ jo Malika prijasno poprašha. Sakaj nek né, to bi bilo lepó, ko bi bila jes sa to huda, ker so oni tako dobri! „Prav, prav pametno si odgovorila, de bi ti le tudi tako pametno mislila.“

Mariíza se je med tem s' pisano obleko domu pervesela. Ali moder ozhe je ni nizh kaj vesel. Smaje s' sivo glavo, rekozh: „De bi pazh ti ne bila jerbaszhika v' grad nesla. Obleka mi je fizer prav ljuba, ker je dar nashe milostljive gospòde; to de se bojim, de bi nam drugi — ne bili nevoshljivi, ino kar bi bilo she bolj shalofno, de bi se tí v' nji ne prevsela. Vari se tedej, ljuba Mariíza, de sebe, ali druge — s' njo ne pohujshafh. Modrost ino pohlevnost olépfhate deklizo bolj, ko shida ino smishlena' obleka.“

III.

POGLAVJE.

Grafinji perstana smanjka.

Komej je Mariíza [domu prishla], lépo obleko pomerila, sopet fkerbno sganila, ino v' fkrinjo saperla, kar na enkrat Malika, vsa prepadena v' eni sapi v' hishizo stopi.

„Sa boshjo voljo, Mariíza,“ savpije grafinja, kaj si naredila! Moji mamki je narlépshiga perstana smanjkalo! — Nobeden ni bil v' tisti stanízi, ko ti. O, daj ga bersh nasaj, fizer bo sa-nj strafhna rezh. Le urno mi ga daj; tako sna she vse na tihim oftati.“

Mariíza se vstrafhi, ino rata blede, ko sid. „Moj Bog! je djala, kaj se je sgodilo! Jes nimam perstana. She v' hifhi nifim perstana vidila, ino s' mesta se nifim ganila.“

„Mariíza,“ govori Malika dalje, „lepo te profim, daj mi perstan. Tí ne vesh kaj je li kamen v' njemu vreden. Perstan je blis deset stó tolarjov veljal. Ko bi bila ti to popred vedila, gotovo bi ga ne bila vsela. Pa mislila si, de je to kaj maliga. Daj mi ga, ino vse ti bo saneseno.“

Mariíza sazhne jokati, ter pravi: „Resnízhno jim povém, jest od perstana nizh ne vém. Nikoli si nifim upala ptujiga blaga le dotakniti se, she manj pa kej vkrafti. Moj ozhe so mi preojstro prepovedali, ptujih rezhi nar manjšhi vseti.“

Sdaj stopi ozhe v' hifho. Na verti je delal, ter je vidil mlado grafinjo v' hifho pri-tezhi. „Bogú se všmili!“ — on rezhe, kader

je s godbo od perstana saflisfal. Dobri mosh se je te novize tako vstrafshil, de so se mu noge shibeti jele, sa ogel mise se poprime, ino na klop vsede.

„Otrok!“ savpije, „tak perstan vkrafti, je tako velika kriviza, de saflushi smert. Pa kaj je she to, — spomni se boshje sapóvdi, katera pravi: „*Ne kradi.*“ Takih rezhi naf ne bodo samo ljudje sodili, ampak tudi Gospod Bog, nafh nar pravizhnifhi sodnik, kateri vse nafhe serza na tanjko pregleda, katermu se kar nizh ne more prikriti. Zhe si Boga ino njegove svete sapóvedi posabila, ino se ob zhafi skufshnjav mojiga opominovanja nifi opómnila; zhe si se od lepote slata ino drasih kaminjov oflepeti ino v' greh sapeljati pustila; nikar ne táji, obftoj ino daj perstan nasaj. Samo po tim si vftani pregreho sopet, kar je mogozhe, popraviti.“

Mariíza pravi s' jokam ino ihtenjém: „O, perferzhni ozhe! ref — ref — verjamite mi, de jes nifim nobeniga perstana vidila. Oh, ko bi bila tak perstan na zesti najdila, bi ne bila popred pokoja imela, dokler bi ga ne bila lastníku nasaj dala. Sa ref ga jes nimam.“

„Glej,“ sopet ozhe pregovori, „Malika, shlahтна графиня so is ljubesni do tebe sem prishli, de bi te is rok pravíze odteli, ti dobro hozheje, oni vsaj ne saflushijo, de bi se jim v' svojo lastno nefrezho lagala. Ako imash perstan, tako povéj, ino milostljiva grafinja te bodo po svoji prošnji saflusheni strasingi odteli. Mariíza bódi odkritoferzhna, ino nikar ne lagáj.“

„Ozhe!“ savpije Mariíza, „saj dobro veste, de nisim she nikoli kar vinarja vkradla! She eniga jabelka v' ptujim verti bi se ne bila podstopila vtergati; pa bi kaj tako drasiga vkradla. Verjamíte mi, ozhe! Saj se vam nisim she svoje shive dni nikoli slagala.“

„Mariíza,“ rezhe ozhe she enkrat, „poglej mojo sivo glavo! Ne spravljaj me pred zhasam s' ranjenim ferzam pod semljo! Ne delaj mi take britkosti! Pred Bogam povej, h' katerimu kmalo priditi upam, kateri tatízam nebesa sapira, ali imash perstan, ali ne? Sa voljo tvojiga svelizhanja te prosim, govori resnizo!“—

Mariíza s' objokanemi ozhmi roke proti nebu povsdigne, ino rezhe na ves glas: „Bog vé, de jes nimam perstana! Kakor resnizhno

v' nebesa priti shelim, tako refnizhno ga nimam.“

Sdaj le, rezhe ozhe, tudi jes verjamem, de ga nimash. Ko bi ti perstan imela, tako bi ti pred Bogam, pred shlahtno grafinjo ino pred svojim starim ozhetam si tako lagati ne upala. Ko pa vidim, ino terdno verjamem, de si nedolshna, sim miren. Bodi tudi ti mirna, ino nizh se ne boj. Na sveti je li eno samo hudo, kateriga se imamo bati, ino to je greh. — Greh je hujshi, ko jezha ino smert. Naj pride zhes naji; kar hozhe, zhe naji tudi vsi ljudje sovrashijo ino preganjajo, Boga, vfigamogozhniga Ozheta, imava vedno prijatla, on naji bo gotovo refhil, on bo pred ali posneji najno nedolshnost rasodel.

Mlada grafinja si solse brishe, ino pravi: „Ljubi moji! ko vaji takó govoriti slifhim, tudi jes verjamem, de nimata perstana. Ali zhe vse okoljshine na tanjko prevdarim, tako ne morem drugazhi misliti, koker de ga morata vidva imeti. Moja mamka dobro vedó, na kateri kraj misize so ga lih popred poloshili, preden sim s' Marízo k' njim prishla. Sizer ni shiva dusha v' tisto stanizo prishla. Ko so mamka v' drugi stanizi s' menoj govorili, je

Mariiza fama ostala; pred ino potlej ni bil nobeden notri. Ko sve bile odshle so se mamka saperli, de so se preoblekli. Oblezheni hozhejo she perstan na perst natakniti, kar ga ni. Sami so vse kote preiskali. Ino she to previdnost so imeli, de nobeniga v' stanizo pred ne puste, dokler je niso dvakrat, trikrat preiskali. Pa vse sastonj! Kje bi tedej perstan bil? —

„To sam ne sapopadem!“ rezhe ozhe. „Bog nama je prav strashno poskushno omislil! Pa naj pride zhes naji, kar koli hozhe, vse bova s' boshjo pomozhjo prestala, povsdigne v' Boga saupljiv svoje ozhi proti nebu ino rezhe: „Osri se o, Gospod! na me ubogiga greshnika. Le tvoja milost, o, Bog, me samore v' terplenji podperati!“

Po pravizi vama povém, pravi Malika, de grem prav s'teshkim serzam domu. Oh, Bogu se vsmili! létaš sim pazh shalosten dan mojiga rojstva dozhakala. Zhudno se bo she sa voljo perstana godilo. Moja mamka niso she fizer nobenimu drugimu tiga povedali, koker le meni, de bi Mariize nefrezhne ne storili. Ali dalej se to vezh ne da perkrivati. Danes morajo mamka perstan imeti. Moj ozhe, kate-

riga se danes is mesta nadjamo, ga snajo prezej pogrešhiti. Oni so jim ga ravno tisti dan dali, ko sim bila jes rojena. O mojim godi so ga she vselej na persti imeli. Oni gotovo mislijo, de jim ga bom pernešla! — Sdaj se Malika prozih poda, ino rezhe: „Bog vaji obvari!“ Jes bom doma fizer rekla, de vaji nedolshne mislim, ali mi bodo pa verjeli? Shaloštna ino s' folsnimi ozhmi gre skosi vrata. Ozhe ino hzhhi šta bila pa tako prepadena, de je nista shla spremiti. Ozhe sedi na klopi, glavo s' roko podpira, shalošten ino samishlen v' tla gleda, ino solse mu s' zurkama po bledih lizah tezhéjo. Mariiza se pred-nj na kolena vershe, ga ob-jokana pogleda, ter pravi: „Oh ozhe, saréš sim v' ti pergodbi nedolshna!“

Ozhe jo vsdigne, gleda dolgo zhafa na ravnost v' njene plave ozhi ino pravi: „Ja, Mariiza, ti si nedolshna! Tako na ravnost poshteno ino odkritoserzhno krivizhnik ne more nobeniga zhloveka gledati.“

„O, ljubi moj ozhe!“ pregovori Mariiza, „Kako bo to steklo? Kaj bo s' nama? O, de bi le shtrafinga, katera se sna is tiga is-motati, le samo mene sadela, jes bi vse rada

preterpela! De bi pa tudi vi sa voljo mene terpeti mogli, to me mozhno fkerbi!“

„V' Boga saupej,“ rezhe ozhe, „ino serzhna bodi. Bres njegove volje las ne pade is glave. Karkoli zhes naji pride, je vse od Boga; torej dobro je ino k' nashimu pridu, ino kaj hozhimo vezh? — Nikar se ne pusti strashiti, ino terdi vedno stanovitna resnizo. Naj ti kar si bodi sashugajo ali obetajo; le sa en las ne odstópi od resnize, ino ne omadeshvaj svoje vesti. Sakaj dobra vest je tudi v' jezhi dobra blosina.“

„Ljuba Mariíza, pred ko ne, bova raslozhena, tvoj ozhe te ne bo mogel v' britkosti vezh tolashiti! Dérshi se tedej tolikajn terdneji nebesfhkiga Ozheta. Njega, mogozhniga variha nedolshnim, ti ne more nikoli nobeden odvseti.“

Ko je ozhe tako s' svojo lzherjo govoril, se na fieshaj duri odpro, grajshinski gospod sodnik s'pifarjam, ino she s' vezh berizhi stopi v' hisho. Mariíza na ves glas savpije, ino se s' obema rokama ozhetoviga vratu oklene. „Potegníte jo prozh,“ savpije ferditi sodnik. „Hzher ukleníte ino versíte jo v' jezho, tudi ozheta mi varite. Hisho ino vert svesto obsto-

píte, ino dobro safrashite, kar nobeniga notri ne spustíte, dokler s' pifarjam vse kote na tanjko ne preifheva.“

Berizhi potegnejo Mariízo od ozhetoviga vratú s' filo, ino jo uklenejo. Mariíza pade v' omedlevizo, ino na pol mertvo is hishe vlezhejo. Ko ozheta ino hzher na zefto perpelajo, je bilo she veliko ljudi kje perderlo. Pergodba od perstana se je bila she po zelimu tergu rasglafíla. Vse vre fkupej, vse se drenja krog vertnarjove hifhize, ravno koker de bi gorela.

Mnogatere rasne fodbé se flifhijo od njih. Desiravno fta bila Jakob ino njegova hzhi vsm ljudem dobra; so jima vender nekateri to privofhili, ino hudó od njih govoríli! Ker fta prid ino varizhnoft ljubila, ino bolji, ko drugi shivela, so jima bili nevofhljivi. Sdaj se je pokasalo, pravijo eni, od kod je njuno premoshenje! Tako je lahko bolji shiveti, ino lepshi obleke nositi, ko drudi poshtení ljudje po fofefki.

Vezhidel fta se pa Dobnizhanam poshtení Jakob ino njegova dobra hzhi v' ferze smilila ino marfikateri ozhe ino marfikatera mati fta rekla: „Bogu se smili!“ s' nami je pazh teshava

na svéti. Nar boljši sna paſti. Kdo bi bil od tih dveh, kaj taziga miſlil? Pa morebiti ni tako, koker jih ljudje ſodijo, ino Bog daj, de bi ſe njuna nedolſhnoſt ſkaſala. Zhe je pa timu tako, naj jima Bog pomaga, de boſta hudobíjo ſpoſnala, ſe poboljšhala, ino ti neſrezhi, katera jima ſhuga, ſreznho odſhla.

O dobrotljivi Bog! daj nam vſim gnado, de ſe bomo greha, kateri naſ ſhe na tim ſvéti; poſebno pa po ſmertí neſreznhe ſtori, radi ino vedno ogibali.

Otrozi is vaſi ſhaloſtni ſemterkje ſkupej ſtoje, jokajo ino pravijo: „Oh, zhe jih ſaprejo, tako nam ne boſta, poſhteni Jakob vezh ſadja, njegova hzhi pa zvetlíz vezh deljiti mogla. O, de bi pazh tiga ne ſtorili!“

IV.

POGLAVJE.

Mariíza v' jezhi.

Mariízo ſo na pol mertvo v' jezhe perneſli. Kader ſama k' ſebi pride, joka, pojema, povſdiguje roke, móli ino od ſtrahu, britkoſti ino velikiga joka oflabljéna na ſvoje ſlamnato

leshifhe pade, ino sladko spanje sapre njene pretrudne ozhi. Ko se pa prebudi, je bila she nozh. Krog nje je bila terdna temà, kar nizh ni vftani raslozhiti. Dolgo zhasa ni vedila, kje de se snajde. Pergodba od perftana ji je le koker sanje. V'sazhetki misli, de je v' svoji postelji. Sazhne fe she veseliti, — kar na enkrat sazhati verige na rokah, ino njih roshljanje sabuzhi strafhno v' njenih ufhesah. Plashna s' leshifha poskozhi, ino na ves glas pravi: „Kaj hozhim drugiga storiti, koker svoje okovane roke proti tebi o, vfigamogozhni ino debrotljivi Bog, povsdigniti! Osri se milo v' to jezho ino poglej me pred tabo na kolenih. Tí véfh, de fim nedolshna! Tí otevasfh nedolshne! — Otmì tudi mene! Vsmili se mene, vsmili se pa tudi mojiga ubogiga, stariga ozheta! O, vli, faj njemu tolashbo, v' ranjeno serze, ino pusti raji mene terpeti, kar bi njega sadeti imelo!“ —

Ko ji ozhe v' misel pride, se ji solse f' zurkama is ozhi vlijejo, shaloft ino milvanje ji glas sapirata, dolgo joka ine pojema.

Sdaj luna, katero so dosdej zherni oblaki sakrivali, skosi lino v' jezho posvétì, ino upodobi na tleh shelesno mresho. Per svitli

luni raslozhi Mariiza tefne jezhe zhvetere stene, stare zegle, is katerih so bile sidane, v' enim koti sidek, namesti mise, na njemu persténi verzih vode, ino persténo skledo, v' drugim vidi flamo sa leshifhe perpravljeno. Bolj, ko temota is jezhe pobegava, loshej je Mariizi per ferzi. Ravno tako se ji sdi, ko je luno sagledala, koker de bi jo dober prijatelj obiskal. Jo ogovori, rekozh: „Pridefh, bléda luna! svojo prijatlizo obiskati! — O, takrat, ko si skosi seleno brajdo pri oknji v' mojo stanizo sijala, si se bolj svetila, koker sdaj skosi to debelo, shelesno mresho. Shaluje fh morebiti s' mano vred? — Oh, pazh nifim nikoli mislila, te tako shaloftna gledati! — Kaj neki moj ljubi ozhe delajo? Morebiti tudi zhujejo, jokajo ino shalujejo, koker jes! Oh, de bi jih faj she enkrat vidila. Ljuba luna, morebiti tudi v' njih jezho svetifh! O, de bi pazh ti govoriti snala, povedala bi jim, kako njih hzhi Mariiza po njih joka ino shaluje!“

Pa, kako jes v' svoji shalofsti nespametno govorim. Persanefi mi, milostljivi Bog, moje prasno govorjenje! — Ti, o Bog, gledafh v' jezho mojiga ozheta! Njega ino mene vi-

dish! Ti naju serza pregledash! Tvoji vsigamogozhni pómozhi ne mora ne osidje, ne shelesna mresha soperstati! O, poshlji jim tolashbo v' njih britkosti.

Sdaj zhuti Mariiza prijetni duh zvetlíz, kateri zelo jezho napolni, zhudi se od kod de pride. Kar se spomni, de ji je sjutrej nekaj zvetlíz od jerbaszhika ostalo, katere je v' shopek svesala, ino v' nedrije vtaknila. Te zvetlize so tako dishale. „Ste she takej ljube zvetlize, rezhe Mariiza, ko jih v' shopki sagleda, ste mogle tudi ve, nedolshne stvari, s' mano vred v' jezho priditi? I, skom ste jo ve saflushile? Tó bodi moja tolashba, de sim jo tako malo saflushila, koker ve.“ —

Pobere shopek, ter ga per svitlim mefzi ogleduje. „Oh, kdo bi bil sjutrej mislil, je djala, ko sim te zvetlize na verti tergala, de bom svezher v' ti le jezhi pozhivala! Kdo bi bil takrat mislil, ko sim Maliki venze spletala, de bom she danes te le shelesne verige nofila? Kako spremenljivo je vse na sveti! Nobeden ne vé sjutrej, kaj ga na vezher zhaka. Zhloveku je pazh treba se sleherni dan Bogu, svojimu angelu varhu isrozhiti, ker ne vé, kaj ga sna she sadéti!“ —

Sjoka se v' novizh; nje folsize se po zvetlizah, ko jutrejna rosa vtrinajo ino leskazhejo. Ino rezhe: „Tisti, kateri zvetlize ne posabi, jih s' roso ino deshjam napaja, tudi mene ne bo sapustil. Ti, ljubi Bog! vlivaj tolashbo v' moje ino mojiga ozheta rastergano serze, ravno tako, koker shejne zvetlize napajash s' nebeshko roso.“

Solse jo saljivajo, ko se na svojiga ozheta smisli. „O, preljubi moj ozhe!“ pravi Mariiza, „ker te le zvetlize ogledujem, koliko naukov se spomnim, ko ste mi jih od zvetliz perpovedovali!“ —

Ti vertnizhni popki so is ternja raszveli; tako bo tudi is mojiga terplenja veselje raszvelo. Ko bi kdo hotel to le na pol raszveteno vertnizo pred zhasam is popka posiliti, bi jo bil le konzhal. Bog je szhasama njih gladke, rudezhe perefiza rasgibal, ino vonjanje ali duh vanje vdihnil; tudi s' mojim terplenjam bo tako storil, v' novo frezho ga bo spremenil! S' poterplenjam hozhem tedej zhakati, dokler mi is shalosti veselje raszvete.

Te le plave pomnike me na njih stvarnika spomnijo. Ja dobrotljivi Bog, nikdar te ne bom posabila, koker ti mene ne posabis.

Plavo je njih zvétizhe, koker nebo. Nebo bódi vprihodnizh moja tolashba v' posemljiskim terplenji!“

„Tù je difhezha gráhoriza s' belimi ino rudezhimi perefizi. Koker se to seljshe po blishnim natizhu opleta, ino se tako prijetno zvetezhe, koker s' metuljovimi peretnizami kvishkama vsdigne; ravno tako se hozhem tudi jes tebe, o vfigamogozhni Bog! okleniti, ino is praha, ino posvetnih teshav s' veseljam k' tebi povsdigniti.“

„Slasti pa napolni ta reseda zelo jezho s' prijetnim duham. Pohlevno ino krotko seljize si tudi timu, kateri te vterga, ino rasveselish ga s' svojim duham. Tebi hozhem tudi enaka biti, tudi tiste hozhem ljubiti, kateri so me, bres de bi jih bila shalila, is mojiga verta, v' temno jezho pahnili!“

„Tù je vejiza berfhljena, kateri tudi po simi lépo seleno farbo upanja obdershi! Tudi jes nozhem ob zhasu terpljena upanje sgu-biti! — Bog, ki to seljize po strashni simi, pod ledam ino snegam, zhversto ino seleno ohrani, bo tudi mene v' nar vezhih teshavah ino britkosih ohranil!“

„Tukej šte fše dve lorberjove perefizi. Opominati me nestrohljiviga venza, kateri vse, ki tukej na svéti poterpeshljivo ino voljno terpé, v' dolgi vezhnosti zhaka. O, posdeva se mi, koker de bi šte ta zhaštitljivi, vezhno seleni venez s' slatimi sharkimi obdaniga vidila! Zvetlíze na semlji šte, koker posvetno vesélje, minljive, ino vse prehitro svenete. Ali tam le gori naš zhaka po zhašnim terplenji vezhno, neisrezhenó vesélje.

Per ti prizhi prikrije en temni oblak luno, ino Mariíza ne vidi vezh zvetlíz. Strašhna temá jezho prevlezhe. Vnovizh ji serze upade. Tode zherni oblak kmalo sgine, ino luna sopet prijetno safíja. „Ravno tako se da tudi nedolshnost otemniti,“ pravi Mariíza, „ali na sadne se pa vender spet lepo svéti. Tako bofh tudi ti, o Bog, mojo nedolshnost, katero sdaj zherni oblak hudobniga suma perkriva, na sadne ozhitno rasodel.“

Mariíza se spet na fhkopo vleshe, ino mirno safpi. Prijetne sanje jo potolashijo ino pokrepzhajo. Sanja se ji, de per luni po ptujim vértizi hodi, kateri je v' fredí pushave, poln koshatih hoj, neisrezhenó prijeten ino kratkozhasen. Takó svítle lune šte nikoli ni

vidila, ko tukej. Pisane zvetlize so vse lépfhi zvele, ino lépfhi difhale, koker drugikrat. V' prelepim vértizi je tudi svojiga ozheta sagledala. Luna posveti v' njegovo zhaftitljivo ino ljubesnivo smehljajozhe oblizhje. Mariiza plane k' njemu, se ga oklene ino prevesela folsíze tozhi, od katerih so bile njene liza se prebudivfhi she mokre.

V.

POGLAVJE.

Mariiza pred sodnikom.

Mariiza se komej prebudí, kar brizh v' jezho stopi, ino jo pele pred sodnika. Grosa jo prepade v' sodno shifho stopivfhi; visoka ino temna je, okna ima she po starim s' sheft oglatimi shipami. Sodnik sedí na visokim, s' rudezhim suknam prevlezhenim sedeshi; pifar pa s' perefam v' roki per filno veliki misi, katera je bila od starosti she vsa zherna. Sodnik jo sazhne na tanjko isprashovati; Mariiza vse po pravizi pové. Joka, sdihuje, profi ino térdi vedno svojo nedolshnost. Ali ojstri sodnik ji pravi: „Mene ne bosh pripra-

vila, de bi verjel, kar je nemogozhe. Nobeden ni prishel v' stanizo, koker ti; nobeden nemore perstana imeti, ko ti, tedej obstoj!“ — Mariiza poterdi jokaje: „Jes nemorem ino nevém drugazhi povedati! Kar nizh ne vém od perstana, ga nisim vidila ino ga tudi nimam.“

„Kaj bosh pa na to rekla,“ pregovori sodnik dalej, „ako ti povém, de je nekdo perstan per tebi vidil?“ — „To ni mogozhe,“ pravi Mariiza. — Nato poshvenklja sodnik, ino Jefa jo v' sodno hisho perpiha.

Jefa je is jese savolj oblazhila, ino is pregreshniga namena, de bi Mariizo per svoji gospôdi pozhernila, grajskim rekla: „Nobeden drugi nima perstana, ko vertnarjova vlazhuga. Ko sim jo po stopnizah doli iti vidila, je v' roki en perstan ogledovala, ko me je pa sagledala, ga je prestrašhena naglo fkrila. To se je meni prezej zhudno sdelo, pa se nisim hotla prehiteti, molzhala sim do sdaj. Morebiti je tudi perstan, ko vezh drugih rezhi v' dar dobila, sim si mislila. Zhe ga je pa vkradla, se bo she svedilo, in takrat she smeram lohka pevém. Jes sim prav vesela, de nisim danes she nizh v' stanizo shlahtne grafinje pershla. Taki poredni ljudje, ko je

ta le hinavska Mariiza, bi she druge poshtene ljudi ob dobro imé spravili!“

Jeso so sa besedo prijeli. Pred sodnikom bi imela svoje govorjenje poterdati. Ko je v' sodnizo prishla, ino ko jo sodnik opominati sazhe, de naj pred Bogam resnizo govori, se vé de ji serze polje, ino kolena se ji tresejo; sakaj vest ji krivizo na glas ozhita.

Ali hudobno deklè ne poslusha, ne sodnikovih besedi, ne glas svoje vesti. Misli si, zhe sdaj rezhem, de sim lagála, me vtegnejo prozh spoditi, ali pa zelo sapreti! Torej poterdi svojo lash, ino Mariizi rezhe nesramno v' obras: „Ti imash perstan, saj sim ga per tebi vidila.“

Mariiza se savsame nad to strasno krivizo. Pa se vender ne jesí, ino ne rotí; ampak li joka, ino spravi komej te besedize is sebe: „Ni ref! per meni nisi perstana vidila.“ „Kako moresh tako strasno lagáti, ino mene, ki ti nisim nizeh shaliga storila, v' tako nesrezho pripraviti?“

Ali Jesa, katera le sa svoj posvetni dobizhek sferbi, je she vedno polna jese ino nevoshljivosti do Mariize, se kar nizh ne smeni. Ponovi she enkrat s' ysimi

svijazhinami svojo lash, dokler ji sodnik pomigne, de naj odstopi.

„Sdaj si preprizhana,“ rezhe na to sodnik Mariízi. „Vse okoljshine govore soper tebe. Hishna te mlade grafinje je zelo perstan v' tvojih rokah vidila. Povej, kam si ga djala?“

Mariíza pa le smeram terdi, de ga nima. Na to jo sodnik do kervaviga tepsti sapove. Mariíza vpije, joka, k' Bogu sdihuje ino terdi, de je nedolshna, pa vse nizh ne pomaga. Nevsmileno je bila rastepena, bléda, trepejozha ino vsa kervava sopet v' jezho pahnjeña. Nje rane so jo grosovitno fkelele. Do polnozhi ne more na terdim leshifhi kar ozhefa fufniti; joka, ihtí, moli ino Boga sa vsmilenje profi, dokler fladko safpí.

Drugi dan jo sodnik sopet pred se poklizhe. Ko s' gerdo per nji nizh ne opravi, jo skufi s' lepo ino s' prijasnimi obljubami napraviti, de bi obstala. „Glej shivljenje si sapadla,“ pravi on, „vredna si, de bi te ob glavo djali. Pa zhe povesi, kje de je perstan, ti bo vse persaneseno. Prestano tepenje bo tvoja zela fhtrafinga. V' miri pojdesi spet s' svojim ozhetam domu. Pomisli dobro; kaj ti pravim ino sberi si, ali shivljenje, ali pa smert! —

Poglej jes ti dobro hozhem. Zhimu ti bo vkradeni perstan; ako tvoja glava v' kervi pred te pade?" — Mariiza ostane pa vedno per tim, kar je govorila.

Ker pa sodnik sposna, de ona svojiga ozheta zhes vse sposhtuje ino ljubi, pravi dalej: „Zhe si she ti tako terdovratna, de sa svoje mlado shivljenje nizh ne marash; vsmili se saj ozhetove five glave! Ali jo hozhesh tudi pod ojstrim rabeljnovim mezham viditi? Ali mislish, de ne pojde tudi njemu sa glavo? Kdo drugi, ko on, bi te bil mogel pregovoriti, tako terdovratno tajiti?" Mariiza se tih besedi tako prestrashti, de je skorej omedlела. „Obstoj," pravi sodnik, „de si perstan vsela. Sama besediza: Ja! bo tebi, ino tvojimu ozhetu shivljenje odtela." —

To je bila Mariizi pazh terda skushja. Dolgo je molzhala. Misel je jo she rezhi obhaja, de je perstan vsela, ino de ga je po poti sgubila. Pa zhista vest ji kmali take kalne misli overshe: „Tega vender ne," pravi sama per sebi, „boljsi je vedno resnizo govoriti. Lagati bi bilo gréh. Po nobeni zeni nozhem lagati, ako bi f' tim lih svoje ino ozhetovo shivljenje reshiti samogla. Tebi o

Bog! hozhem pokorna biti, tebi se popolnoma isrozhiti, sgodi se tvoja sveta volja.“ Na to rezhe glasno, tode f' pobito besedo: „Ko bi rekla, de imam perstan, bi bila lash, s' lashjo fi pa ne mislim nigdar shivlenja otevat.“ „Zhe pa le,“ govori dalej, „kri tezhi mora, tako val pohlevno prosim, persanesite sivim lasém mojiga ljubiga ozheta. Jes hozhem s' veseljam sa-nje kri preliti.“

Te besede so vse prizhujozhe ganile. Zelo tudi sodnika, sa ref ojstriga ino terdiga mosha, so v' ferze sbodle. Obmolzhi, ino brizhu pomigne, de naj jo sopet v' jezho pelje.

VI.

POGLAVJE.

Ozhe Jakob per Mariži v' jezhi.

Sodnik je bil sdaj v' veliki sadergi. „Danes ja she tretji dan, kar jo sprashujeva,“ pravi drugi dan svojimu pifarju, „ino sva she smeram tam, ker sva sazhela. Ko bi se mi li kolizhkej mogozhe sdelo, de bi snal kdo drugi perstan imeti, biš she rad verjel, de je

ma dekle nedolshno. Sakaj taka terdovratnost, to per tako mladih létih je kaj nesnaniga. Ali bi okoljshine so vse na tanjko soper njo, ni drugazhi mogozhe, samo ona je mogla vender le perstan vkraſti. Je ſhel ſhe enkrat k' grafinji, ino jo ſhe enkrat sa nar manjšhi okolistave popraſha. Tudi Jeſo ſhe enkrat ſaſliſhi. Zel dan prebera pravdno piſanje, ino premishluje vſako beſedo, ki mu jo je Mariiza per iſpraſhovanju odgovorila. Sadnizh poſhle ſhe poſno ſvezher po njeniga ozheta v' jezho, ter ga v' hiſhi pred ſe vſame.

„Jakob,“ ga ſodnik prijaſno ogovori, „ljudje pravijo, de ſim ojſter ſodnik. Pa tiga mi nemorete naprej metati, de bi bil kedaj komu vedama krivizo ſtoril. Miſlim, de mi tudi verjamete, de vaſhi lzheri ne ſhelim ſmerti. Ali zhe vſe okolistave prevdarim, je vender le ref ona perstan vkraſla, ino po poſtavi mora umreti. Kar je hiſhna od nje povedala, me ſhe popolnoma preprizha. Ko bi ſe pa perstan naſhel, ino ſhkoda povernila, bi ona sa voljo ſvoje mladosti ſhe vſelej mi-loſt doſegla. Bode pa le terdovratno ino hudobno tajila, bo priſhla refnizhno ob glavo. Jakob, pojte ſhe ſami k' nji, ſkuſite jo ome-

zhíti, de perstan nasaj da, ino potim vam obljubim, de se ji ne bo veliko hudiga sgodilo. Vi ste njen ozhe, vam se bo vdala! Ako pa tudi vi is nje nizh ne spravite, tako bo vsak mislil, de sta sastopljena; torej ste tudi vi njene hudobije deleshni. She enkrat vam povem, zhe perstan na dan ne pride, ne bo dobro.“ —

Jakob pravi: „hozhem s' njo govoriti; de pa perstana ni vkradla, ino de tudi tatvine obštati ne more, she naprej vém. Vender hozhem vse poskusiti, ino to je prav velika frezha sa me, de smem svojo hzher, zhe she le po nedolshnim umreti mora, she enkrat pred smertjo viditi!“

Brizh pelje molzhé stariga Jakoba k' Mariizi v' jezho, postavi leshtarbo na sidik, na katerim stojita sklediza s' vezherjo sa Mariizo, ino verz h s' vodo, potim gre sopet vun, ino saklene vrata sa seboj.

Mariiza leshi na flami s' obrasam proti steni obernjena, ino dremlje en malo. Ko ozhí odpre, ino leshtarbo na sidiki berleti vidi, se safuzhe ter sagleda svojiga ljubiga ozheta, savpije na ves glas, po konzi skozhi, de verige, f' katermi je bila vklenjena, sa-

roshljajo, ino pade svojimu ljubesnivimu ozhetu okoli vratu. On se s' njo vred na flamo vsede, ino jo priferzhno objame. Obedva sta dolgo molzhala, ino eden zhes drusiga solse tozhila.

Po tim sazhne ozhe, koker mu je bilo narozheno govoriti. „Oh, ozhe!“ mu Marfiza prezej v' besedo feshe, „vi, vi mi vsaj verjemíte, de fim nedolshna! O, moj Bog! — sdaj vidim,“ govori dalje jokaje, „de ga ni zhloveka na svéti, de bi me tatize ne mislil, ker zelo vi, ljubi ozhe, to mislite! Ozhe verjemite mi, tatize me niste sredili!“

„Vtolashi se, preljuba moja!“ pravi ozhe, „saj ti jes verjamem! Meni je le sapovedano, de te popraſham.“ Na to ſta oba obmolzhala.

Ozhe ogleduje ſvojo priferzhno lzher. Ali nje liza ſo bléde ino prepadene, kervave ſo od joka nje ozhi ino satekle, raspletene ino smerſheni laſje, s' eno besedo, taka je bila, de jo je blo ſtrah pogledati. „Ubigi otrok,“ rezhe ozhe, „Bog ti je hudo terplenje naloshil! Ja bojim ſe, — nar hujſhi ino britkejšhi bo ſhe le priſhlo! Oh, morebiti — morebiti ti bodo tvojo mlado glavo odſekali!“ —

„Oh, ljubi ozhe!“ rezhe Mariiza, „sa se se nizh ne bojim. Ali vafho fivo glavo, Bog ne sadeni, de bi jo vidila pod mezham pasti.“

„Ne boj se same, ljuba Mariiza,“ pravi ozhe. „Meni se ne bo nizh sgodilo; ali f'tabo — de si lih kaj boljiga upam — f'tabo bi vtegnilo tako delezh priti, de bosh mogla“ — —

„O, zhe je tako,“ pade Mariiza vesela ozhetu v' govor, ter pravi: „nar teshji kamen mi je od serza odvaljen.“ Ozhe! po pravizi vam povem, de se umreti kar nizh ne bojim, saj pridem v' nebefa k' Bogu, k' svojimu odrešeniku! Tudi svojo preljubo mater bom tam vidila. O, kako se jes she tega veselim!“

Te besede so stariga ozheta v' serze sbodile. Po otrozhje sazhne jokati. „Hvala Bogu,“ pravi on, roke sklone, ter jih proti nebu povsdigne, „hvala Bogu, de se umreti ne bojish. Ref teshko — neisrezhenno teshko je starimu opefhanimu ozhetu svojiga ediniga priferzhniga otroka, edino talashbo, posledno podporo, venez ino veselje svoje starosti tako sgubiti! — „Pa,“ sdihne s' pobitim glasom, „tvoja volja, Gospod! naj se sgodí. Teshlak dar terjash od ozhetovida serza. Voljno ti ga dam. Vsami jo! V' tvoje roke jo srozhim,

a se njo, ki mi je nar ljubši na svéti; saj vém, Bog de je per tebi nar bolji s-hranjena. Tvoji sti.“ neisrezheni ozhetovi ljubeshni jo perporozhim, ravi per tebi je nar bolji preskerblena! — — o — Bolji je, ljuba Mariiza, de pod rabelnovim teg- mezham konez vsamefh, koker, de bi bila, — od spazheniga svéta sapeljana, lepo zhednost sela nedolshnosti sgubila, ino v' velik gréh sabredla. men Ne sameri, de tako govorim, sakaj vizi dobra, prav dobra si she, ino vredna med jim, nebeshkimi angeli prebivati; svet pa je hudo- lre- ben, ino rasvojsdan, vse je mogozhe, tudi tam angeli so padli. —

“ „Ljuba lzhi! neboj se tedej smerti, ako bo- je to boshja volja. She umerjesh v' nedol- rala shnosti, ino to je nar lépfhi smert, bodi si roti she tako strafhna.“

reti „Ko zhista neomadeshvana lilija bodesh ako is flabe semlje v' boljsihi deshelo — v' nebeshki ig a raj prenesena.“

lno Potok sols sadufhi njegove besede. „Pa, ako she nekaj!“ pravi zhes malo zhasa: „Jesa je n, soper tebe sprizhala, ino persegla, de je tak v' tvojih rokah perstan vidila. Njeno sprizho- ti vanje bo tvoja smert, zhe bosh vmorjena. Pa im, kaj ne, de ji vse odpustish, de nobeniga

sovrashtva v' vezhnost ne ponefesh? — Poglej, frezhnishi si tukej na flami v' tamni jezhi, ino v' teshkih verigah, koker Jefa v' grajshinskim gradi, v' shidi, v' bogastvi ino v' zhashti. Boljsihi je ponedolshno umreti, ko v' grehi shiveti. Odpuisti ji, ljuba moja! koker je tvoj odrefhenik svojim sovrashtnikam odpustil. Kaj ne, de ji vse is ferza odpuistish? — Mariiza mu vse to rada obljubi. —

Ker ozhe brizha priditi saslishi, Mariizi rezhe: „Sdaj te srozhim Bogu ino njegovi milosti, ino tvojimu odrefheniku, kateri je bil, ko nar vezhi hudodeljnik umorjen! Zhe me ne bosh na tim sveti vezh vidila, se bova kmalo v' nebesih vidila; sakaj jes previdim, de bres tebe mi ni dano dolgo vezh shiveti.

Berizh spomni ozheta, de naj gre. Mariiza ga hozhe she pridershati, ino se ga krog vratu terdó oklene. Ozhe se ji pa s' teshkim ferzam is rok sterga, ino odide. Mariiza v' omedlevzi na flamo pade, ino ne vé, kdaj je jo nje ozhe sapustil.

Jakob je spet pred sodnika peljan. Ko v' sodno hisho pride, vsdigne perste proti nebu, ino ferzhno rezhe: „Pred Bogam vsi-

gamogozhnim perfeshem, de je nedolshna. Moja hzhi ni tatíza.“ —

„Tudi jes bi kmalo verjel, se sodnik oglasi, ali jes ne smem po tim soditi, kar vi terdite; ampak na tanjko po zherki postav.“

VII.

POGLAVJE.

Sklenjena sodba.

V' gradi, ino po vsm Dobniki she vse sheli svediti, kako bo sodba s' Mariízo sa voljo perstana stekla? — Vsi dobri — so se sa njeno shivljenje možno bali; sakaj v' tistih zhasih je bla tatvina filjno hudo poshtrafana, ino marfikateri je bil sa voljo dvajsetikrat manj vkradeniga blaga, koker je perstan veljal, ob glavo djan. Sam graf je filno shelil, de bi bila Mariíza nedolshna. Vse sodne liste sam prebere, dostikrat se ze le ure s' sodnikam od nje pogovarja, pa se nemore njene nedolshnosti preprizhati, ino nemogozhe se mu sdi, debi bil kakshim drugi zhlovek perstan vkradil. Obedvé grafinji, mati ino hzhi ste s' solumi ozhmi sa Mariízo profile, de bi je k' smerti

ne obfodili. Nje stari ozhe profi nozh no dan neprenchama Boga, de bi se njegove lzhere vsmilil, ino njeno nedolshnost fkasal. Rabel she morishe trebi, ktero je bilo s' divjim seljsham prerasheno.

Jesa ga je per tim deli vidila, se filno prestrafshi, ino tako se ji sdi, koker de bi ji kdo s' mezham serze prebodil. Shalofina ino vfa prepadena, ne more ne jesti, ne piti. Prihodno nozh je prav slabo spala, ino Mariizhina kervava glava ji v' sanjah vezhkrat pred ozhi pride. Huda vest ji nozh no dan ne da pokoja. Pa hudodna dekliza je bila she vfa posvetna ino spazhena; od nje je bila lepa serzhnost sginila odkritoserzhno obstati, de je soper nedolshno Mariizo krivo prizhovala.

Sadnizh fklene sodnik tako le sodbo: Mariiza je sa voljo ozhitne, filno velike tatvine, ino terdovratniga tajeja smerti kriva; pa sa voljo nje mladosti, ino poprefhniga sadershanja se ji ta fhtrafinga pregleda, ino bo do smerti v' jezhi saperta; nje ozho pa, kateri se je ali s' djanjem, ali s' slabo srejo njene tatvine ino terdovratnosti deleshen storil, bo sa vselej is grafije isgnan. Nju premoshenje bo prodano, de se sodba plazha, ino kar je

mogozhe, storjena fhkoda poverne. Graf sodbo pa sa toliko polajfha, de se ima tudi Mariüza s' ozhetam zhes mejo isgnati, ino sapové, de bi se to bres veliziga hrupa sgodilo, jih prezej drugi dan she o sori zhes mejo peljati.

Ko brizh Mariüzo ino nje ozheta is grada memo vrat pele, pertezhe Jefa is hifhe. Hudobnimu ino oterpnjenimu dekletu se sdi, de bi Mariüzhina sodba ne mogla boljshi biti, koker je; torej je v' veselji; Mariüzo ob glavo djati bi se ji bilo vender prehudo sdelo; prozh jo isgnati to je lih shelela, vedno se je bala, de bi jo Mariüza s' zhasam is flushbe ne spodrinila. Tiga se ni sdaj vezh bala. Njeno poprefhno sovrashtvo, njena fhkodosheljnost, ino njeno hudobno ferze, sazhne spet v' nji gospodovati.

Grafinja Malika rezhe enkrat Jefa, ko Mariüzhen jerbafzhik na klopi vidi: „Spravi mi is pred ozhi ta jerbafzhik! — Vselej me shaloft obide, kadar ga vidim.“ Jefa ga je bila f-hranila, sdaj ga s' sabo prinesse, ter ga na grajskih vratah s' timi besedami Mariüzi poda: „Tü imafh spet tvoje *vesilo*; moja shlahtna gospôda nozhejo nizh is tvojih rôk. Svenila je sdaj tvoja visokost s' zvetlizami,

katere si dobro drago prodajala; me prav veselí, ti tako le tvoj sali jerbaszhik nasaj dati. Sashene jerbaszhik Mariízi pred noge, se ji po vsih uſtah naſmeja, se veselá ſopet v' grad verne ino vrata na vſo mozh ſa ſabo ſapré.

Mariíza pobere molzhé s' ſolſnimi ozhmi jerbaszhik. S' kakſhino ſhaloſtjo domazhijo ſapuſtita, ſi lahko miſlimo. — Vezh ko ſtó krat ſe po nji oſreta, dokler jima f' pred ozhí ne ſgine; goſt grizh jima f' zhaſama tudi grad, ino viſoki zerkveni ſvoník pokrije.

Brizh je Mariízo ino njeniga ozheta globoko v' gojsdi per grafiſhki meji ſapuſtil. Stari Jakob, truden, ſhaloſten ino reven ſe v' ſenzo ſtariga hraſta na s' maham preraſheni kamen vſede.

„Pojdi ſem ljuba Mariíza,“ rezhe ſvoji hzheri, ino jo objame, ſklene ſkupej njene roke, ino jih s' ſvojimi vred proti nebu povſdigne, rekozh: „Sahvaliva nar prej Boga vſigamogozhniga ino dobrotljiviga, de je naji is tamne jezhe reſhil, de ſe ſopet proſta pod milim nebam prijetniga sraka veseliva; sahvaliva ga, de je nama ſhivljenje reſhil, in poſebno tudi ſa to, de je tebe, vſe moje veselje na ſemlji, meni ſopet podaril.“

Ozhe se oberne proti nebu, ki se lepo plavo nadnebje skosi seleno dobovo perje sveti, ino sazhne ponishno na glaf moliti: „Ljubi nebeshki Ozhe! ki si edina tolashba svojim otrokam na semlji, možno svetje vsmi preganjanim! Sprejmi milofiljivo naju sahvalo, de si naji is verig, is jezhe ino od smerti refhil. Glej na meji ptuje deshele stojiva, ino se ne moreva od najiniga kraja popred lozhiti, preden tebe sa vse prejete dobrote is ferza ne sahvaliva! Osri se na naji, preden se na ptuje podava! Osri se na me ubogiga ozheta, ino na mojiga folsniga otroka. Vsemi naji v' svetje, ino spremljaj po vseh potih, koderkoli bova hodila! Perpelji naji k' dobrim ljudem, obúdi milost v' njih ferzah, de se naju vsmilijo. Daj nama koszhik semlje najti, kjer bova prihodnizh v' miri ino v' pokoji shivela, ino po tvoji volji vesela umerla. Ja gotovo si nama, desiravno ne veva kje, na prostorni semlji prebivaljshe pripravil! — S' gorezhim saupanjem v' tebe, o Bog! se midva tjekej podava.

Potim, ko sta bila oba tako odmolila (sakaj Marúza je v' duhu vsako besedo sa ozhetam isrekla) sta bila prezhudno pokrep-

zhana, ino v' svojih serzah obzhutita veselo serzhnost.

VIII.

POGLAVJE.

Prijatelj v' potrebi.

Sdaj pride Anton, stari grafov lovez, sraven kateriga je nekdam Jakob flushil, ino grafa po svéti sprémloval is tamniga gojsda, v'kateriga je bil shel she pred dném nad jelena.

„Bog vas sprimi, Jakob!“ pregovori lovez, „kaj ste vi? Se mi je posdevalo, de slishim vašh glas, pa si vender nisim verjel. Oh, ti moj Bog! tako so vas vender po svéti pognali! Je pazh grosno teshko na svoje stare dni ljubo domazhíjo sapustiti.“

„Koder solnze tezhe, kruh povsod se pezhe,“ mu Jakob odgovori, „povsod je semlja boshja lastnjina, ino povsod skerbi boshja ljubesen sa nas. Nashe prebivalishe je pa v' nebesih!“

„Bogu se vsmili!“ sazhne lovez milo govoriti. „Koker vidim, so vaji po svéti po-

gnali, zelo bres vfiga; — she potrebne obleke nimata sa ta shalofni pót!“

„Ta, ki zvetlize na polji oblazhi,“ Jakob rezhe, „bo tudi sa najino obleko fkerbel.“

„Ino denarjov,“ poprafha lovez dalej, „bota teshko kaj per sebi imela?“

„Zhifto vést imava,“ odgovori Jakob, „s' to fva bogateji, koker de bi ta le kamen, na katerim sedim, slato ratal ino najin bil.“

„Rezíte rajfhi, ljubi moj prijatel, de nimata vinarja per sebi!“

„Ta le prasni jerbaszhik,“ rezhe Jakob, „je vse najino premoshenje.“ „Kaj mislite, kaj bi bil vreden?“

„Moj Bog,“ pravi lovez shalofen! „Ko bi bil k'vezhimu kakfhin goldinar, ali kak tolar vreden. Pa koga bo to!“

„Po tim takim fva vender le bogata,“ pravi Jakob posmehljaje se, „zhe mi Bog le sdrave ude ohrani. V' enim letí spletem nar manj fto takih jerbaszhikov, ino s' fto tolarji bova lohka shivela. Moj ozhe so tudi jerbase plesti snali, so me perfilili, de fim se sraven vertnarfkiga, tudi jerbase plesti uzhil, de bi imel tudi po simi kakfhin saflushik. She v' grobi jim hvalo vém sa to. S' tim so me bolj osre-

zhili; koker, de bi mi bili tri taushent goldinarjov sapustili, kateri bi mi vsako léto stó tolarjov zhište obresti prinesli. Zhista vest, sdrav shivot, ino poshteno rokodeljstvo so nar boljshi ino nar gotovshi bogastvo na svéti.“

„No, hvala Bogu,“ pravi lovez, „de morete tako govoriti! Jes vam prav dam. Tudi mislim, de vam bo she tudi kaj perpomoglo vertnarsko delo. — Kam se pa mislite sdaj podati?“

„Delezh naprej,“ odgovori Jakob, „kjer naju nobeden ne posna, kamor naji boshja previdnost popelje.“

„Jakob!“ rezhe lovez, „vsemíte vsaj to le možno, debelo gerjazho s' fabo! Jes sim jo, ker se mi she teshko sdi na uni le sterman hrib priditi, k' frezhi s' fabo vsel. Sej je she nimate popotne palize! Ino tukej, — govori dalej, ter potegne ufnjato moshnizo is shépa, imata nekaj denárjov. Tam zhés — v' uni vafi, kjer sim zhes nozh bil, sim jih ravno snozhi sa dreva dobil.“

„Gerjazho,“ odgovori Jakob, „rad vsamem, ino jo bom v' spomin dobriga mosha ohranil. Denárjov pa ne morem vséti. Sa dreva sie jih dobili; torej so grafovi.“

„Ljubi prijatelj,“ mu lovez odgovori, „sa to nekar ne fkerbite! — Ti denarji so grafu she sdavnej plazhani. Jes fim jih bil enimu reveshu she pred vezh létmi posodil, kir ni mogel kuplenih drev plazhati, ino nisim vezh na-nje mislil. Vzherej mi jih je, kir si je spet opomogel, s' veliko sahvalo vernil. Prav Bog vam jih je namenil!“

„Tako jih bom pa vsel,“ odgovori Jakob. „Bog jih vam obiljno drugej poverni! Poglej, ljuba moja“ — pravi svoji hzheri, „kako naji Bog prezej v' sazhetku najiniga pota ljubi ino sa naji fkerbí. Preden mejo sapustiva, nama poshle mojiga stariga prijatla, kteri mi popotno palizo pernese, ino naji s' denarji sa popoti previdi. Pazh ref: *Dober prijatelj gotov denár.* Preden she s' tiga kamena vstanem, je najino molituv vflishal. Bodi tedaj vesela, ino nizh se ne boj: Bog naji ne bo sapustil!“

Na to vsame vsmileni lovez s' folsnimi ozhmi od nju flovo, rekozh: „S' Bogam hódite, ljubi Jakob! — Bog te obvari, ljuba Mariíza!“ — ino poda obema roko, popred Jakobi, potlej pa Mariízi. „Smerej fim vaji sa pravizhne ino poshtene ljudi dershal, ino vaji

she sdaj dershim. Tudi per vama se bo fka-salo, de fta nedolshna. — Poshteno nar dalje terpi. Ja, ja, kateri poshteno shiví, ino v' Boga saupa, tiga on nikoli ne sapufti. Vsemita ta prigovor s' sabo sa popotnizo, — ino Bog naj vaji spremlja.“

Lovez se shalofsten oberne ino gré proti Dóbniku. Jakob tudi vftane, Marízo sa roko prime, ter grefta zhes gojsd — v' daljne kraje.

IX.

POGLAVJE.

Jakob ino Maríza na poti.

Maríza ino nje ozhe grefta smerej dalje ino dalje, ino fta she zhes dvajset milj hoda ftorila; vender nifta she kraja nefhla, kjer bi prihodnizh prebivati mogla. Tudi denar jima [poide.] Slabo se jima godi, tako de fta mogla, ako ravno prav teshko, vender le ubogajme profiti. Od marfikaterih dur se shalofstno verneta, kjer fta nameftri darú ojftre befede flifhati mogla; femterkje fta vender kaki kofzhik fuhiga kruha dobila, pa vezhidelj s' go-

dernjanjam. Vzhasi dobila tudi kaj gorkiga, tu ino tam pri dobrih hišah, ino vsmilenih ljudeh tudi kaki salushej meša, ali pezhenke, tode malo kdaj. Dostikrat se je primerilo, de se ništa zel dan s' kuhano jedjo oteshala, ino per vsm tim šta mogla šhe vesela biti, de šta smela v' kakishini senizi prenozhiti.

Primerilo se je, de šta enkrat zel dan med grizhi ino gorami, kjer ni bilo ne ljudi, ne hiš, hodila. Jakob opešha, bléd ino ves prepaden pade na enim grizhi v' smrezhji na svoj obras, ino kar besedize ne more pregovoriti. Mariiza se filno prestrašhi. Saštonj ishe bistre vode, de bi ga s' njo pomozhila, ni je mogla kar kaplize dobiti. Klizhe na pomozh — pa kdo jo bo v' tim samotnim gojsdi sašlišhal — kjer le rasleg odgovarja. Na to hiti, koliker more, na verh grizha, de bi dalje krog sebe vidila. Kar sagleda globoko unkraj hriba na samim v' gojsdu, v' fredí med srelim shitam ino selenimi senoshetami kmetiško hišo. Kje tezhe Mariiza takurno, de ji škorej sape smanjka, ino sprofi s' objokanimi ozhmí, ino s' pobitim glasam pomozhi. Kmèt ino njegova shena (oba prezéj she poštarana, per katerih se per Smrekarjo-

vih pravi) [sta bila dobra, ino vsmileniga serza
Objokana ino prestrašena dekliza se jim
v' serze smili. Kmetiza koj moshi rezhe
„Napresi, napresi ta mali vosízhek, ter per-
pelji stariga, bolniga revesha k' nama.“ Med
tim, ko mosh konja vpresa, prinese njegova
shena nekaj posteljne perprave, verzih vode,
ino majoliko vinskiga jesiha. Ko Mariíza
slisli, de je kolovos prek hriba slab, ino pol
ure dalji, hití s' vodo ino s' jesiham, po ravno
tistim poti, koder je pred shla, k' svojimu
ozhetu nasaj.

Ko Mariíza k' njemu pertezhe, mu je
bilo she boljshi. Pod smreko je sedel, ino se
grosno oveseli, ko Mariízo f' shaloftjo pogre-
sheno sagleda. Med tim tudi Smrekar pride
s' vosízhkam kje, ino pelje Jakoba na svoj
dom.

Smrekar je imel lepo hišo, v' kateri je
tudi prostorna kamra f' kuhino vred bila. To
odlozhita Smrekar ino njegova shena bolnimu
starzhiku. Tudi dobro posteljo mu Smrekarza
napravi. Mariíza leshí rada na klopi, de je
le blishej bolniga ozheta. Njegova bolesen
ni bila nizh drusiga, ko oslabenje od flabe
hrane, od slabiga leshísha po nozhí, ino od

terza truda na pot'. Smrekarjova shena mu rada
 jima s' vřim postreshe, kar je koli per hiřhi imela,
 zhe de bi bolni mosh le pred osdravel. Nji se
 per ne řmili ne moka, ne jajza, ne mleko, ne
 Med mařlo, — tudi kokušhi se ji ni řhkoda sdelo
 gova saklati, de je revnimu ino opeřhanimu řtarzhiku
 ode postregla. Tudi njen mosh gre posneje řkorej
 řriiza vřaki dan v' golobnjak, po eniga mladiga
 pol golobizha, ter ga da řvoji řheni, rekozh:
 avno „Spezi mu ga, spezi! — Ker se tebi tvojih
 jimu kokušh ne řmili, tako mu moram tudi řes kaj
 postrezhi.“

u je Smrekar ino njegova shena řta řhla vřako
 o se lęto v' blishno řofesko na řhegnanje. Sdaj
 gre řta se pa pogovorila, de bota doma ořtala,
 ride ino sa denarje, ktere bi řnala tamkej řapraviti,
 řvoj bolnimu Jakobu prav dobriga řtariga vina
 kupila, sa katero se jima Mariiza prav lepo
 i je řahvali. „O, ljubi Bog!“ je djala, „řaj se
 To vender řhe povřod dobri ino vřřmileni ljudje
 imu najdejo.“

řrza Mariiza je neprenehama per ozhetovi po-
 je řtelji ředela, tode ni krishem rok dershala.
 řen Dobro je řnala nogovize pleřti ino řhivati,
 řbe vedno je sa řvojo gořpodinjo řhivala ino no-
 od gořvize plela. Pridna je bila, tiha ino pohlevna,

ravno tako pa tudi dobriga sadershanja, sa to jo je gospodinja pa tudi veliko obrajtala. Jakob se per dobri postreshbi ino dobrimu shiveshu kmalo tako posdravi, de vstane ino sazhe kmalo okoli hoditi. Tudi dela se szhafama lotí, ino perzhenja spet jerbaszhike plesti. Mariíza mu je pa verbove ino leskove shibize snafhala. Njegovo pervo delo je bilo, de je gospodinji is hvaleshnosti prav lepo zajno spletel, katera ji je filno dopadla. Sala ino mozhna je bila; v' pokrov vplete perve zherke njeniga imena, ino lètno shtetvo is rudezhnih shibiz, na strani je pa s' rumeno, rujavo ino seleno opisanimi mladikami kmeteshko hifho s' flamo pokrito, ino sraven nje dvej smreki naredil. To delo je vse hvalilo, ino gospodinji je tako dopadlo, de ni mogla dopovedati, posebno pa, ko so smreke na hifhni primik spomnile; sakaj tukej se je per Smrekarju reklo.

Potim, ko je Jakob popolnoma osdravil, je hifhnimu gospodarju ino gospodinji rekel: „Dosti dolgo sva vam napoto delala, zhas je, de spet naprej gréva.“

Ko gospodar to flifhi, prime Jakoba sa roko, ino pravi: „Kaj vam v' glavo pade,

ljubi
samo
pam
fi s'
mora
je s
rum
po f
proz
rem
nizh
to f
Mar
Ino
hoz
sim
tudi
shé
ime
del
pra

Ijubi Jakob! Jes mislim, de se vam nisimo
samerili. Sakaj hozhite she od nas iti? Imejte
pamet, ino ostanite per nas!“

Smrekarzi se na to tako inako stori, de
fi s' predpasam folse brishe, ter pravi: „Rêf
morate she per nas oštati! Poglejte lêto se
je she nagnilo, perje na drevji se je jelo
rumeniti, ino sima je she pred durmi. Hozhite
po fili sopet na novo sboleti?“

Jakob jima rezhe, de misli ravno sa to
prozh iti, de bi jima vezh ne nadlegoval.

Aj, aj, kaj bote to govorili, tiga nemo-
rem flifhati. V' ti mali kamri nam niste kar
nizh na poti, ino kar sa shivesh potrebujete,
to fi fami saflushite.

„Pazh ref,“ rezhe Smrekarza, „to fama
Mariiza s' fhivanjam ino pletenjam saflushi.
Ino zhe pa vi Jakob jerbaze ino zajne plesti
hozhete, tako vama ne bo file. Uni dan, ko
sim bila per nasfi mlinarzi botra, sim bila
tudi vasfo lêpo zajno s' fabo vsêla. Vezh
shên je bilo tam, ino vse bi rade take zajne
imele. Ako hozhete delati, vam bom toliko
dela naklonila, de imate zelo simo dosti o-
praviti.“

Jakob ino Mariûza ostaneta she per Smrekarjovih, ino gospodar ino njegova shena sta bila tiga tudi rêf prav veselâ.

X.

POGLAVJE.

Jakobovi ino Mariûzhini veseli dnevi na Smrezhniki.

Jakob ino Mariûza si napravita stanovanje per Smrekarjovih po svoji volji, ino sazhneta sama sa se - gospodariti. Kamra je bila s' potrebnim hišnim orodjem, ino kuhinja s' kuhinjsko perpravo preskerblena. Mariûza je bila prav sâdovoljna, de je sopet per ognjišhi, ino sa svojiga ljubiga ozheta kuha. Sopet shivita v' miru ino v' veselji; Jakob jerbase plete, Mariûza pa nogovize, ali pa shiva, ino se kratkozhasno od lépih rezhí pogovarjata. Marfikateri vezhèr stopita tudi v' spredno hiško k' Smrekarjovim, kjer je vezhi delj Jakob takó lépe ino uka polne sgodbe ino povești perpovedoval, de ga je vsa Smrekarjova

Smre- drushina s' velikim veseljam poslušala. Tako
 a sta jim dolga sima kmala pretezhe.

na Sraven hifhe je bil en velik kof verta,
 kateri pa ni bil kaj dobro obdelan. Smrekar
 ino njegova shena ga nista utegnila boljshi
 obdelovati, ker sta s' poljem vedno dosti opravi-
 titi iméla. Torej se ga Jakob podstopi prav
 po vertnarsko obdelati. She jesen je bil vse
 perpravil, ino spomladi je komej sneg odkopnil,
 ga dan na dan s' Mariizo prav s' pridam
 obdeluje. Vef vert rasdelita v' gredize, ga
 s' selenjavo obfadita ino sozhivjam. Mariiza
 ni pred svojimu ozhetu miru dala, dokler ji
 ni enih germizhkov od belih ino rudezhnih vert-
 niz, lilijovih ino potonkinih koreniniz, nagel-
 noviga semena ino she vezh drusih zvetliz, is
 mesta pernésil. — Srasile so ji takó lépe zvetlize,
 de v' tim kraji she nobeden ni tazih vidil.
 Lepò so selenéle ino zvetle, ino kmalo je bilo
 prav prijasno po zelim verti. Jakob obdeluje
 tudi blishni s' sadjam obfajeni vert, na kate-
 rim ga grosno dosti perdela. Bog mu je dal
 obilno frezho v' vsem, kar je li pozhél! —
 Stari vertnar je bil sopet v' svojim veselji.
 Sopet semljo kopá ino obdeluje, sopet zvet-
 lize ino seljska sadi.

Mariiza je' she perve pomladanske dni ob
 ploti, s' katerim je vert ograjen, violiz iskala,
 de bi jih po navadi svojimu ozhetu pernešla.
 Kar najde enkrat nektare prav lépe ino dobro
 dishezhe, en shopek jih nabere, ino s' njim
 k' ozhetu vsa vesela pritezhe. Ozhe se ji
 nasmeja ino rezhe: „*Pazh ref, kdor ishe,*
najde.“ „Ali poslušhaj,“ pravi on dalje, „ne-
 kaj posebniga je vender li to, de prijetne
 violize v' samotnih krajih ino nar raji med
 ternjam rastejo, ino meni se to sa naji nauka
 polno sdi. Kdo na svéti bi bil mislil, de
 bova v' globoki dolini v' ti revni kmetiški
 hišhi toliko veselja doshivela? — Ref je, de
 ni nashe shivljenje nikoli tako britko, de bi
 tudi kaj veselja v' sebi ne imélo. Bodi, ljuba
 Mariiza, le vedno poboshna ino dobra, takó
 bosh tudi v' nar vezhih teshavah vender mir
 ino notrajno veselje v' svojim ferzi obzhutila.“

Enkrat pride ena mestna shena k' Smre-
 karzi predivo kupovat, ino perpelje s' sabo
 svojiga nar mlajshiga sina. Ta je med tim,
 ko predivo ogledujete ino kup narejete, skosi
 odperte duri na vert smuknil, ino s' obema
 rokama na germ po nar lepshih vertnizah pla-
 ne, ino si mozžno rozhize obode ino raspraska,

ino na to sazhne na vse gerlo vpiti. Na njegovo vpitje pertezhete njegova mati ino Smrekarza na vert; tudi Jakob ino Mariiza kje prideta. Fantizh stoji s' kervavimi rokami per zvetezhih vertnizah, joka, se jesi ino grosi nad hudimi, sapeljivimi zvetlizami. —

Sdaj pregovori Jakob: „Takim otrokam smo tudi mi vezhkrat enaki, de smo si lih she odrasleni. Vfako veselje ima, koker ta vertniza, svoje ternje okrog sebe. Pa tiga ne pomislmo, ampak s' obema rokama planemo po njemu. Ta se s' plesam ali igro, uni s' pi-jazho ali pa she s' kaj hujshim v' shalost pogresne. Potlej se ne vé kam djati, joka ino sdihuje, ino se nad veseljem grosi; tode vse preposno. Ne pustimo se tedej od lepe vertnize omotiti, de nas ne sbode! Zhlovek ima pamet, de se ne pusti od svojiga posheljenja v' gréh sapeljati, katero sladzhizo obeta, pa serza s' sirupam napaja, ampak de dela s' prevdarkam ino premiselkam.“

Eno nedeljo po enih deshevnih dneh gre Mariiza s' svojim ozhetam sgodej na vert, ter vidi pervo lilijo s' vezh drugimi zvetlizami v' nar lépschim zvetji. Poklizhe domazho drushino, katera je she sdavnej lilijo zvesti

shelela. Vsi se nad njeno lepoto sazhudijo, ino se je niso mogli sadosti nagledati.

„Kako je vender svitla ino bela,“ pravi Smrekarza.

„Pazh ref,“ rezhe Jakob, „o, de bi pazh serza vsih ljudi tako zhiste ino bres madesha bile! S' kaj s' enim veseljem bi nas Bog, ino njegovi angeli gledali; sakaj le zhisto serze je Bogu dopadljivo.“

„Ino pa kako ravna na kvishko kipi,“ se Smrekar oglasi. — „Koker perst, ki proti nebesam kashe,“ Jakob perstavi. Jes jo imam prav rad na verti. Prav bi bilo, ko bi jo vsaki kmet na svojim verti imel.

Sakaj mi kmetishki ljudje vedno semljo prekopujemo, ino s' tim posabimo vse prelahko na nebefa. Bela, pokonzhna lilija bi nas pa snala spomniti, de naj per svojimu trudu ino deli vezhkrat proti nebu pogledamo, ino tamkej gori kaj boljshiga ishemo, koker je to, kar nam semlja dati samore.

„Vse kar raste,“ govori Jakob dalej, „tudi nar tanjkej travnat vershizhek se kvishko vsdiguje, ino kar je preshibko samo se vsdigniti, postavim: fishol, grah, hmel, to se po kerpkejshim ovija ino povsdiguje. Pazh slabo,

ko bi sam zhlovek s' svojimi mislami ino sheljami, s' svojim upanjem vedno le po semlji lasil!“

Eniga dne je Jakob mlade seliza na vnovizh okopano gredízo sadíl; Mariíza je pa na drugi ravno sraventiste pléla. „To dvoje opravilo, ljuba Mariíza!“ pravi ozhe, „bi imelo biti edino opravilo zeliga nashiga shivlenja. Nashe serzé je vertu enako, kateriga nam je Bog obdeljovati srozhil. Vedno moramo va-nj dobro seme sejati, ino hudo she v' kalu isruvati, de se hudobija v' njemu ne ukorenini. Kdor to dvoje prav obdeljuje, ino sraven Boga, od kateriga solnze, rosa ino desh, rast ino ték pride, potrebne pomozhi profi, si narlépshi vert, si raj v' svojim serzi napravlja.“

Jakob ino Mariíza sta na Smrezhniku she tretjo spomlad ino poletje doshivela. V' pridu ino deli, v' uka polnih pogovorih jima je ta zhas v' nedolshnim veselji pretekél, ino vse popreshne britkosti ino shalosti sta she skorej popolnoma posabila. Ko se spet jesen perblisha, ko solnze svojo mozh sgublja, jesenske zvetlize po verti zvesti sazhenjajo, ino perje se po drevji she rumeni; sazhe Jakob vidama pefhati, ino dan na dan mu bolj slabo

prihaja. Svojo slabost je Mariži perkrival, de bi je v' shaloft ne spravil; pa njegovi pogovori od zvethz so bili tako nekako shaloftni, de so Marižo dostikrat v' skerb perpravili.

Enkrat ogleduje Mariža vertnizo, ktera je she posno jesen zvetla. Vtergati jo hozhe, pa komej se je dotakne, padejo rudezhe perefiza nji na roko, ino se po tleh rasfujejo. „Poglej! ravno tak je zhlovek,“ ji ozhe pravi. „V' mladosti je nar lepshi vertnizi enak, ki se raszveta; pa le kratek zhas zveté, ino naglo, ko vertniza svene ino se osuje. Ne sanashaj se tedej, ljuba moja, — na prasno ino na nezhimerno lepoto tvojiga shivota, katera preide, ishi si rajshi zhednost ino dushno lepoto, katera ne svene vekoma.“

En vezher je Jakob jabelka oberal, ino Mariži dajal, de jih lepo v' jerbas poklada. „Kako mersel veter po sternishi vlezhe,“ ji pravi, „ino s' rumenim perjem ino mojimi fivimi lasmi igra. — Ljuba Mariža! meni se dosdeva, de je ta moja sadnja jesén. Tudi tvoja bo prishla. Glej, de bosh takrat, koker to le drevo veliko dobriga ino shlahtniga sadu obrodila, de bo imel tudi Gospod Bog veselje nad tabo.“

Ko je Mariiza še nekaj osimnih semen
sa prihodno spomlad sejala, ji ozhe pravi: „Lih
tako, ljuba moja, bodo tudi naš enkrat v' sem-
ljo poloshili, ino s' perstjo pokrili. Tiga se
pa ne boj! Koker serno zhes majhin zhač
v' semlji s-haja, kal poshene ino lépa zvetliza
is njega srašte, ino v' lepóti verh svojiga groba
stoji; ravno tako bomo enkrat tudi mi pove-
lizhani is groba vstali. Spomni se vezhkrat
na to, ljuba Mariiza! kader bom jes v' zherni
semlji pozhival. Zvetlize, ki jih bošh more-
biti na moj grob sadila, naj ti bodo podoba
gorivstajenja ino neumerjuzhnosti!“

Mariiza se v' ozheta osré, ino sagleda
dvé debele solse v' njegovih ozhéh. Silno se
prestrašhi, ino britke teshave se v' njenim
ferzi sbude.

XI.

POGLAVJE.

Jakobova bolesen.

Ko se mersla ino huda sima sazgne, ino
hribe ino dolíne s' velikim snegam pokrije, je
bil dobri Jakob možhno sbolil. Mariiza ga

profi, de naj pervoli po sdravnika v' blishni
terg poflati, ino blagi Smrekar na sneh ponj
sderzhí. Sdravnik pride ino mu sdravil sa-
pishe, prozh gredé ga Mariíza spremi, ino
poprashta, ali sme upati, de bodo nje ozhe
kmalo sdravi. Sdravnik ji pravi: „sdaj njih
bolesen she ni nevarna; ako se pa v' jetiko
preoberne, potlej pa ni, ker so she stari,
v' sdravje nizh vezh misliti. Mariíza se grosno
ustrafhi, joka ino sdihuje. Tode si je vender
popred solse obrifala, preden gre k' svojimu
ozhetu nasaj, ker se je bala, de bi tudi oni
shalovati ne sazheli.

Mariíza je svojimu ljubimu ozhetu s' nar
vezhi fkerbjo stregla. Kar mu le na ozhéh
vidi, de bi mu vshezh bilo, mu s' veseljem
stori. Zele nozhi prezhuje pri njemu. Ko jo
domazha drushina v' fkerbi, de bi s' ozhetam
vréd ne sbolela, vzhasi tudi pregovori, de se
na klop vleshe, vender ne more skorej nikoli
ozhesa stisniti. Ako je nje ozhe li sakafhljal,
se she vstrafhi; ako se le gane, vselej tapa
po perstih k' njemu, ino pogleda, kaj neki
pozhe. S' veliko fkerbjo mu le take jedi
kuha, katere mu niso fhkodljive, ino katere
on jesti smé. Vezhkrat mu sglavje ino blasino

popravlja, mu kaj lépiga bere, ino neprenehama sa-nj moli. Vselej, ko je nje ozhe nekoliko podhinil ali saspal, je s' proti nebu povsdignenimi rokami ino solsnimi ozhmí per njegovi postelji stala, ino sdihovala: „O Bog! daj jim le she enkrat, — vsaj she ene léta sdravje!“ Mariiza se sadniga vinarja rada snebi, de bi le svojimu ozhetu postrezhi, ino pomagati samogla.

Opefhani starzhik, de si mu je lih nekoliko odleglo, vender le previdi, de ga bo ta bolesen pod semljo spravila, ino je tudi umreti perpravljen. Ves mirén ino pokojen govori dan na dan od svoje smerti. Mariiza mu pa s' jokam pravi: „O, perferzhni ozhe! lepó vas prosim, ne govorite mi vedno od smerti. Jes ne smem na njo misliti. Kaj bom uboga firota sama potlej pozhela? Oh, vasha uboga Mariiza bi potlej ne imela shive dúshe na svéti!“

„Nekar ne jokaj, ljuba moja!“ — ji ozhe pravi, ter ji prijasno is postelje roko poda. „Saj imash dobriga Ozheta v' nebesih. Ta ti ostane; ako ti ravno jes umerjem.“

„Kako se bosh na svéti preshivela, me pazh nizzh ne fkerbí. Poglej, ptize najdejo

svoj shívesh; sakaj bi ga le ti ne! Bog vrabza na strehi preslivi, bo li tebe sapustil? Zhlovek malo potrebuje, ino she tiga le sa kratek zhas. — Ali, she ena druga rezh me pazh bolj skerbi! — Poglej, ljuba Mariíza! moja edina skerb je ta, de bi vedno tako poboshna, blaga ino nedolshna ostala, koker si, hvala Bogu! she sdaj.“

„Oh, preljuba moja Mariíza! ti pazh she ne vésh, kako je svét hudoben ino poredén, ino kako sapeljivi so nekateri ljudje. Bog hotel, de bi takih ljudi na svéti ne bilo, kateri bi se smejali, tebe uboga firota ob nedolshnosti, ob dobro imé, ob mirno vést ino ob frezho tvojiga zeliga shivljenja perpraviti! — Te bodo otrozhjo ino bebasto imenovali, zhe bosh od boshjiga strahu, od svoje vesti, od boshjih sapóved ino vezhnosti govorila. O, béshi od tazih ljudi! Zhe se ti perljisujejo, te lépo imenujejo, krog tebe ravno tako mergolé, ko metulji okoli zvetlíz; nekar jih ne poslushaj, ogibaj se jih skerbno. Ne vsemi nigdar kakoshin dar od njih, ino ne verjemi njih sapeljivim obljubam. V' angeljsko podobo se dostikrat satan skrije, ino strupena kazha spi rada pod dishezhiimi zvetlizami.“

„Poglej, Bog ti je v' brambo dal svestiga varha — to je framoshljivoſt. Ko bi kdo tebi hotel kaj hudiga rasodeti, bodi le ſama beſediza, katera je nedolſhnoſti ino zhiſtoſti naſproti, jo boſh prezej na rudezhik lizah zhutila. Sramoshljivoſt je ljubi angeljiz nedolſhnoſti, kateri jo greſhiti ſvari. Ne ſanizhuj ga, de te ne ſapuſti. Dokler te framoshljivoſt ſpremljuje, ino ti njeni glaſ poſluſhaſh, te ne bo vſtani nobeden ſapeljati. Ako pa njeno ſvarjenje ne poſluſhaſh, ino ſe nar manjſhimu ſlabimu nagnjenju vdaſh, ſi ſhe v' nevarnoſti, pogubljena biti vekoma.“

„Oh, ljuba moja Mariſa! v' tvojim laſtnim ſerzi ſe bo tvoj nar nevarniſhi ſovraſhnik ſbudil! Zhaſ boſh doſhivela, ker te bo poſheljnoſt v' hudo gnala, ino pregovarjala, de ni pregreſhna, de je zelo nedolſhna ino perpuſhena. Sdaj le ſe daj poſvariti, vtisni ſi nauke, ko ti jih ozhe daje, preden umerje, globeko v' ſvoje ſerze, *Ne delaj, ne govori, ne miſli nizh taziga, zheſa bi ſe snala ſramovati, ko bi bilo tvojimu ozhetu snano.* Moje ozhi bodo kmalo ſa vſelej otemnele. Jeſ te ne bom mogel vezh varovati ino ſvariti. Pred ozhmi naj ti bo, de te tvoj nebeſhki

Ozhe povsod vidi, ino tvoje serze na tanjko pregleda. Vedno si se varovala mene, svojiga ozheta, na semlji s' slabim sadershanjem ras-shaljiti; vari ino boj se veliko vezh Boga, svojiga ljubesniviga Ozheta v' nebesih, s' kakim graham ras-shaljiti!“

„Mariiza! she enkrat me dobro poglej. O, ko bi imela kedaj v' skushnjavo priti, kaj hudiga storiti, spomni se mojiga blediga obrasa, ino tih le mojih sols, ki po mojih vpadenih lizah tezhejo! Pojdi semkej, podaj svojo roko v' mojo merslo ino suho roko, katera se bo skorej v' prah rasdrobila. Obljubi mi, de mojih besedi ne bosh posabila! Misli si, kader se v' skushnjavah snajdesh, de te ta le mersla roka, s' pred bresna vlezhe.“

„Ljuba Mariiza! s' solsnimi ozhmi ogledujesh moje blede ino vderto oblizhje. O, glej, kako je vse spremenljivo na svéti! Tudi jes sim bil njega dni mlad, okrogel, uren ino rudezh, koker si sdaj ti. Ino ti bosh tudi enkrat takó bléda ino suha leshala, koker jes sdaj na smertni postelji leshim; ako te Bog popred s' naglo smertjo is tiga svéta ne peklizhe! — Minulo je vse veselje moje mladosti, koker zvetlize pretezhene spomladi,

katerih mesto se vezh ne posna; ko rosa na veji, katera se le en zhas leskázhe, potim pa sgine. Dobra dela pa imajo, ko shlahten kamen, stanovitno zeno. — Zhednost ino dobra vest ste nar shlahtnejshimu od vsih kamenov — demantu enake, kateriga nobena zhloveshka mozh rasdjati ne samore. Po tih — tedej hrepéni, te si vedno perdobivaj. Kar sim dobriga storil na svéti, to je sdaj vse moje veselje; ino zhe sim kaj pregreshil, to je sdaj moja edina shalost.“

„Ostani, ljuba Mariíza! vedno poboshna, misli rada na Boga, imej ga povsod pred ozhmí ino v' serzi. V' njemu sim nashel svoje nar sladkeji veselje, ino v' terpljenji nar boljsihi tolashbo.“

„Verjemi mi, Mariíza! resnízo govorim. Ko bi drugazhi bilo, gotovo bi ti povedal. Jes sim tudi svét skufil, de malokdo tako, ko sim s' grafam po ptujim hodil. Kjer je bilo v' nar vezhih mestah kaj lépiga ino imenitniga viditi, sim tudi jes bil. Po zeledne sim v' veselji shivel, sim vidil plesavze ino igravze, sim bil per godzih ino pevkah, sim posluschal vesele ino kratkozhasne pogovore, tako dobro, koker moj mladi gospod graf,

vselej mi je od smishlenih jedí, ino drage pijazhe vezh ostalo, koker sim savshiti mogel. Pa per vsm tim shumezhim veselji je moje serze prasno ino neobzhutljivo ostalo. Refnizhno, refnizhno ti povem, de ena sama ura v' tihim spremishljjevanji ino molitvi v' najinim shotori v' Dobniki, ali tukej le pod to slamnato streho, ja zelo na ti smertni postelji doprineshena, moje serze bolj rasveselji, koker vse posvétno veselje. Ishi tedej le v' Bogi veselje, ino ga bosh gotovo smirej po obilnosti dobila.“

„Ti dobro vesh, de sim v' shivlenji she veliko prenesil. Oh! ko so tvoja mati umerli, je bilo moje serze suhim vertnim gredizam enako, ki se od dolge ino hude vrozhine raspokajo, ino po deshji hrepené. Tako sim tudi jes po tolashbi sdihoval, ino v' Bogi sim jo nashel. O, ljuba moja Mariiza! tudi tebi bodo v' tvojim shivlenji dnevi prishli, ko bo tvoje serzé suhi semlji enáko. Pa ne obupej v' poslanih teshavah. Ishi si per Bogu tolashbe, on bo napóvil s' tolashbo tvoje serzé, kakor gorak desh ras-susheno semljo.“

„Imej terdno saupanje v' boshjo previdnost, Bog tistim, ki ga ljubijo, vse v' dobro oberne;

is britkih teshav jih v' vezhno veselje spremi.“

„Ali she vesh, ljuba Mariiza! kako si bila takrat shalofna, ko sim bil na poti opeshal, ino od slabosti na zesti omedlel? — Poglej, to bolesen si je Bog svolil, de naji je v' mirni kraj, k' dobrim ljudem perpeljal, kjer she zhes tri léta v' miru ino vesela shiviva. Ko bi ne bil Bog meni bolesni poslal, bi midva morebiti ne bila k' Smrekarjovim prishla, ali vsaj bi ne bila njih vsmiljenja tolikanj sbudila, morebiti bi nama bili skledo mleka ino kruha podali, ino potim naji v' boshjim iméni oditi pustili. Bres te bolesni bi se ne bli eden s' drugim tako dobro fesnanili, ino tako sprijasnili. Vse veselje, ko sva ga tukej vshivala, vse kar sva tukej dobriga storila, toliko stó sadovoljnih dni, ko sva jih tukej preshivela, vse to je boshji dar, kateri is moje bolesni svíra. — Tako se, ljuba Mariiza! tudi v' shalofnih pergodbah nashiga shivlenja boshja prijasnost rasodeva! Kakor vfigamogozhni Bog svoje zvetlíze na hribih, ino v' dolih, v' gojsdih ino ob potokih, zelò v' mozhirji ino v' grésih s' obilno roko rasléja, de bi se povfod njegovo dobróto ino ljubesen sposnati uzhili; ravno tako se tudi

njegova modrost, ljubesen ino vsmilenje v' vsih pergodbah nastiga shivlenja tako ozhitno skashe, de mora to vsaki zhlovek lahko sposnati, ino tolashbo ino veselje v' svojim serzi obzhutiti.“

„Najino nar vezhi terpenje pa je bilo tisto, ko so te bili tatvine obdólshili; ko si vklenjena smerti zhakala; ko sva skupej v' jezhi jokala ino sdihovala. Ali tisto terpenje bo she tebi poverajeno, sdi se mi, de tiga Bog she povrazhuje! Takrat, ko so te mlada grafinja memo drusih dekliz pozhastili, radi v' svoji drushbi imeli, te s' lepim oblazhilam obdarili ino vedno krog sebe imeti hotli, — takrat si pazh mislila, de si zhes vse frezhma. Pa kako lahko bi te bile snale zhast, veselje ino obilnost v' druge posvetne nezhimernosti ino v' posabljivost na Boga sapeljati. Torej je Bog prav s' nama mislil, de nama je take shalosti ino britkosti poslal. V' revshini, v' jezhi ino na poti sva ga jela bolj sposnavati, ino sva se ga terdneji poprijela. Tukey v' pustim kraji, delezh od slepotij ino spazhenja sveta ti je boljsi prebivalishe odlozhil. Tukey zvestesh, ko zvetliza v' samoti, hudobni roki prikrita.“

„Dobrotljivi Bog ti bo nekdajno terplenje v' dobro obrazhal. Jes stanovitno upam, de je mojo molituv vflifhal, ino de bo pred ali posnej tvojo nedolshnost rasodel. Ja, Mariíza! frezha ino veselje ti bo is preftaniga terplenja perzvetela, ino ti bofh she na semlji vesele dni doshivela. Pa posemljska frezha she senza ni proti tifti frezhi, katera te v' nebefih zhaka, kjer vse pofvetne folse na vekoma vfahnejo.“

„Torej ne fkerbi prevezh, ljuba moja! ako se lih v' revfhini snajdefh, ino verjemi, de Bog ljubeshnivo sa-te fkerbi, ino de fo tvoje fkerbi nepotrebne. — Kamorkoli te njegova sveta previdnost popelje, ino kokerkoli se ti bo she slabo godilo, mifli fi vedno: To je nar boljshi kraj sa-me, defiravno se mi v' njemu hudó godi. Verjemi, de je vse to potrebno, te v' zhedností poterdti ino vezhno svelizhati.“

„Koker vertnar vfako drevesize le v' tak kraj pofadi, kjer previdi, de bo nar bolje raftlo, ino obilnishí sadu perneslo; tako poftavi tudi Bog sledniga zhloveka, v' tifti kraj ino stan, v' katerim nar loshej v' dobrim rafte ino vezhno svelizhanje dofeshe.“

„Iao tako, ljuba Mariiza! koker je Bog vse dosdanje terplenje, katero te je sadelo, le v' dobro obrazhal, bo tudi mojo sadno bolezen ino smert poblagoslovil.“

„Ljubi otrok, de le smert v' misel vsamem, sazhnešh vnovizh folse pretakati! O, nikar ne jokaj! Ne misli si, de je smert tako strašna. Ona je tistim, ki so v' milosti boshji she le veliko veselje. Naj she enkrat s' tabo tako govorim, koker sim she vezhkrat govoril, posebno pa koker takrat, ko sva v' Dobniki na verti delala. Glej, saj vesh, kako je s' sgodno gredizo! Slabo ino revno rastejo seliza, ino drevesiza, v' tesni ino voski gredizi. Kdo bi mislil, de bi is njih kadej lepe zvetlize srašle, ali de bi kadej fladak sad obrodile. Zhe bi vedno v' tesni gredizi skupej ostale, bi ne imele ne zvetja, ne sadja; ker bi se ne mogle rasprostiti. Vertnar jih pa tudi kje ne posadi, de bi se na kupi sadushile; ampak, de bi enkrat na prostornim kraju, pod lepim plavim nebam, kjer jih svitlo solnze obsija ino greje, desh napaja ino rosa, lepo zvetle ino obilno sadu prinesle. Saj vesh, de si se vselej veselila, kader sim seliza presajal; kolikokrat si me tudi sama opomnila,

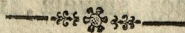
de naj jih skorej presadim, ker jim je gredíza she pretesná. Ino ko so bile v' prostoren kraj presajene, si rekla vesela: O, kako jim je sdaj dobro! Vidi se kako speshnó rastejo. Slabim selizam ali drevesizam smo tudi mi enaki; tako tesna gredíza je naša semlja. Tukej na svéti nam ni ostati. Revne, slabe seliza smo tukej. Boljšhi, imenitnišhi imamo postati. Sa to naš Bog v' drugo deshelo, v' svoj veliki, lepi zhaštitljivi nebesški vert — v' nebefa prestavi.“

„Nizh se ne jokaj, ljuba moja! Glej, tamkej mi bo došti bolji! — O, kako se she veselím, de pridem kmalo k' Bogu, kjer bom vekoma neisrezhenó veselje vshival. Kako dobro bo potim sa naš, ko bomo svoje telo, ktero nam tolikanj terplenja odložhi, flekli. Draga Mariíza! ali she vesh, koliko veselja sva vsako spomlad na zvetezhim verti imela? Poglej, nebefa so nar lépsšhi vert, — paradish, kjer vezhna spomlad prebiva! — V' té lépsšhi kraje bom kmalo prishel. Torej te prosim, bodi ponishna ino dobra, de se bova tamkej sopet vidila! Tukej sva v' terpljenji ino britkošti skupej shivela, ino v' folsah se lozhiva. Tamkej bova v' veselji v' vezhnim

svelizhanji [skupej] shivéla, ino se ne bova nigdar vezh lozhíla. Tamkej bom tvojo mater sopet vidil. O, neisrezhenó vefelje me obide, kader na-njo mislim. O, Mariíza! ostani vedno poboshna ino dobra. Ino kader se ti dobro godi na semlji, ne posabi, de vefelje tiga svéta sGINE ko jutrejna rosa, de le nebesHko vefelje vékoma terpi. S' kakosHnim vefeljem ti bova enkrat s' materjo na proti hitela, ino te v' vezhno vefelje peljala. Ne jokaj se tedej, ljuba moja! vefeli se velikovezh she sdaj tistiga frezhniga dneva!“ — —

Tako le je poboshni Jakob svoje posledne dni vedno svojo hZher, katero je sgol samo na svéti sapustil, tolashil ino opominjal, de bi jo pred posvétno hudobijo obvaroval. Vfsaka njegovih besedí je bila serno, katero je v' dobro semljo padlo. „Ti si shalostna, ljuba moja!“ pravi dalej, „ino prelivash britke folsé; pa to so dobrotljive folsé; kar se v' takih folsah séje, se bolj okorenini, bolj raste ino bolj rodí, ravno koker serna, k' se spomladi v' gorkim deshji séjejo.“

XII.

POGLAVJE.

Jakobova smert.

Mariža gre kmalo, ko je ozhetova bole-
sen nevarnisthi prihajala, v' Jelshane k' gospod
fajmoshttru, ino jim pové, de so njen ozhe
hudó sboleli. Gospod fajmoshter, skerben ino
zhahti vreden duhoven, obiskujejo pogostama
ozheta, se s' njim od boshjih rezhi pogovarjajo,
ino mu tudi vselej kaj lépiga molijo; tudi
shalofino Marižo vselej prijasno tolashijo. Eni-
ga dne she popoldan sopet pridejo, ino najde-
jo starzhika vidama flabejshiga. Jakob rezhe
Mariži nekoliko odstopiti, ker bi rad sam
s' gospod fajmoshttram nekaj govóril. Ko je
bila spet v' hisho poklizana, ji ozhe pravi:
„Ljuba Mariža! Sdaj fim se spovedal, ino
jutri sjutrej mislim sakrament s. resh'niga tele-
sa, to je svojiga Odreshenika, is rok gospod
fajmoshttra prejeti.“

Mariža se filno vstrafhi, ino jo na enkrat
solse salijejo, ker jo misel smertne nevarnosti

obide; tode se naglo sbere, ino pravi: „Pravimate, ljubi ozhe! Kaj hozhimo v' terplenji ino nadlogah boljiga storiti, koker k' Bogu se spustiti.“

Jakob je tisti dan ino vezher vezhidel le molil, svéte rezhi premishloval, ino prav po malim govoril. Poboshnost, s' katero se je drugo jutro v' s. obhajili s' svojim nebeshkim Odreshenikam sklenil, ni mozh popisati. Véra, ljubesen ino upanje vezhniga shivljenja ponebésijo tako rekozh njegovo zhaftitljivo oblizhje, ino vrozhe solse mu ozhi salivajo. Mariüza per njegovi poselji klezhi, trepézhe, moli ino se hozhe v' solsah vtopiti. Smrekar ino njegova shena ino vsa njuna drushina so bili per tim s. opravili; ino vsi imajo solsne ozhi. „Sdaj,“ rezhe potim Mariüza, „mi je prav lahko per serzi! Kerfhanfka véra je vender ref v' potrebi ino v' smerti nebeshka tolashba!“

Dobri Jakob se blisha bolj ino bolj svoji posledni uri. Smrekar ino njegova shena, ki sta ga svojiga nar ljubshiga prijatla imela, ino sposhtovala, ino se frezhna shtela, de je per njima prebival, mu tudi prav veliko dobriga storita. Vedno hódita zhes dan poprashtovati, kako de mu je. Mariüza nju fkorej vselej po-

praf
ali
firo
jelo
trepe
bo
spon
filno
vidi
Perv
napo
„vse
ino
upar
se s
bodo
dah
ljive
le s
mu
svoj
suf
pos

„Prav
plenji
ogu se
lel le
av po
se je
shkim
Véra,
pone-
izhje,
ariiza
li in
nje-
er tim
sdaj,
o per
v' po-
svoji
a, ki
, ino
e per
briga
vati,
j po-

prafha: „I, kaj mislite, ali bodo s^{he} osdravéli,
ali ne?“

Smrekarza ji enkrat odgovori: „O, ljuba
firota! dalej gotovo ne ostanejo, koker de bo
jelo drevje berst poganjati.“

Od tiga zhasa je Mariiza s' straham ino
trepetam skos oknize na vert gledala, kdaj se
bo drevje ras-sipati jelo. Vsaka poprefshna
spomlad jo je filno rasveselila. Ali sdaj se
filno prestras^{hi}, ko perve perefiza poganjati
vidi, ino shinkovza veselo prepevati saslishi.
Perve spomladanske zvetlize jo s' shalostjo
napolnijo. „O, moj Bog!“ sdi^{hne} shalostna,
„vse vnovizh oshivlja, vse je polno upanja
ino veselja — morajo le moj ozhe sami bres
upanja umreti? Pa kaj pravim? se sama zhés
se savsame, ino milo proti nebu pogleda; ne
bodo bres upanja umerli! Po Jesufovih bese-
dah s^{he} umerli ne bodo; flekli bodo le stroh-
ljivo obleko, oni bodo tam prav sa prav s^{he}
le shivéti jeli.“

Poboshni starzhik je vselej rad imél, de
mu je Mariiza vezhkrat kaj brala. Sadne dni
svoje bolesni pa posebno rad je posledne Je-
susove povésti ino Jesufovo posledno molituv
poslufhal. Eno nozh je Mariiza zhisto sama

per njemu zhula. Luna je lepo skos oknize svetila, de se lescharbe flaba luzh skorej nizh ne vidi. „Mariiza!“ saklizhe ozhe, „beri mi beri she enkrat Jesufovo lepo molituv.“ Ona pershge vofheno svézho, ter mu bere.

„Sdaj pa meni daj bukve,“ ji zhes en zhas rezhe, „ino posveti mi en malo.“ Mariiza mu bukve v' roke poda, ino mu sveti. „Glej,“ ji ozhe pravi, „to bo moja posledna molituv sa te.“ S' perstam ji pokashe, kje bo bral, oberne besede na-se ino na svojo hzher, ino moli s' slabim glafam:

„Ozhe! ne bom she dolgo na tim svéti; ali moja hzhi bo pa she en zhas ostala; upam, de bom k' tebi prishel. O, Bog, sveti nebeshki Ozhe! Ohrani jo v' svojim iméni pred vsm hudim. Dokler sim bil jes na svéti, sim si persadeval, jo v' tvojim iméni obvarovati. Sdaj pa k' tebi pridem. Ne prosim te, de bi jo is svéta poklizal; ampak le sa to, de bi jo pred vsm hudim obvarval. Ohrani jo v' svoji sveti resnizi. Tvoja beseda je vezhna resniza. Ozhe! stori de ona, ko si mi jo isrozhil, enkrat ravno kje pride, kamor jes sdaj priditi upam. Amen.“

Mariiza stoji per postelji, ter joka, dershi

svezho s' trepétam v' roki ino rezhe sdihovaje:
„Amen!“

„Ja, ljuba moja!“ pravi ozhe dalej, „tam-
kej bomo Jesufa v' njegovim velizhastvi gle-
dali, ktero mu je Bog she pred stvarjenjam
svetá odlozhil, tam se bova tudi midva s-shla,
ino vékoma skupej ostala.“

On se je sopet na sglayje naflonil, de bi
se malo odahnil. Bukve v' roki obdershi. Bile
so f. písmo noviga sakona. Jakob jih je bil
sa perve krajzerje kupil, ko si jih je na Smre-
zhniku perdobil.

„Ljuba Mariíza!“ je zhes malo zhafa sopet
sazhel, „sahvalim te tudi she sa perferzhno
ljubesen, ktero mi v' ti moji sadni bolesni
skasujesh. Sveštó ino s' veselim serzam do-
polnujesh zheterto sapoved boshjo. Spomni
se moje besede, — tebi se bo sa to she prav
dobro godilo; ako te ravno v' revshini ino bres
pomozhi na tim svéti sapustiti moram. Nizh ti
nemam dati, koker svoj blagoslov, ino te le
bukvize. Ostani poboshna ino dobra, ljuba
moja hzhi! ino veliko dobriga ti bo ta blago-
slov obrodil. Blagoslov umirajozhiga ozheta
je dobrim otrokam, kteri na Boga saupajo,
nar bogatejšhi saklád. Bukvize pa vsemi

v' spomin svojiga ozheta. Le ene krajzerje so velale; ako jih pa s' pridam ino rada berefh, ino vse, kar je v' njih, svesto posnemafh, ti bodo nar vezhi saklad. Ko bi ti jes ravno toliko slatih sapustil, kar ima spomlad zvetliz ino perja, bi si vender sa vse te denarje ne mogla nizh boljshiga kupiti. Sakaj boshja beseda je v' njih, ino ta ima mozh v' sebi vse ljudi svelizhati, kateri va-njo verjejo. Beri vsako jutro vsaj ene versize, ohrani ino premishluj jih vezhkrat zhes dan v' svojim serzi. Kar pa ne rasumish, prosi gospod fajmoshtra, de te poduzhijo, tako sim tudi jes delal. Nar potrebnishe rezhi v' njih so pa vsakimu zhlo-veku sastopne. Tiga se dershi, ino to, kar v' njih berefh, na tanjko dopolnuj. Blagor ti bo potlej, Sam lep isrek: „*Poglejte lilije na polji!*“ me je vezhi modrosti uzhil, ko marfikatore bukvize, ktere sim v' mladosti bral. Is njega mi je neisrezheno veliko nedolshniga veselja isviralo, on me je v' fkerbeh ino stiskah serzhniga delal, ino veselje, mir ino pokoj v' serze vlival.“

Proti trém sjutrej rezhe ozhe svoji lzheri: „Mariüza! teshave mi prihajajo. Odpri malo okno, odpri!“ —

Mariíza ga naglo odprè. Lune ni bilo vezh na nebi, svesde so pa she neisrezhenó lepó migljale.

„Poglej,“ pravi ozhe, „kako lepó je nebo! Kaj so zvetlíze na semlji proti svetlim svesdam! Kje gori bom sdaj prishel! — O, kako se she veselim. Poboshno shívi, de tudi ti enkrat kje gori pridešh!“

S' timi besedami se nasaj v' posteljo nagne ino sáspi mirno v' Gospodi! — Mariíza misli, de je v' omedlevizo padel. Ona ni she nikoli umirajozhiga vidila. Nobeden she ni mislil, de bo tako naglo sklenil. — Med tim Mariízo grosa sprehaja, gré ino budi ljudi v' hišhi. Naglo so bili vsi krog njegove postelje. Ko Mariíza saflíshi, de so réf ozhe mertvi, se njih trupla oklene, joka na ves glas, ga kushuje, ino njene solse tezhejo na njih s' mertvashkim pótam obdani obras.

„O, ljubi perferzhni moj ozhe! f' kom vam hozhem poverniti, kar ste mi dobriga storili? Sahvalim vas sa vsako besedo, sa vsako dobro opominovanje, ktero sim is vashih sdaj blédih ust saflíshala. S' gorezho hvaleshnostjo kushnem vasho merslo roko, is katere sim zel zhas svojiga shivlenja tolikanj dobrót prejela! Sdaj

she le sposnam, kako dobro ste vselej s' mano
 mislili. O, hvala! hvala vam bodi sa vse
 dobrote! Odpustite mi, ako sim vas kadej ras-
 shalila! — Poverni jim, o Bog! njih ljubesen! —
 Oh, de bi tudi jes mogla umreti, ino sa vami
 v' nebeshko kraljestvo iti! Daj, o Bog! de
 bo enkrat moja smert smerti mojiga pravizh-
 niga ozheta enaka! O, kako prasno, kako
 nezhemerno je posvétno shivljenje! Kako dobro
 je tedej, de so nebesa ino vezhno shivljenje!
 to je sdaj moja edina tolashba.“ Vsi okoli
 stojezhi jokajo. Smrekarza si je veliko per-
 sadevala, preden je Mariízo prozh spravila.

Mariíza je zélo prihodno nozh, desiravno
 so ji branili, per mertvim trupli svojiga rajn-
 ziga ozheta prezhula; je brala, molila ino jokala
 notri do beliga dné. Preden so ga v' mertvashko
 trugo djali, ga she enkrat ogleda, ino shalofna
 rezhe: „Oh, vsadnizh vas vidim, preljubi moj
 ozhe! Kako je vender lepó vashe oblizhje,
 kako ljubesnivo se na smeh dershi, koker de
 bi she sdaj sharki prihodniga velizhastva va-
 nji sijali! Bog vas obvari — ljubi ozhe!“ — je
 sdihovala. „V' miru naj pozhivajo vashe kosti;
 vashe dushe so she boshji angeli — upam —
 v' nebeshki pôkoj sprejmili.“

Potim je Mariiza is roshmarina, is marjetiz ino is plavih violiz shopek naredila, ino ga je poboshnîmu mertvinu vertnarju v' roke djala. „Te le perve zvetlîze, ko jih spomlad rodi, naj bojo podoba vashiga prihodniga gorivstajenja,“ pravi Mariiza, „ino seleni roshmarin vedno snaminje, de vas bo moja dusha v' vezhnim spomini ohranila.“

Ko so mertvashko trugo sabijali, ji gre vsaki vdarek skosi serze, tako de je skorej v' omedlevizo padla. Smrekarza jo je v' drugo kamro pelala, ino profila, de bi se na posteljo vlegla, dokler spet k' sebi pride.

Sa pogrebam gre Mariiza v' zherni obleki, katero ji je bila ena vsmiljena prijateliza is vasi posodila. Ko merlizh je bila blêda ino prepadena, vsakimu zhloveku se je sapushena firota v' serze vsmilila.

Ker je bil Mariizhen ozhe v' Jelfshanah she premalo suan, so ga v' koti pokopalisha bliso sîda pokopali. Njegov grob ste dvé visoki smreki f' svojo senzo pokrivale. Gospod fajmoshter so prav lepo pridigo od rajnziga Jakoba na njegovim grobi po Jesufovih besedah imêli, rekozh: „Dokler pshenizhno serno v' semljo ne pade, ino ne segniye, ne

prinese sadú; kader pa segnije, ino strohni, veliko sadu obrodí.“ Tudi pogrebzam so veliko od rajnziga poboshniga starzhika povedali, ino njegovo poterpeshljivost ino poboshnost v' isgled vsm pred ozhi postavili; ravno tako so tudi shalostno fioto tolashili. Smrekarjove so v' iméni rajnziga ozheta sa vse dobróte sahvalili, ko so jima jih storili, ino jim perporozhujajo she sa njegovo supusheno Mariizo milostlivo skerbeti.

Mariiza obishe vselej grob svojiga ljubiga ozheta, kader le v' Jelfhane v' zerkuv pride, ino tudi drugikrat, ako ji le zhas perpušti, vsako nedeljo svezher moli ino sdihuje na njemu. „Tako is ferza, koker tukej na grobu svojiga preljubiga ozheta,“ je dostikrat djala, „ne morem nikoli nikjer moliti. Tukej ne maram sa zel svét prav nizh. Tukej sposnam, de nesmo sa ta svét stvarjeni, ino shelja po pravim domu se v' meni sbuja!“ Vselej je fhla f' terdnim fklepam od groba vse slastí tiga svetá sanizhovati, ino samo Bogu ino lépim zhednostim shivéti, v' veselim upanji, de bo po tim revnim shivlenji pred boshjim sedesham s' svojimi ljubimi starfhi vekoma sklenjena, ino Boga od oblizhja gledala ino vshivala.

XIII.

POGLAVJE.

Mariiza vnovizh v' terplenji.

Odsihmal je bila Mariiza vedno možnó shaloſtna. Ravno tako ſe ji ſdi, koker de bi bile vſe zvetlíze ſvojo lepo farbo ſgubile, ino ſmreke okoli dvora ſe ji tako temne ino zherne vidijo, koker de bi tudi one ſhalovale. Szhaſama je Mariizi ta ſhaloſt nekaj odlegla; pa kmalo jo ſopet nove britkoſti ino terpenja obíſhejo.

Per Smrekarju ſe je, kar je njen ozhe umerl, vſe preobernilo. Smrekar ino njegova ſhena ſta ſvojimu ſinu kmetíjo íſrozhila; bil je tih ino prav dober zhlovek. Neveſta, ki je k' hiſhi priſhla, je bila ſala ino prav bogata. Ali nizh drusiga ji ni bilo v' miſli, koker njena lepota ino denar. Prevſetnoſt, lakomnoſt ino oherníja ſo ſe ji tudi na obrasu tako upodobovale, de je bila ſzhaſama per vſi njeni lepoti prav odljudna. Kar je le vedila, de bi bilo njenimu taſtu ino taſhi vſſhezh,

jima je vfelej odrekla, ja zelo potrebni shivesh jima krati. Kjerkoli more jima kljubuje, ino jima tako rekozh vfaki salushej ogodernjava. Sa tega voljo fta se ta dva dobra ftarzhika v' malo kamro vmeknila, ko je bila v' sadnim konzi hifhe, ino le po redkama sahajata v' fprednjo hifho.

Tudi mladimu moshu se ni kaj bóljshi godilo. Prevsetna shena vedno klepezhe nad njim, po ftókrat na dan mu bogato doto ozhíta, ktero je k' hifhi prinesla. Ako ni hotel zel dan v' boji ino prepíri shivéti, je mogel vse preterpeti ino molzhati. Prepovedala mu je zelò, de se nima kratko ino malo podstopiti svoje ftarifhe obifkati; sakaj bala se je, de bi jim fkrivaje kaj ne nefil. Le ftrahama se je kakofhen vezher po dokonzhanim deli k' njim podal. Vfelej jih shalofine na klopi sedeti najde, se k' njim vfede, ter jim svoje teshave potoshi.

„Ja, ja!“ pravi ftari ozhe, „taka je le. Ty, mati! fi se njeniga bogastva polakomnila; ino tebe, moj fin! so njene lepe rudezhe liza preflepila; ino jes fim se pa vajinim proshnam prerad vdal. Sa to smo sdaj vfi trije fhtrafani. Sakaj nismo hotli rajnziga Jakoba ubo-

gat
fmo
nik
kar

„D
lóp

pa

Tes

paz

jih

ino

nar

pon

kaj

vel

je

ino

sel

raja

bi

pa

Ali

fan

Na

gati. On nam je pazh prav svetoval. Vezhkrat smo od te shenitve govorili, ino njemu ni nikoli dopadla. „She vfiga se vém spomniti, kar je on govoril.“

„Ali she vesh, mati?“ Enkrat si djala: „*Deset tavshent goldinarjov je pa vender lép denar.*“ Jakob pa je rekel: „*Lép denar pazh ne! Zvetlize na verti so stòkrat lépfhi. Teshak denar ste mende hotli rezhi? To je pazh réf, dobre plezha mora ta imeti, kateri jih hozhe nesti, bres de bi ga na tla potlazhili ino polomili. Sakaj hrepenite po toliko denarjih? Saj vam ni dosdaj nobene stvar pomanjkalo; she le na stran ste lahko smeram kaj djali. — Verjemite mi, veliko bogastvo, velike skerbi, pravi stari pregovor. Kader je deshja prevezh, de si je ravno dobrotliv ino potreben, sna vender le nar bolj sdravo selishe na vertu spriditi. To le so besede rajnziga Jakoba, — ino sdi se mi, koker de bi ga she sdaj flishal.*“

„Ti pa moj sin, si djal enkrat: „*Ona je pa vender sala, — taka je ko ròshiza!*“ — Ali rasumni Jakob je rekel: „*Zvetlize niso samo lépe; ampak tudi dobre ino koristne.*“ Nam dajejo nar lépfhi darí, koker vosek ino

sladki méd. Lépo obližhje, bres lépih zhednosti, je pa le vertnizi is papirja enako, je revna ino mertva rezh, bres duha ino shivlenja, bres voska ino medú.“ Tako je ranjk Jakób govoril; ker ga pa nismo hotli poslušati, moramo terpeti. Kar se je nam takrat nar vezhi frezba sdela, je sdaj naša nar vezhi nefrezha. Bog nam pomagaj vse voljno prenesti; sdaj si nemoremo vezh pomagati.“ Tako le so se tí trije med seboj pogovarjali.

Ubogi Mariízi se je sdaj tudi prav slabo godílo. Kar sta se ta stara ravno v' tisto kamro vmeknila, kjer je dosdaj Mariíza stanovala, se jima je mogla preselíti. Nevesta ji odkashe l' hudobije nar slabjšhi stanízo, desiravno dvé prasni stojite. Grosno teshko jo je per hishi gledala, ino shalila jo je, kolikor je mogla. Zel dan se prepíra ino vpíje nad njo. Mariíza ji ni nikoli sadošti pridua, ino kar ji stori, ji ni vshezh. Uboga ino sapušhena sirota je pazh dobro vedila, de je nova gospodinja per hishi terpeti nozhe. Per tih dvéh starih je tudi le malo tolashbe dobíla; sakaj komej bi bilo, de bi ona nju tolashila. Vezhkrat ji v' misli pride prozh iti. Pa kam se hozhe obrniti? —

Na to poprafha Jelfhanfkiga gofpod faj-
 mofhtra sa svèt. Ta modri duhovni fo ji tako
 odgovorili: „Ljubika! per Smrekarjovih ti ref
 ni vezh oftati; tvoj ranjk ozhe fo te v' vsm
 dobro poduzhili, ti snafh prav lahko per go-
 fpôfskih ljudeh flushiti, kjer ti ne bo treba
 tolikanj terpeti, koker tukej. Vender ti ne
 svétovam prezej prozh iti, ino se po svéti
 podati. Oftani she toliko zhasa, dokler se sa
 te boljshi kraj své, delaj koliker morefh, moli
 ino v' Boga saupaj, on te bo gotovo is tiga
 revniga kraja refhil. Jes bom sam fkerbel,
 de te k' dobrim ljudem v' flushbo perpravim.
 Moli ino saupaj na Boga, on te ne bo sapu-
 fil.“ Mariíza jih sa dobri svèt lepo sahvali,
 ino jim vse tako ftoriti obljudi, koker fo ji
 narozhili.

Nar prijetnishi kraj na semlji ji je bil ozhe-
 tov grob. Germizhek vertniz je na-nj pofadila.
 „O, ljubi Bog!“ pravi, ko ga na-nj pofadi,
 „de bi le vedno tukej biti mogla; s' folsami
 bi ga salivala, de bi popred selenil, ino zvetel.“
 Ko germ poln seleniga perjizha, ino rudezhih
 popkov se she raszvetati sagleda, pravi: „moj
 ozhe fo pazh prav imeli, ko fo mi djali: „Zhlo-
 veshko shivlenje je vertnizhni germ. V' zhafi

je ves fuh ino gol, ino nizh drusiga se ne vidi na njemu, ko ternje. Szhasama se sopet oseleni, ino je poln lépih vertniz.“ Tudi sa-me je sdaj zhas ternja, pa to mi ferza ne podêre, ampak vashimu isreku, ljubi ozhe! verjamem. Vash pregovor se sna morebiti tudi nad mano dopolniti: „*Poterplenje prebije shelesne vrata.*“

XIV.

POGLAVJE.

Smrekarjova nevesta Martizi slovó da.

Med marfikatero she prestano shalostjo se perblisha tudi pét ino dvajseti dan velziga serpana, god njeniga rajnziga ozheta. Ta dan je Marúza vselej s' veseljam prasnovala; ali létaf jo she prvi solnzni sharki v' shalosti ino v' folsah obishejo. Kadêj je ta dan svojimu ozhetu vselej kako novo veselje storila; ali jim je kej sa vesilo podala, kar je sama skrivej naredila, ali jim kej boljshiga fkuhala, ali majoliko dobriga vina prinesla ino miso s' zvetlizami osaljshala. — Tudi danes bi jim she rada svojo ljubesen fkasala. Ljudje tiga

kraja so imeli navado grobe svojih prijatelov, ob zhasi njih godov f' zvetlizami ovenzhovati; sato so prifhli vezhkrat Mariizo zvetlíz profit, ino is serza rada jim jih je vselej podala. Tudi nji pride danes v' misel ozhetov grob f' zvetlizami osaljshati. Jerbaszhik, kateri je bil prvi vir vse njene nefrezhe, vidi na polizi statí. Rozhno ga vsame ino ga gre na vert f' zvetlizami napolniti, ter gre eno uro pred, ko se je boshja flushba sazhelda, v' Jelshane; ino ga na ozhetov grob postavi. Solse so ji na zvetlize kapale, ino se ko jutrejna rosa na njih lesketale. „O, ljubesnivi moj ozhe!“ pravi Mariiza, „vi ste vse moje dni f' zvetlizami ovenzhovali, ino jes vam nemo-rem s' nizhemur poverniti, koker, de vash grob f' zvetlizami ovenzham ino olépfham. Popustí jerbaszhik na grobi; se ji né treba bati, de bi ga kdo odnesel.“ Memo gredejozhi so ga milo ogledovali, so v' svojih serzih svesto hzher blagoflovili, nje poboshnimu ozhetu pa vezhni mír ino pokoj voshíli.

Prezej drugi dan, ko so Smrekarjovi na veliki senoshneti unkraj gojsda seno fushíli, je bilo en kos platna smanjkalo, ko se je na trati bliso hífhe belilo. She le svezhér ga mlada

gospodinja pogrešhi. Ko préd lakomni ino škopi ljudje radi obdolshujejo, je prezej Mariizo tatizo mislila. Sgodba od perstana ji je bila tudi snana. Ko tedej svezher Mariiza s' grabljami na rami ino s' verzham v' roki is fenosheti domu pride, pervpije serdita Smrekarza is kuhinje, jo nevsmileno oshteje, ino hozhe platno od nje imeti.

Mariiza ji ponishno odgovori, de ona platna imeti ne more, ker je zeli dan s' drugimi Smrekarjevimi per séni v' fenosheti delala, ino perdene, de je med tim, ko je ona kuhala, lahko ptujiz platno ukradil, kar je tudi réf bilo. Pa gospodinja je na to she bolj vpíla: „Tí tatíza tí,“ ji pravi, „ali misliš, de nevém, de si perstan ukradla, ino komej rabeljnovimu mezhu odshla! Kar prezej se mi od hishe poberi. Pod mojo streho ne terpim, kratko ino malo ne take tatinske vlazhúge.“

Nje mosh pravi: „I, kaj misliš, de jo tako posno prozh goníš? Poglej, dan se je nagnil, ino solnze se she sa goro skríva. Pusti jo vender s' nami vezherjati, ko je zeli dan v' velíki vrozhini sa naf delala, — vsaj to nozh jo she obdershi.“

„Ne eno minuto,“ vpije obdivjana shena.

„Ti pa le prezej molzhi, ali grem v' kuhinjo po ogorek, ino s' njim ti bom gobež samafhila.“ Mosh vidi, de nizh ne opravi; ampak, de bi jo vtegnil s' pogovarjenjem li she bolj raskazhiti, ino molzhi. Tudi Mariiza ji ne odgovarja, ampak saveshe, kar ima v' belo ruto, vsame zulizo pod pásduho, se sahvali sa vse dobrote, ki jih je per Smrekarjovih vshivala, poterdi she enkrat, de je nedolshna, ino profi le she, de bi tudi od tih dveh starih flovó vseti smela. „Le vse mi ga, zhe se ti poljubi,“ ji mlada Smrekarza pravi shpotljivo, „mi bo prav vfhezh, ako te dvé five gerbe tudi prezej s' sabo vsamefh. Smert je she tako na nju posabila.“

Stari Smrekar ino njegova shena flifhita shum ino vpitje v' svojo kamro, preden Mariiza k' njima stopi, ino oba jokata. Jo tolashita kolikor moreta, ter ji dašta vse denarje, kar jih imata, sa popotnizo. „Pojdi, draga Mariiza,“ ji pravita, „Bog te obvari! Blagoflov tvojiga ozheta naj te spremlja, koder bosh hodila! Le verjemi, gotovo se ti bo she dobro godilo.“

Mariiza gre o mraki s' zulizo pod pásduho po voski stesi zhes grizh, ino misli she enkrat grob svojiga ozheta obiskati. Ko is hoste pride, svoni v' vafi ravno Ave-Mario, ino

preden na pokopalishe pride, je she terda nozh. Pa je né bilo nizh grosa v' nozhi po grobéh hoditi. Na grobu svojiga ljubiga ozheta sdihuje, moli ino joka, de folsa folso pobíja. Polna luna je ravno smed dvojih zhernih hoj na-nj sijala, ino germízhek vertníz ino jerbafzhik f' zvetlizami na njem lepó s' bledimi sharki posvetila. Vezherna sapa je fkosi hojove veje pihljala, ino semtertje peréfiza vertnizhniga germízhka na grobu pomajvala. Sizer je bilo, koker pred na grobéh, vse tiho.

„Preljubi moj ozhe!“ pravi Mariíza, „oh, de bi pazh she shiveli, de bi vam vafha uboga Mariíza svoje teshave potoshíla. Vender je dobro, ino hvalim Boga, de té nove britkosti niste doshivéli! Vam je sdaj dobro, ino nobene shalosti nimate vezh. O, de bi pazh per vaf bila! She nikoli nifim bila v' taki nefrezhi, ko sdaj! Takrat, ko je luna fkosi shelesno mresho v' mojo jezho sijala, fte vfaj she vi, perferzhni ozhe! shiveli, sdaj pa fija na vafh grob! — Takrat, ko fim bila is svoje ljube domovine sgnana, fim vfaj vaf imela — o, tako dobriga ozheta, tako svestiga varha ino prijatla! — Sdaj pa nemam shive dufhe vezh; uboga, sapufhena, tatvine obdolshena,

povsod ptuja, zhisto fama na svéti, ino nimam kje prebivati. Zeló is edinjiga kotizhka, ko sim ga imela, so me spodili. She sadna tolashba, vzhasi na vashim grobu jokati, mi je odvseta!“ Vnovizh se ji solse s' zurkama po lizah vdero.

„O, ljubi vsigamogozhni Bog!“ rezhe Maríza na ves glas, ino se na kolena vershe, „dobrotljivi nebeshki Ozhe! osri se is visokosti na me ubogo, sapushteno fioto, ki joka na ozhetovim grobu — vsmili se me! — Sej se, kjer shalost do verha perkipi, tvoja pomozh she glasi! Moja britkost ne more vezhi biti, ino moje ferze se hozhe shalosti raspozhati! Hiti mi, o Bog! k' pomozhi, pokashi, de je tvoja roka mogozhna, skashi se dobrotljiviga nad mano, vsaj tí me ne sapústi; saj nimam shive dushe svunaj tebe! O, vse mi k' tebi, kjer so moji ljubi starishi — ali poshlji mi le kapljizo tolashbe v' moje poderto ferze! Pokrepzhaj me s' svojo vsigamogozhno roko, koker pokrepzhujesh od solnzhne vrozhine svenjene zvetlíze s' nebeshko roso! Vsmili, vsmili se me!“ — She bolj gorezhe solse vnovizh pretaka.

Zhes en zhas pravi fama per sebi: „kaj

hozhem she nezoj sazheti, ino kam se hozhem
oberniti? Oh, nikjer si ne upam profiti, ker
je she preposno, de bi me pod fireho vseli!
Ako povém, sakaj so me prozh signali, me
nobeden ne bo hotel pod fireho vseti.“ Se
osre okoli, ter sagleda sraven sida vshtriz
ozhetoviga groba star s' maham prerashen
grobov kamen leshati. Ker se je napis na
njemu she sdavnej sagladil, ino v' napotji le
je bil, ga je nekdo k' sidi svalil, de je bil
sa klop. „Na ta kamen bom sedla,“ pravi
Mariiza, „ino per ozhetovim grobu prenozhila.
Morebiti sim sadnizh tukej, ino ne bom nikoli
vezh groba mojiga ljubiga ozheta vidila. Jutri,
preden se dan napózhi, bom fhla v' iméni
boshjim naprej, kamor me boshja roka popelje.

XV.

POGLAVJE.

Pomozh pride is nebes.

Mariiza se vfede na kamen ob sidi v' senzo,
ki jo visoke hoje delate, ino si oblizhje s' ruto
pokrije, ko je od fols she vfa premozhená.
Shalost saljiva njeno ferze, ino moli tako

zhem poboshno ino tako perferzhno, de se ne da
ker dopovedati.

„Moj Bog!“ pravi enkrat sdihovaje, „ali
me nimafh angela, de bi mi pot pokasal, kam
Se de se naj obernem?“

Na enkrat se ji sasdi, koker de bi jo
htriz nekdo prijasno po imeni poklizal, rekozh:
fhen „Mariiza! Mariiza!“ Ona se okoli osre, ino
f na mozhno vstrafhi. Svitla podoba, lepa ino
ji le ljubesniva, koker nebefhki angel — s' ozhmi
e bil polnim nebefhkiga veselja, s' rudezhimi lizami,
pravi spomladanjfkim zvetji enakim, v' belim dolгим
hila. oblazhili — stoji v' svitli luni pred njo. Ma-
rikoli riiza se od grose trefe, pade na kolena, ino
utri, saklizhe: „O, Bog! kaj vidim! Angela is
meni nebes, ki mi na pomozh pride!“

„Ljuba Mariiza!“ ji podoba prijasno od-
govori, „nifim angel is nebes. Zhlovek fim,
ko ti. Vender pa ti pridem k' pomozhi. Bog
je tvojo poboshno molituv uflishal. Li dobro
me poglej; ali me morebiti vezh ne posnafh?“

„Oh, sa boshjo voljo,“ se Mariiza sazhu-
di, „oni so grafinja Amalia! O, milofiljiva
ruto grafinja, kako pridejo semkej v' ta ftrafhui
ena. kraj, tako posno, tako delezh od svojiga
ako doma?“

Amalia vsdigne Mariízo od tal, jo objema, kufhuje jokaje, ter pravi: „Ljuba, draga Mariíza, veliko krivizo smo ti storili! Veselje, ktero si mi bila nekdam f' tim le jerbaszhikam naredila, smo ti pazh hudó povernili. Tvoja nedolshnost je na dan prishla. Oh, ali moresh mojim starisham ino meni odpustiti? Glej, vse ti bomo povernili, kar nam je le mogozhe. Odqusti nam, ljuba Mariíza!“

Mariíza pravi s' jokam: „Milostljiva grafinja! naj ne govore tako. Sposnam, de so s' nama tudi takrat milostljivo ravnali. O, nikoli mi ni s'he v' misel prishlo se na njih sa tuga voljo jesiti. Smeram sim jih perferzhno ino hvaleshno ljubila. Kar me je nar bolj peklo, je bilo, de so me *oni — oni shlahtna grafinja ino njih prelubi starishi hudobno ino nehvaleshno tatízo mislili!* — Nizh nisim bolj shelela; koker, de bi bili kadej mojo nadolshnost sposnali, ino te moje gorezhe shelje so tedaj spolnjene! Bog ga bodi sahvalen! —

Grafinja Mariízo dolgo zhasa sa vrat oklenjena dershi, ino se nad njo joka. Potim oberne svoje ozhí na grob, ko ji je pred nogami, ino pravi s' fkupej sklenjenimi rokami: „Tí, o prelubi ino dobrotljivi mosh! ki

takej v' grobi pozhivash, ki sim te od mladosti ljubila, ki si mi sibelko spletel, v' kateri sim otrok ileskala, tvojih rok delo je bil ta le jerbaszhik sa moje vesilo, kateriga ravno sdaj she takej na grobi vidim — — O, de bi ti she shivel, de bi te she enkrat vidila, profila bi te sa odpufhanje toliko kriviz, ki smo ti jih storili. Oh, ko bi bili bolj s' premiselkam ravnali, ino v' tvojo she fkušheno svestobo bolj saupali, gotovo bi tvoje kosti she ne trohnele takej, shivel bi morebiti she, ino se s' nama veselil! — O, odpusti nam! Glej, takej le na tvojim grobu obljubim v' imeni svojih starishev: Kar tebi poverniti nemoremo, to bomo obilno tvoji lzheri povernili! Odpusti nam, odpusti nam!“

„Oh, shlahтна графиня!“ pravi Mariiza, „moj ozhe se niso zhes svojo shlahтно gosfôdo nigdar pertoshili. Vsako jutro ino vsaki vezher so sa-nje molili, koker so bili she v' Dobniki navajeni. She na smertni postelji so sa-nje profili. „Mariiza!“ — so meni malo preden so umerli, rekli: „terdno upam, de bo naša shlahтна gosfôda tvojo nedolshnost sposnala, ino tebe sopet k' sebi poklizala. Povej takrat gospod grafu, njih gospe, ino prelju-

besnivi Amaliki, katero sim, ko je bila she otrok, dostikrat v' narozhji nosil, de je bilo moje serze do sadniga pojemljeja polno sposh-tovanja, ljubeshni ino hvaleshnosti proti njim.“ Ráf, milosiljiva grafinja! to so bile njih po-slédne besede.“

Dobra grafinja je sazihela she bolj jokati, ino pravi: „Pojdi sem, ljuba Mariíza! vsedi se sraven mene na kamen. Ne morem se she od groba lozhíti. Tako kratkozhasno je tukej, koker na boshjim svetishi, ino blagoslov tvo-jiga ozheta se rasliwa zhes naji.“

XVI.

POGLAVJE.

Kako je grafinja Amalia semkej prishla.

„Bog je prav vidama s' teboj, ljuba Ma-riíza!“ pravi grafinja Amalika, potim ko se s' Mariízo na kamen vsede, ino se je s' roko okoli vrata oklene. „Prezhudno je mene tebi k' pomozhi semkej perpeljal. Kako se je to sgodilo, ti hozhem nar pred povedati.“

„Od tistiga zhafa, kar je tvoja nedolshnost na dan prishla, nisim vezh pokoja imela. Ti

ino tvoj ozhe sta mi bila vedno v' mislih. Ver-
 jemi, ljuba Mariža! de sim maršikatero solso
 sa vaji pretozhila. Moji starishi so poslali
 povsod po vama poprašovati; ali kar nizh
 nismo mogli od vaju svediti. Pred dvema
 dnevama pridem s' svojim ozhetam ino s' svojo
 mamko na uni le stari kneshni grad, ko je
 sraven gojsda, bliso vasi, v' katerim she zhes
 dvajset lét nobeden drugi ne prebiva, koker
 sam gojsdni varh. Moj ozhe, koker sama
 vesh, gojsdni poglavar, so mogli, ker je pre-
 pir sa voljo meje kneshniga gojsda vstal,
 mejnike ogledovat priti. Danes so bili sa
 tega voljo zeli dan she s' dvema drugima
 gospódama v' gojsdi. Moja mamka so mogli
 svezher s' dvema gospema ino s' eno gospo-
 dizhno, ko so s' nami semkej prishle, igrati.
 Jes sim bila vesela, de me neso sraven potre-
 bovale; sakaj igra mi nikoli ni dopadla. Ve-
 zher je bil po vrozhimu dnevu prav lép, hladan
 ino prijeten, sarja vezherniga solnza ni bila
 sa popisati, zeli kraj mi je filno dopadel. Rada
 bi bila réd gorá s' visokimi smrekami ino
 semterkje s' stermimi pezhmi od sadnih solnzhih
 sharkov poslazhenó she bolj na tanjko ogle-
 dala, ino sim mamko sa pervoljenje prošila.

Mamka mi radi dovolijo, ino gojsdniga varha hzhi me sprejmi.“

„Skosi val gredé, vidim, de so vrata na pokopalishe odperte. Prav prijetno so she sadni soluzhni sharki na krishe ino kamne po grobéh sijali. She od mladosti sim napise po grobéh rada brala. V' serze me je sbodlo, kader sim brala, de je smert mladenzha ali deklizo v' nar lépfhim zvetji pokofila, ino nekako milo veselje me je obfhlo, kader sim nashla, de je kak mosh, ali kaka shena prav veliko starost doshivel. Marfikateri napisi so lepe obzhutljeje v' meni obudovali, ino vselej sim kakoshine dobre misli ino sklepe v' svojim serzi ponovila.“

„Stópive tedej v' pokopalishe. Ko sim vezhi del vse napise prebrala, mi rezhe gojsdniga varha hzhi: „She nekaj prav lepiga jim bom pokasala — grob ubogiga mosha, kateri fizer nima ne krisha, ne kamna s' napisam; ali njegova ljubesniva hzhi ga vé prav lepo ino prijasno ovenzhati. Vidi jo tamkej v' tamni senzi pod hojama gèrmizhek zvetezhih vertniz, ino lep jerbafzhik poln zvetliz na grobu?“ Stopim tje — kar na enkrat ostermim. Ko bi trenil sim jerbafzhik sposnala, kateriga sim

se
is
ino
jela
rase
ozh
prel
tvoj
smen
sim
Oni
pove
od v
Sm
„Ka
„Da
„ino
fajm
mu
ino t
pravi
delez
per g
sdihu
lofti
Ave-

se vezh ko stókrat spómnila, kar smo te bili
 is Dobnika sgnali. Ga bolj na tanko ogledam,
 ino ta pravi je bil, ko bi si fama ne bila ver-
 jela, tako bi mi ga bile zherke mojiga imena
 rasodele. Poprasham po tebi, ino po tvojim
 ozhetu. Varhova hzhi mi pové od vajiniga
 prebivanja na Smrezhniku, od sadnje bolesni
 tvojiga ozheta, ino od tvoje shalosti po njegovi
 smerti. Na to hitím k' gospod fajmoshtu, ki
 sim jih vse zhasi vredniga duhovniga sposnala.
 Oni mi vse potèrdijo, kar mi je varhova hzhi
 povedala, ino mi veliko, — veliko dobriga
 od vaju perpovedujejo. Prezej sim hotla na
 Smrezhnik hiteti. Ali nozh me je prehitela.
 „Kaj je sdaj storiti?“ me tovarshíza poprashta.
 „Danef je preposno na Smrezhnik iti,“ pravim,
 „ino jutri sgodej moremo od tod.“ Gospod
 fajmoshter poshlej po sholskiga uzhenika, ter
 mu rekó, de naj naglo na Smrezhnik stopi,
 ino tebe perpelje. „Kaj ubogo ptujo deklizo?“
 pravi sholski uzhenik. „Mi ne bo treba tako
 delezh po-njo iti; ona je ravno sdaj sopet
 per grobu svojiga ozheta, kjer milo joka ino
 sdihuje. Oh, uboga firota! de bi pazh sha-
 losti ne sbolela! Is svonikove line sim jo ob
 Ave-Mariinim svonenju vidil, ko sim she nekaj

uro popravljaj, de bi faj tako dolgo ne obftala, dokler fo shlahtna gospôda tukej.“

„Gospod fajmofhter fo me hotli k' grobu tvojiga ozheta sprejmiti. Pa fim jih lepo sahvalila, djala fim, de naj grem sama, de te prav po mojih ferzhnih sheljah sprejmem ino objamem; profila fim jih, de naj grejo rajfhi k' mojim ftarifham, ino naj jim povejo, kje de fim, ino de te bom kmalo kje perpelala. Tako, ljuba Maríza! fim k' tebi prifhla, ino po boshji volji naji je jerbafzhik tukej per grobu tvojiga rajnziga ozheta sopet sdrushil.“

„Ja,“ pravi Maríza, „to je prav boshja volja,“ ino povsdigne fvoje roké hvaleshno proti nebu. „Bog fe je mojih fols ino moje revfhine ufmilil. Oh, kako dober, kako ljubeshniv mi je! — Pravijo, de Bog ne pofhilja vezh angelov nefrezhnim na pomozh. Jes pa vender le sdaj is fkuflhnje vém, de jih fhe pofhilja, dobre dúfhe namrezh polne dobrotljivafsti ino vfmiljenja do sapufhenih firót, koker fo oni, shlahtna Amalia. Sam Bog jih je femkej perpeljal, mene po angelovo potolashiti ino rasveselíti.“

Málíka sazlhne sopet govoriti, ter pravi: „She nekej ti moram, ljuba prijateliza! pove-

la, dati, kar me v' zeli sgodbi posebno s' boshjim
 siraam navda, ino sveto boshjo pravizo raso-
 deva. Poglej, Jefa, tvoja nar vezhi sovrashniza
 na semlji, si je vedno persadevala tebe mojimu
 serzu perstuditi, ino sebe v' njemu bolj sakore-
 niniti. Ravno sa to si je pa tudi tisto strashno
 lash ismislila, ino njen hudoben naklep ji je
 she fkorej obveljal. Ali posneji je ravno
 s' njeno lashjo, kar bosh dalej flishala, vse
 nashe saupanje ino njeno flushbo sa vselej sgu-
 bila. Persadevala si je, tebe sa smirej od
 mene lozhiti; filno se je she veselila, de si
 bila sa vselej is deshele sgnana; is strashne
 hudobije ino fhkododelnosti ti je jerbaszhik,
 ko si is nashiga grada fhla, saframovaje pod
 noge vergla; ali ravno leto hudobno djanje
 je posneji perpomoglo, — pazh ni tega mislila,
 de sve sopet fkupej prishle. Ta le jerbaszhik
 mi je ravno tvoje fkrivno prebivalishe rasodel.
 Refnizhno je tedej, de nam ne more nobeden
 sovrashnik fhkodovati, zhe Boga ljubimo; de
 Bog vso hudobijo, katero nam hudobni ljudje
 naklonijo, le k' nashi frezhi oberne, ino
 de nam nashi nar hujshi sovrashniki f' tem,
 kar si k' nashi pogubi smishljujejo, vezhi del
 she le k' frezhi pomagajo.“

„Sdaj mi pa tudi ti povej, ljuba moja!“
pravi grafinja, „kako je to, de si tako posno
k' grobu prifhla, ino sakaj si tako filno shalofino
jokala?“ —

Mariiza perpoveduje, kako shpotljivo so
jo is Smreznika sgnali. Zhes to dobra
grafinja ostermi, ino se vnovizh sazhudi: „Ja
refnizhno je boshja volja, de sim ravno sdaj
tebi k' pomozhi prfihla, ko si v' nar vezhi
britkosti k' njemu sdihovala. Tukej vidish
sopet moje besede poterjene, de Bog hudobijo,
ko jo nam sovrashniki nakopljujejo, v' nasho
frezho oberne. Hudobna kmetiza te je is
svoje hishe spodila, ino te je mislila nefrezhno
storiti. Ali Bog te je k' meni, ino k' mojim
ljubim starisham perpeljal, ki si bomo persade-
vali tebe ofrezhiti, kar bo nam le mogozhe.“

Na to pravi Malika: „zhaf je, de greve.
Moji starishi me bodo she teshko zhakali.
Pojdi tedej, ljuba Mariiza! s' mano, nizh
vezh te od sebe ne pustim; jutri se s' nami
domu popeljesih.“ Mariiza je shalofina, ker
vidi, de ne bo morebiti nikoli vezh semkej
prifhla, vsame jokaje flovó od grôba svojiga
preljubiga ozheta, od kateriga se s' teshkim
ferzam lozhi. Malika jo pod pásduho prime,

ter pravi: „Pojdi, pojdi, ljuba Mariiza! ino vsami tudi jerbaszhik f' sabo, de bosh vender spomin od tvojiga rajnziga ozheta imela. Na mesti jerbaszhika ino zvetlíz, f' katerimi si njegov grób ovenzhovala, bomo terdnejshi spomin napravili, gotovo te bo veselil: Pojdi, spotama ti bom sgodbo od perstana povedala.“

Ino tako gresite roka v' roki per svitli luni proti starimu gradu.

XVII.

POGLAVJE.

Sgubljeni perstan se je sopet najdel.

Pot v' grad je shla med dvema dólгими tamnimi redmi, visokih ino she prav starih lip. Potim, ker ste Malika ino Mariiza prezej dolgo molzhe skupej shle, pravi Malika: „Sdaj ti moram vender le povedati, kako se je perstan nashel.“

„Letas smo se préd ko je bila navada, kmalo v' sazhetku sushza is mesta v' Dobnik preselili, ker so ozhetovi opravki ravno tako nanefli. Komej smo v' Dobnik prishli, se je prav slabo vreme perzhelo, posebno eno nozh

je bil tak vihar ino dësh, de je hotel vse polomiti.“

„Sej si posnala veliko hrufhko na verti v' Dobniki. She prav stara je bila, ino malokadaj je vezh rodila. Vihar jo je tisto nozh tako nagnil, de se je hotla podreti. Moj ozhe jo tedej posekati vkashejo. Vsi hlapzi so bili sraven, ino jo varno podirajo, de bi drusih dreves ne polomila. Moj ozhe, mamka, otrozi ino vsi is grada smo bili na verti, ino smo od delezh gledali.“

„Kader je na tla sagrumela, pláneta moja dva bratiza na gnjesdo, ko so ga kavke na nji imele, katero jih je she sdavnej mikalo. Preiskujeta ga fkerbno. „O jej!“ savpije Augushtin, „lej, lej, bratiz, kaj se tukej med shebinzami tako lepo leskazhe!“ „To se svetí, ko zhisto slato ino shlahtni kamení!“ pravi Albert. Radovedna Jefa hitro kje pogleda — ino savpije na ves glas: „O Jesus, perstan je!“ ino na enkrat obledí, ko merlizh. Dezhka perstan vsameta, ino s' njim vsa vesela k' mamki tezheta.“

„Je she, prav moj perstan je!“ pravijo mamka. „Oh, kakoshno krivizo smo dobrimu, poshtenimu Jakobu, ino njegovi lzheri storili!

Vfhez mi je, de se je perstan najdel; ali stókrat ljubšhi mi bo, zhe Jakoba ino Mariizo sopet najdemo. S' veseljem bom perstan dala, de jima storjeno krivizo, kar bo mogozhe, povernemo.“

„Pa sa boshjo voljo!“ fim jes poprafhala, „kako je neki perstan v' ptizhje gnjesdu, na nar visokejšhi verh drevesa, prishel?“

„To bom kmalo povedal,“ pravi Tone, nash stari strelez, katerimu solse od veselja v' ozheh igrajo, de je vaju nedolshnost na dan prishla. „Gotovo je, de nista perstana na hrushko, ne stari vertnar Jakob, ne njegova hzhi Mariiza skriti mogla. Drevo je bilo pre-visoko, ino kdo bi bil na nar visokejšhi verh do gnjesda priti mogel? Saj tudi zhafa jima niso pustili; sakaj Mariiza je bila komej is grada domu prishla, je bila she sgrabljena, ino f' svojim ozhetam vred v' jezho saperta. Ti zherni ptizhi pa, k' so imeli na hrushki gnjesdo, to je, kavke, imajo filno radi vse to kar se leskazhe. Kavka je perstan odnesla ino v' gnjesdu nesla. Nízh drugazhi ne more biti. Jes se le zhudim, de meni, starimu strelzu, ni popred kaj taziga v' misel prishlo, de bi bili vtegnili ptizhi perstan odnesti. Ali —

boshja volja je bila, de sta moj stari prijatelj Jakob, ino njegova hzhi Mariüza tolikanj britkosti preterpeti mogla.“

„Tone, prav imate,“ pravijo moja mamka. „Spomnim se, de so taki ptizhi is hruflike vezhkrat na okno perleteli, okna so bile ravno takrat odperte, kader je perstana smanjkalo; tudi misiza, na kateri je leshal, je bila tikama okua, refnizhno je tedej, de je takrat, ko sim vrata sapahnila, ino se v' drugi kamri prezej dolgo pomudila, kateri tih tatinskih ptizhov perstan sagledal, ino v' kljuni unesel.“

„Moj ozhka so bili filno shalofni, ko so tako nevedama svedili, de sta bila tí ino tvoj ozhe po nedolshno obsojena. „Neisrezheni mi je shal,“ so djali, „de smo tim dobrim dufham toliko krivíze napravili. Samo to me she to-lashi, de se to ni is hudobíje, ampak is nevednosti ino is smote sgodilo. Popred vender ne bom v' miru saspal, dokler jih ne najdemo, ino jima odvseto zhaft ino storjeno krivízo po obilnosti ne povernemo.“

Na to stópijo pred Jeko, katera je med nami stala, ko uboga gresluiza, vfa prepadena, ter ji pravijo: „Ti hudobna hinavska kazha tí! — Kako si se mogla predersniti svojo

gospôdo ino sodnika tako nevmiljeno oblagati, ino v' tako v' nebó vpijozho krivizo sapeljati? — Kako si mogla svoje serze tako delezh satajiti, ino poshteniga starzhika ino njegovo nedolshno lzher v' tako veliko nefrezho pogresniti?“

„Per ti prizhi mi jo primita!“ sapovejo brizhama, katera sta hruškko sekati pomagala, ino se ko dva jastroba she Jesi blishala ino pasila, kaj moj ozhka porekó. „V' ravno tiste verige jo vklenita, v' katerih je Mariiza bila; ravno v' tisto jezho jo versita, v' kateri je bila Mariiza, ravno toliko shib mora dobiti, kolikor jih je Mariiza po nedolshnim prestala. Kar si je denarjev ino obleke prihranila, se ji prozh pobere, ino proda, de se nedolshnim storjena kriviza nekoliko popravi, ino bres vsega, koker tukej stoji, jo ima tisti berizh, kateri je Mariizo odpeljal, zhes mejo sgnati.“

„Vsi prizhijozhi se tih besedi vstrafhijo; bledí ino prepadeni stojé ino molzhé. Tako serditiga niso she mojiga ozhka nikoli vidili, ino tako strafhno ino ojstro jih govoriti niso she slifhali. Dolgo zhasa je bilo vse tiho, szhasama sazhnó svoje misli ino obzhutleje rasodevati.“

„Ravno prav ti je!“ pravi eden berizhov,

ko jo sa roko sgrabi. „Kdor drugim jamo koplje, sam va-njo pade.“

„To imash od svojih lashí ino svijazh!“ ji drugi rezhe, ko jo sa drugo roko popade. „O, she smirej je ref: Kakorfhina flushba, tako plazhílo. Le kar se ne sgodí, se ne své.“

„Kuhariza pravi: „Nevoshljivo Jefe je jesa sa voljo lépe obléke spazhila, sato je tako soper njo lagala, ino pótlej ni mogla svoje befede nasaj vseti, de bi se ne bila sama lashnivke rasodéla. Pazh refnízhen je fiati pregovor: „Kdor se hudízhu le sa lafez prijeti da, je kmali vef na vezhno njegov.“

„No, no!“ se vosnik oglasi s' sekíro na ramí, „mislim, de se bo faj sdaj poboljšhala, fizer se ji bo na unim svéti hudó godílo. Drevo, ktero dobriga sadú ne obrodí, bo posekano ino v'ogenj versheno.“

„De se je perstan sopet nashel, se je ko bi trenil po zelim Dobniku rasglasiló, od vsih strani vrejo ljudje skupej, ino kmalo jih zela derhal krog nasítoji. Tudi grajshinski sodnik pride na vert. Pisár, ki je bil sraven, k' se je perstan nashel, mu je bil urno novízo povedal. Tí mi ne verjamesh, ljuba Marúza! kako

se je sodnik vstrašhil! Koker te je koli terdó
dershal, je vender le pravizhen mosh, kateri
svestobo ino pravízo spofhtuje. Polovízo svo-
jiga premoshenja, je s' nekakim glasam rekel,
de nam je vsm k' ferzi shel, pa kaj polovízo!
vse svoje premoshenje bi hotel dati, de bi se
mi li to ne bilo pergodilo. Nedolshnost po
krivim obfodíti je kaj strashniga.“

„Se po ljudeh osre, povsdigne svoj glas,
ter pravi: „Sam Bog je sodnik, kateri se nikoli
ne smoti, ino ne more premoten biti. Le on
vfigavidijozh je vedil, kako je bil perstan
presfhel; le njemu je bilo snano, kje je bil
do sdaj perkrit. Zhloveshki sodniki se pa
lahko is kratkovidnosti smotijo, ino tako pride,
de nedolshni, Bog hotel, de bi réš ne bilo,
vezhkrat terpi; hudodelnik pa vshiva sladko
veselje. Ali — sdaj je Bog pravizhni sodnik,
kateri bo enkrat vse dobro obdaroval, ino vse
hudo posfhtrafal she na semlji savidenó ne-
dolshnost, ino skrito hudodijo rasodeti hotel. —
Ino le poglejmo, kako prezhudno je vse per-
pomoglo, de se je njegova sveta volja isfhla.
Vzherej je mogel strashni vihar, kateri je zeli
grad v' trepet spravil, staro hrushko tako na-
gniti, de se je skorej poderla; mozhan desh je

mogel ptizhje gnjesdo isprati, de se je perstan v' njemu loshej salesketal; naša shlahtna gospôda so mogli ravno na gradi biti; nedolshna grafizha sta mogla perstan najdi, katerim ni v' misel prifhlo, de bi bila kaj perkrivala; tudi nevosfhljiva Jefa, kriva prizhovavka, je mogla sraven biti, ino tako rekozh perva s' svojim glafam Mariúzhino nedolshnost rasglasiti. Tazih zhudnih ino shalostnih sgodeb se je she veliko permérilo. — Bog, kateri bo na unim svétu vse sodbe she enkrat pregledal, ino flehernimu po svojim saflushenju povernil, — ali v' nebefih, ali v' pekli, — perpušti vezhkrat kaj taziga na tim svéti, de bi ljudje k' njemu svoje ozhi obernili, ino sposnali, de je pravizhen sodnik, kateri ne more ne goljfati, ne goljfan biti, ino de bi per mnogoterih krivizah, ktere se na semlji godé, vere v' ne-fkonzhno boshjo previdnost ne sgrabili.“

„Takó je sodník s' shivo besedo govoril, ino ljudje so ga svešto poslushali, mu vse, kar jim pravi, potérdijo, ino se premisfhlevaje rasidejo. — To je, ljuba Mariúza! sgodba, kakó se je sgrabljen perstan sopet našel.“

Med tem pridete Malika ino Mariúza k' vratam stariga grada.

XVIII.

POGLAVJE.

Kako dobri ljudje krivizo povrazhujejo.

Graf, grafinja ino druga gospôda so bili na gradi v' veliki obednizi sbrani. Bila je she po stari shegi grosno oseljshana. Vse stene so bile po nekdanji nemshki umetnosti s' pomálanim platnam prevlezhene, na katerim se zeli lovi s' mnoshizo lovzov, kónj ino pšov, jelenov ino divjih sverín vidijo. Zela obedniza je bila taka, de si je marfikateri mislil, posebno kader je per svezhniki s' gorezhimi svezhami va-njo stopil, de je v' velik gojsd safhel.

Gospod fajmoshter so bili she sdavnej v' obednizo prishli, kjer jih je zela drushba, ko so od Jakoba ino Mariize perpovedovali, skerbno poslufhala. Sgodbo poboshniga moshá, od njegoviga lepiga sadershanja per Smrekarjovih; kako je rad molil, v' Boga saupal; kako je vse voljno terpel; kako je vedno poln zhafti, ljubesni ino svestóbe od svoje gospôde

govoril; kako priferzhno ga je njegova hzhi ljubila; kako mu je po otrozhje strégla; kako grosno je po njemu shalovala; kako je pridna, poboshna, peterpeshljiva, ino polna umetnosti, so tako shivó ino milo perpovedovali, de so vsm solse v' ozhi perigrále, ino de se blaga gospa grafinja prav is serze jokati sazhne.

Per ti prizhi stopi grafinja Malika v' svitlo obednizo, v' desnizi perpelje Mariízo, v' levizi nese pa jerbafzhik. Vsi jima naproti hité, ino posdravljajo Mariízo prav prijasno.

Graf jo prime ljubesnivo sa roko, ino rezhe: „Uboga sirota, kako si s-hujfhala ino obledela. Nashe nespametno djanje je tvoje liza bledilo, ino tvoje gladko zhelo sgerbanzhilo. Odpusti nam! Persadevali si bomo, de ti povernemo storjeno krivizo. Pregnali smo te is ozhetoviga domu; odsdaj naj ti bo v' last. Ino moj skrivni pisar ti ima danes she darivno pismo spisati, ino Malika ti ga bo podala.“

Grafinja, Malikina mati, kushne Mariízo, jo objame ino svojo hzher imenúje, potegne svitli perstian, savoljo kateriga je Mariíza toliko terpéla, is svojiga persta, ino pravi: „Poglej, draga moja! tvoja nedolshnost ino

hzhhi poboshnost ste lepši ino drashji od svetliga
 kako kamna v' tim peršani. Ako imash ravno goršhi
 dna, bogastvo, ko je ta peršan, tako ga vender
 ošti, ne samizhuj, vsēmi ga v' povrazhilo sa krivizo,
 e so katero smo ti storili, ino v' snaminje moje
 laga refuzhne matrne ljubeshi do tebe, ter ga
 f-hrani. Ako bosh kedaj dote potrebovala,
 . ti ga bom smenila po svoji pravi zeni sa gotov
 vitlo denar.“ S' temi besedami ji ga na perst
 evizi natakne.

Maruza od veselja joka, koker je lih
 ino kar od shalosti jokala. Vsa fama is sebe od
 ino prevelike dobrotljivosti; skorej bi bila omed-
 voje lēla, tako inako ji prihaja. Ne more govoriti;
 pa- ampak joka, ino se brani peršan vseti.

Eden ptujih gospodov ji pravi, „Le vsēmi,
 ljuba! le vsēmi, kar ti milostljiva gospa po-
 nujajo. Bog je blagimu gospod grafu ino
 njejovi preljubeshivi gospe grafinji veliko
 bogastva dodelil; sraven tega jima je pa
 ga tudi, kar je she bolji, vsmiljeno serze dal,
 zo, de to bogastvo k' dobrimu obrazhata.“

„Naj ne samerijo, gospod baron!“ pravi
 grafinja, „oni naji prevezh povikshujejo. To
 ni dēlo vsmiljenja, ampak dēlo pravize. Sgled
 ino v' nebu vpijozhe krivize smo vsimu svētu dali,

kateriga bom zeli zhaš svojiga shivlenja s' shaloſtjo ino framoto pomnila. K' naſhimu miru ino pokoju je potreba ſtorjeno krivizo, kolikor je mogozhe, poravnati. Ne ſafluſhenje, ampak praviza naſ vėſhe, tako ravnati.“

Poniſhna ino raſúmna Mariíza ſtoji, — ino derſhí perſtan v' roki, kateriga je bila ſpet is perſta potegnila, ino pogleduje s' ſolſnimi ozhmi goſpod fajmoſhtra, koker, de bi jih hotla popraſhati, kaj de ji je ſtoriti?

Goſpod fajmoſhter rekó: „Ja, Mariíza! le obdershi perſtan. Goſpod graf ino goſpa grafinja ſo predobrotljivi, de bi ga ſpet naſaj vseli. Glej, Bog ti ljubesen do tvojiga ozheta povrazhuje. Kdor ſvoje ſtaríſhe ſpoſhtuje, timu ſe po boſhji oblubi dobro godi. Bog te po miłoſtljivimu goſpód grafu ino miłoſtljivi goſpe grafinji ſa tvoje terplenje obdaruje. Vſemi tedej bogati dar s' hvaletſhnoſtjo, — ino ker ſi bila v' neſrezhi Bogu vdana, poboſhna ino poterpeſhljiva, oſtani tudi v' frezhi dobra, Bogu hvaletſhna, dobrotljiva ino poniſhna do ljudi.“

Na to Mariíza perſtan vſame, ino ſi ga na perſt natakne, ſa kateriga ſe ne more ſadoſti ſahvaliti.

Malika, ki je s' jerbaszhikam sraven Mariize stala, je bila prav vesela, de so njeni starishi tako vsmiljeno ravnali, sakaj ona je Mariizo prav perferzhno ljubila. Gospod fajmoshtru, ki so vezhkrat vidili, kakó nevoshljivi so nekteri otrozi tim, katere starishi obdarujejo, je Malikino serze posebno dopadlo. „Ti, o Bog!“ so djali, „poverni gospod grafu ino gospe grafinji vse njih dobrote, katere sapusheni firoti storé; poverni pa tudi njih ljubesnivi hzheri, katera je ravno tako vsmiljena, ko njeni starishi.“

Ino to bo tudi storil; sakaj, karkoli zhasniga premoshenja uboshzam podelimo, je sgol dobizhik! — Bog nas ne bo samo v' tim shivlenji bogato obdaroval; ampak to nam bo she vse obilnishti tamkej v' dolgi vezhnoshti povrazhoval, kar smo nar manjshimu is med nas na semlji dobriga storili.

XIX.

POGLAVJE.

She nekej spomina vredniga v' tej sgodbi.

Gospa grafinja vkashe vezherjo na miso pernesti, ino prosi gospod fajmoshtra, de per

vezherji ostanejo, ter pravi, de mora tudi Mariiza s' njimi vezherjati. Med molituvjo pred jedjo — takrat je bila tudi med visokimi stanovi navadna — se Mariizi posebno milo dela. „Moj Bog!“ pravi sama per sebi, „shalostna ino maloserzhna sim bila, ko so me po dokonzhanim deli is Smrezhnika bres vezherje prozhgnali; takrat si pazh nisim mislila, de se mi v' tim gradu per milostljivi gospôdi she vezherja perpravlja. Sahvalim te, nebeshki Ozhe! de tako milostljivo sa me skerbish. Oh, odpusti mi mojo maloserzhnost, ino daj mi gnado, de bom zeli zhas svojiga shivlenja terdno upala v' tvojo neisrezhenost.“

Mariizi so rekli se med gospo grafinjo ino Maliko vsteti. Ona se po divishko plashna te zhasti brani, ino prosi, de naj ji persanesô. Ali gospa grafinja ji prijasno rezhe: „Ker si ti nasha — ne sgubljenaa, ampak savershena — hzhi sopet najdena, tako se spodobi, de veselje obhajamo, per katerim se tebi po pravízi prvi sédesh spodobi.“ Prime Mariizo sa roko, ino jo pelje na odkasani sédesh.

Med vezherjo se vezhi del le od Mariizhine sгодbe pogovarjajo. Graf je bil tudi Antona, svojiga stariga ino svestiga lovza,

Ma- s' fabo perpeljal. Dobri flushabnik je svoji
 pred shlahtni gospôdi vselej per misi stregel. Ta
 novi vezher pa skorej smerej le sa Mariûzhinim
 Moj herbtam stoji, ino si solso sa solso is ozhi
 ino brishe. Njegova starost mu je tako rekózh
 zha- tudi pravizo dala, vzhafi kakoshino besedizo
 rozh rezhi. „Kaj ne, ljuba Mariûza!“ je djal, „de
 e se je vse isfhlo, kar sim tebi ino tvojimu
 ve- rajnzimu ozhetu v' gojsdu na meji govóril:
 zhe! *Po pravizi nar dalje terpi. Kdor v' Boga*
 pufi *saupa, tega Bog ne sapusti.* Sdaj nizh dru-
 de, siga ne manjka, koker tvojiga ozheta. Oh,
 pala kaj bi bilo sa eno veselje, ko bi bil on she
 ta dan dozhakal! — Moj nar boljshi prijatel
 finjo je bil. Kako bi se bil pazh veselil, ko bi
 fhua svojo lzher, katera mu je bila po smerti svoje
 nefó. shene nar ljubshi stvar na semlji, vidil nedol-
 er si shno sposnano, ino v' toliki zhasti! Kar is
 a — glave mi ne gré, de ga ni ljubi Bog she ene
 selje mesze shivéti pustil. Ako bi bil ravno nezoj
 oervi od veselja umerl, bi se meni ne bilo tako
 ino britko sdélo; de bi le bil she to veselje dozhakal.“

Ma- „Vafhi obzhutleji, ljubi moj Anton!“ mu
 tudi gospod fajmoshter pravijo, „so vse hvale vre-
 vza, dni; lepó je od vaf kaj taziga flishti. Pa mi
 ne smemo na prizhijozhe shivlenje ino posvetno

veselje misliti; kako naglo ne mine obóje! Zhlovek je le kratek zhas na svéti, kmalo ga smanjka; je ravno, koker kapliza na veji. — Ta svét je pa preddvor prihodne vezhnosti; posvétno shivljenje pa priprava sa prihodno veselje v' nebesihkim kraljestvi. Zhe zhlovehko shivljenje pregledamo, najdemo rezhi, kattere se s' boshjo modrostjo, dobrotljivostjo ino pravizo ne vjamejo; ako se pa proti nebesam osrêmo, se s' boshjo previdnostjo vse sternejo, ino nam mir ino pokoj v' nashe serze vlijêjo.“

„Ravno tako je tudi s' Jakobovo ino Mariïzhino pergodbo. Mariïzi se she tukej terplenje obilno povrazhuje. Dobri Jakob je pa mogel umreti, od svoje dobrotljive gospôde, katero je zhes vse ljubil, prezhudno saviden ino savershen; je mogel svojo ljubesnivo hzher v' nar vezhim boshtvi na svéti sapustiti. Ko bi tedej ne bilo nobeniga drusiga shivljenja; ali bi ne bila vpijozha kriviza, de je enimu terplenje povernjeno, drugi pa mora bres povrazhila v' terpljenji umreti. Gotóvo bi bilo to neisrezhena shalost ino britkost sa zhlovehko serzé, kar Anton prav dobro obzhuti.“

„Ali, she slajshi shivljenje nas v' vezhnosti

zhaka; — o, blager nam, de so nebefa, kjer je konez vsih britkosti. — Tamkej gori se dobrimu moshu nesaflusheno terplenje lepshi ino bolji povrazhuje, koker njegovi hzheri tukej na semlji. Tamkej vshiva zhistejshi veselje, ko je nafhe nezojshino, sladkosti, proti katerim vse sladkosti na semlji she senza niso.“

„Ja she vezh! Ne vém fizer — pa moje serze mi pravi, — ino dostikrat je serzu bolj, ko umu verjeti. Moje serze mi pravi, de se poboshni Jakob v' nebesih ta vezher s' nami vred bolj veselí, ko si mislimo. Ker smo tedej nezoj tako shidane volje, tako moram she nekaj povedati, kar bi bil fizer samolzhal.“

„Eno jutro pridem k' poboshnimu Jakobu v' njegovi sadnji bolesni. Ino ako je ravno v' boshjo previdnost terdno saúpal, ga je vendar le smerej fkerbela, kaj bo njegova hzhi vprihodnje sazhela. Tisto jutro sim ga prav veseliga nafhel. Prijasno se mi nasmeja, ino mi is postelje roko podá, rekozh: Sdaj gospod fajmoshter! se mi je teshák kamen od sérza odvalil, to je, fkerb sa mojo hzher; sdaj sim hvala Bogu vef per pokoju. To pretezheno nozh sim molil tako lahko, de she nikoli ne

takó, — ino nekaj pokoj, nekaka nebeska
 tolakba, ki je še nikoli take nisim obzutil,
 se je v' moje sërze vlila. Têrno upam, de
 je Bog mojo molituv vslilhal. Lahko ino bres
 skerbi bom tedej umerl, ko vém, de bo
 nedolshnost moje hzhere še na dan prishla,
 ino de bodo dobrotljivi graf vprihodnje po
 ozhetovo sa-njo skerbeli, ino de bo milostljivo
 grafinjo sa mater iméla.“ Takó je poboshni
 starzhik sjutrej po tisti nozhi govóril, ino nezó
 slishim, de je ravno tisto nozh hud vihar staro
 hrushko v' grajshtinskim verti perpognil, ino
 skriti perstan ino Mariúzhino savideno nedol-
 shnost rasodel. Takó je bila njegova gorezha
 molituv vslilhana. Ino takó je spreminjeni
 duh poboshniga starzhika v' nebeskim kralje-
 stvi sa refhenje svoje uboge hzhere neprene-
 hama molil. Bog ga je vslilhal, ino nam
 vsim skupej s' Mariúzo vred ta frezhni ino
 veselí vezher odlozhil. Ino kdo bi mislil, de
 tudi tamkej v' vezhnosti sa frezho svoje hzhere
 ne vé, ino se s' nami ne veselí? Pa bodi si
 še kokerkoli hozhe, to je vsaj ref, de tista
 ponozhna molituv poboshniga starzhika ino nje
 vslilhanje vse, kar se je sgodilo, prijasno
 rasvítli ino povelizha. Sdaj se zela pergodba

v' vseh okoljshinah prav ozhitno pokáshe, de je delo boshje previdnosti.“

„Kratko nikar!“ govore gospod fajmoshter dalej vidama ganjeni, „to se ni samo primerilo, de smo nezoj tako veselí skupej sbrani; to je delo boshje dobrotljivosti, svéte boshje previdnosti. Bog me je ptujza v' tako zhaftitljivo drushbo peljal, ino kar mi je Jakob na smertni postelji saupal, naf tiga sadošti preprizha.“

„Naj naf ta sgodba poduzhí, de ima Bog vezhi ljubesen do naf ljudi, ko jo je ozhetam ino materam do svojih otrok v' serze vtisnil, ino de on sa naf bolj ljubesnivo skerbí, koker staríshi sa svoje otroke skerbeti samorejo. O, de bi pazh vfi v' veselím saupanji, de naf nebeshki ozhe priferzhno ljubi, shiveli ino umerli! To saupanje naf v' vseh okolistavah v' shivlenji ino v' smerti potolashi ino umiri.“

„To, gospod fajmoshter! je tudi moje saupanje,“ rezhe gospá grafinja, ino is sa mise vstane, ino jim rokó podá. Vfi to poterdijo ino vstanejo. „Posno je she,“ rezhe gospa grafinja. „Jutri mislimo sgodej odri-niti.“ Se poslové, ino vfi gredó od lepíh pozhutlejov, katere so gospod fajmoshter v' njih sbudili, ganjeni narasen.

XX.

POGLAVJE.

Obiskanje v' Smrezhniki.

Drugi dan je v' gradi she o sori vse na nogah, ino se na pot ravná; nar vezh pa si dajete grafinja Malika ino ptuja gospodizhna, ki je bila s' njenimi starishi perfhla, per Mariízi opraviti.

Mariíza se je v' Dobniki tako nosíla, kakor je bila navada hzher grajshinskih flushabnikov; per Smrekarjovih si je pa mogla pozhasi nove oblazhila omisliti, ino ker ni hotla f' svojo nosho drusih ozhi na se vlezhi, se je sdaj ravno tako, ko druge deklize nosíla. Ptuja gospodizhna, Mariízhine starosti ino visokosti, ji ponudi na Malikino proshnjo she skorej zhisto novo obleko. Mariíza se je brani ino pravi, de se ji ne spodobi take lepe obleke nositi.

Ali Malika ji pravi: „Le nekar dolgo ne pomishljuj; prezej jo oblezi, pa je vun. Ti si od sdaj moja prijateliza ino tovarshíza;

torej se morali tudi drugazhi nositi. Ino nar boljši je, de se prezej tukej preoblezhefi; tako se bodo ljudje nar manj nad teboj rasgledovali.“

Obedvé gospodizhni ste si veliko persadevale, de Mariizo prav zhedno napravite, jo v' fredo med se vsamete, ino jo v' obednizo peljete, kjer so vsi fkupej sajterkovali. Drugi so Mariizo komej sposnali, tako jo je obleka premenila.

Po sajterkovanju se prezej v' kozhijo vsedejo. Mariiza mora sraven Malike per shlahtnimu grafu ino grafinji sedeti. Graf sapové memo Smrezhnika peljati, ker je shelel dobrotljive ljudi, kateri so Mariizo ino njeniga ozheta tolikanj lepo sprejeli, posnati. Po poti sprashuje fkerbno, kako se jim godi, ino Mariiza mu vse na tanko rasloshi, ino ne perkriva, de se jima sdaj prav flabo godi, ino de svoje stare dni malo veselja upati smeta.

Prihod kozhije na Smrezhnik je bilo kaj noviga; morebiti, de je she ne bilo ondi kar Smrezhnik stoji, posebno take lepe ne.

Mlada Smrekarza pertezhe, ko se kozhija pred hisho vstavi, rozhno is hishe. „Moram vender,“ pravi is hishe tekozh,

„imenitnemu gospodu, ino njegovi gospé ino gospodizhnama is kozhíje pomagati!“ Podá eni gospodizhni roko, kar sposna, de je Maríiza. „Kaj rabeljna zhe to biti?“ sagodernja nespametno, ter jo naglo is roke ispuští, koker de bi bila sa strupeno kazho prijela, odkozhi ritenfko, ino jo sdaj bleđa, sdaj rudezha sprehaja.

Stari Smrekar je ravno na vertu délal. Graf, grafinja ino nju hzhi Malika gredo k' njemu, mu rokó podajo, ino ga prav lepo sahvalijo sa dobrote, ki jih je Maríizi ino njenimu ozhetu fkasoval. „Oh, kaj le she!“ pravi dobri mosh, „jes fim mu vezhi hvalo dolshan, ko on meni. S' njim je prishel blagoflov k' moji hifhi; o, de bi ga bil le bogal, bi se mi sdaj boljshi godilo! Kar je on umerl, nimam fkorej drusiga veselja, ko ta le vertiz. Ino tudi sa modri svét vém njemu hvalo, de fim si kozzhik semlje pridershal, ino pa she vertnariti fim se od njega nauzhil. Kar ne morem vezh drevesa dershati, pa tukej le delam, ino ishem med zvetlizami ino selenjavo miru, kateriga v' svoji hifhi vezh ne najdem.“

Med tim poishe Maríiza staro Smrekarzo v' kamri, ino jo sa roko na vert perpelje, ji

ino vedno serze dela ino pravi, de naj se nizh ne boji. Sakaj dobra Smrekarza ni she svoj shiv dan s' tako gospôdo govorila. Le strahama ino f' trepetam se ji perblishuje. Graf ino grafinja tudi njo lepo pohvalita.

Oba, stari Smrekar ino njegova shena, se hvale tako rekozh framujeta, ino jokata od veselja ko otroka. „Ali ti nisim pravil,“ rezhe Mariïzi starzhik, „de se ti bo sa voljo tvoje perferzhne ljubesni do svojiga ozheta she prav dobro godilo? Glej, sdaj se je moje prerokovanje isfhlo!“ Na to dobí tudi stara Smrekarza serze, poshlata Mariïzhino lepo obleko, ino pravi: „Ja, ja, tvoj rajnk ozhe so pazh prav imeli, ker so ti vezhkrat rekli: „*Kateri zvetlize oblazhi, bo tudi sa te fkerbel.*“

Mlada gospodinja je pa od delezh itala, ino pravi sama per sebi: „Ovbe, ovbe, — kaj se mora vse doshiveti! Tù je is berafhke vlazhuge zelo shlahtna gospodizhna. I, kdo bi bil mogel kaj taziga misliti? Sdaj se vé, pazh ne smem blis nje! Pa ko bi je ne posnala, kdo de je! She le fnozhi je fhla sgnana od naf s' zulizo pod pásduho, de bi po svétu berazhila.“

Graf pa ravno ni slišhal špottljiviga govorjenja hudobne shene; pa na obrasi se ji je posnalo, de ni nizh prida. „To je prava poshaft od shenske,“ pravi on, ter gre ene krati samišljen gori ino doli po verti.

„Slisnite stari ozhe,“ mu graf pravi ino poštoji per njemu, „veste, kaj jes mislim. Dobsko pristavo, ko jo je Mariizhen ozhe obde- loval, sim njegovi hzheri v' last dal. Ali Mariiza ne bo sše tako beršh sama gospodinjila. Bi vam ne bilo vshezh, kjekej iti? — Obljubim, de vam bo tamkej dopadlo, ino vém, de Mariiza od vas ne bo nobeniga plazhila tirjala. Tam bote po svoji volji zvetlíze ino selissha oskerbovali, ino v' zhedni hišhizi na svoje stare dni mir ino pokoj vshivali.“

Grafinja, Malika ino Mariiza so jima per- govarjale, de naj tako storita. Tode ni bilo treba dosti pergovarjenja; oba sta bila te po- nudbe tako vesela, kakor, de bi jima nekdo reshenje is pekla osnanil.

Sdaj pride mladi gospodar is polja domu; možno ga je svediti mikalo, kaj pred njego- vo hišho stojezha kozhíja pomeni. Ker pa své, kaj je njegovim starisham na ponudbo, je prezej per volji, desiravno mu je bilo britko

se od svojih ljubih staršev lozhati. Silno teshko mu je bilo, de je njegova shena tako gerdo s' njimi ravnala, ino sa-nj je tolashba, de se jim bo na ptujim boljshi godilo.

Mlada Smrekarza je pa tašta ino tašto, tako rekozh s' obema rokama is hifhe rinila. Pa hinavka hozhe prav lepo delati; ko lih Mariizo gospod grafa Njih Milost imenovati slifhi, se nisko perklone, ter pravi: „To je vender grosna dobróta od milostiviga gospóda; gerdó bi bilo, ako bi jih ne bogali! — To bi jih pazh mozhno ras-shalilo, ino njih gospa bi snali rezhi, de nismo bolj otesani, ko uni le hraštovi shtor. Réf, to je neisrezhena frezha!“

„No, to me veseli,“ ji pravi nje mosh, „de vender to sposnash. Vezhkrat sim rekel: „Ubogim ino poboshnim postrezhi pernese shegen k' hifhi! Pa mi nisi verjela. Sdaj imam vender enkrat prav.“

Mlada Smrekarza je bila od jese rudezha, ko purman. Vender si vprizho shlahtne gospóde ni upala rasfajati, svojiga mosha je pa tako gerdo pogledala, de bi ga bila skorej s' ozhmi prederla.

Graf je obljubil, de bo po stare —

pred ko bo mogozhe, poslal, se vsede s' drushbo sopet v' kozhijo, ino se dalje pelje.

XXI.

POGLAVJE.

Kaj se na Smrezhniki she dalje sgodi.

Blagi graf je svojo besedo svesto dershal; she tisto jesén je prishla kozhija is Dobnika po stariga Smrekarja ino njegovo sheno. Sinu je bilo prav britko svoje ljube starishe sgubiti. Nevesta pa, katera je she sdavnej dneve ino ure shtela, kdaj de se ji bodo is poti spravili, je grosno vesela, de se jih bo vender enkrat snebila. Ali to veselje se ji grosno sagrení. Kozhijash ji poda list, v' katerim sapisano stoji, de ima vse, kar je tim starim — sa shivesh sgovorjeno, bodi si v' shiti ali v' drugih rezheh, v' gotovini vsake kvatre posebej pod shtrafingo blishni gospóski svesto odrajtati. To jo je silno raskazhilo, vpije, preklinja ino divja. „Ta je pa lepa,“ rezhe vsa togotna, „tega se nam je she manjkalo, de pridemo s' deshja pod kap! Ko bi bili tukej ostali, bi nam dvakrat manj sajedli.“ Sinu je pa

sh- veselilo, de bo svojim starišham vender še kaj dobriga storiti mogel, tode ni smel svojiga veselja sheni rasodeti.

Dobri starišhi se drugo jutro v' kozhíjo vfedejo, ino se v' Dobnik peljajo. Sin jima frezho ino vse dobro vofhi, njegova shena pa kolne sa njima. Hudobni sheni se je pa tudi tako godilo, kakor si je nad svojim taštam ino tašho saflushila, ino kakor se vohernim ino poshreshnim ljudem vezhi dél godí. Ona je imela svoje denarje na posojili per enimu kupzu, kateri ji je obljubil, vsako léto od stó deset goldinarjov obresti. Obrest je bila vsako léto k' nalosheni gotovini perdjana, ter je sopet novo obrest nesla. Shena se je grosno frezhna shtela, ino ni posnala vezhiga veselja na svéti, koker preshtevati, koliko bodo vsi ti denarji v' desetih, ino koliko v' dvajsetih létih snefli. Ali vsi ti sláti gradovi, ko si jih po svojih mislah sída, kmalo sginejo. Kupzu je kupzhíja spodletala, ino je na kant prishel. To je bila strela sa vohernizo! Nima je vezh mirne ure, kar je svedila, kaj de se je s' kupzam sgodilo. Po dnevi je bila smirej na poti, sdaj gre k' pravdniku, sdaj k' sodni gosposki; ponozhi vedno premishljuje ino tuhta,

ino nemore kar ozhefa satisfniti. Sadnizh je namesti defet tavshent goldinarjov le dvé stó prejela. Bilo ji je sdaj kar obupati; rajshi bi bila mertva, ko shiva. Notrejna briikost jo je tako sdelala, de se je huda mersliza vloti. Mosh bi ji bil rad v' blishni terg po sdravnika poslal, tode ne mara sa-nj. „Ni mogel starimu Jakobu pomagati,“ je djala, „tako tudi meni ne bo pomagal. Konjedérka is Bukovize je bolj sastopna.“ To je ona pa le is skoparije rekla! Sakaj mislila je, de konjedérki ne bo treba toliko plazhati. Mosh ji pa vender le sdravnika perpelje, ino jo misli s' njim posiliti, ali ona treshi prezej perve arzníje skosi okno, ino poshle po konjedérko. Nje mogozhne kaplize ji ref merslizo ustavijo, ali kaj pomaga? po tim se je je pa jetika podstopila. —

Gospod fajmoshter is Jelfhan jo v' bolesni vezhkrat obishejo, ino ljubesnivo nagovarjajo, de naj se poboljsiha, ino svoje serze od posvetniga blaga odterga, ino se k' Bogu oberne! Ali zhes to je le jela rohniti, ino togotiti se. Debelo pogleda skerbniga gospod fajmoshtera, ter pravi: „Jes ne vém kaj gospod ozhe f' svojim opominjevanjem mislite! Kupzu, ki naf

je ob denarje perpravil, bi snali tako govoriti, pa ne meni. Jes mislim, de fim dosti dobra. — Dokler fim mogla, fim fhla rada vsako nedeljo ino sapovedani prasniki v' zerkuv; boshje flush-be nifim nikoli samudila, tudi doma fim svoje molituvze vselej svesto opravljala, fim rada delala, nifim nizh sapravila, fim bila vfm izgled lepih zhednosti per domazhii; nobeden zhlovek mi ne more kaj hudiga ozhitati; tudi ne porezhe nobeden siromak, de fim ga bres darú iti pustila. Bi pazh rada vedila, kakoshna bi vender mogla biti? Sim vender mislila, de me imate nar boljshi gospodinjo v' fari.“

Gospod fajmoshter previdijo, de je treba s' njo bolj resno govoriti, ako jo hozhejo spreobniti. Ji sazhno podolgama raslagati, de je she na denar ino posvetno blago vsa navešana, de je polna lakomnosti, katero ona lepo zhednost hranivnosti imenuje, katera je pa li kriva vera; de jo gerda jesa, ostudna pregreha gospoduje; de ji pohlevnosti ino poterpeshljivosti, takih lepih ino potrebnih zhednosti, manjka; de is jese ino skopernije tolikrat svojiga mosha ras-shali; de je sapusheno Marižo nevsmiljeno od sebe spodila, ino zelo tudi svojiga tasta ino tasho, katere bi imela ko svoje starishe

zhiflati ino ljubiti, od hifhe sgnala; de je boshzhiku kofzhik kruha, ali peshízhizo moke le sa to podala, de je naprej fhel, ne pa sato, de bi dolshnost kerfhanfke ljubeshi spolnila, katero je vselej sanizhovala, ino nar potrebnishimu reveshu v' fofefki ni nikoli s' zhetertnikam shita v' fili perpomogla, desiravno ga je po ftó ino ftó keblor v' shitnizi imela; de so bili nje darovi v' beri sa pogorelze ino druge firomake vselej nar manjshi ino nar slabshi, de si je s' ohernijo ino lakomnostjo veliko premoshenje perdobila, f' katerim bi bila lahko veliko dobriga storiti samogla, ino si fhe tudi fama sebi shivljenje prikrajfhala; de se per nji ravno, kar je v' kerfhanstvi poglavitniga, ljubeshi do Boga ino blishniga vedno pogresha, de ji nje v' zerkuv hoja ino obiskovanje flushbe boshje nizh ne pomaga, ker se ne poboljsha, ino de vsa njena molituv, ker ne pride is praviga ferza, Bogu dopasti ne more.“ — —

Ali gospod fajmoshter fhe niso isgovorili, she sazhne ona vpiti ino tuliti: „Nar slabshi stvar fim na svéti! Nobeden zhlovek me ne more terpeti; od gospod ozheta bi pa ne bila verjela, de me takó grosovitno sovrashijo!

I, kaj sim jim le shaliga storila, de sim jim tako sóperna.“

Na to vsamejo gospod fajmoshter klobuk ino palizo, ter gredo shalofni od nje. „Oh,“ pravijo, „kako je vender teshko, de bi se zhlovek, kateriga serze je na posvetno blago navesano, spreobernil! Kako delezh je tak od nebeshkiga kraljestva — od resnizhne poboshnosti ino prave zhednosti! S' kakoshnimi rastresenimi besedizami se misli s' Bogam spravit, ino zhe kakoshne drobtine od obilniga bogastva blishnimu vershe, she misli, de je vse svoje dolshnosti do blishniga na tanjko dopolnil. Ino vender njegovo serze she ni poboljshano; v' svoji slepoti misli, de so njegove pregrehe lepe zhednosti!“

„Oh,“ sdihnejo memo verta gredé, „kako se vender motijo, kateri mislijo, de le veliko bogastvo osrézhi! Bogata Smrekarza ni imela per vsih svojih denarjih ino premoshenju v' svojim zelim shivlenji toliko veselja, ko uboga Mariiza med zvetlizami tù le na verti.“

Kmetiza je mogla she le prav veliko terpeti. Zele nozhi je prekashtlovala, od gole lakomnosti si ne pervoshti na kaplize vina, ne shlize dobre mesne shupe, ino per vsm svojim

terplenju nima nobene prave tolashbe, nobene mozhi se v' boshjo voljo vdati. Gospod fajmoshter so si she veliko persadevali, de bi jo na pravi pot perpravili. Svoje posledne dni je bila tudi nekoliko voljneji ino krotkejshi, ino se je tudi svojih grehov nekaj kešala; tode gospod fajmoshter so komej verjeli, de bi se bila v'rešnizi spreobrnila. V' nar lépslih létah je umerla, bila je shaloften rop gerde lakomnosti ino jesizhnosti, ino všim sgled, de zhasno blago ne stori frezhniga zhloveka; ampak vezhi del ga she le v' veliko nesrezho pokoplje.

XXII.

POGLAVJE.

She ena prav shaloftna pergodba.

Grafovi so Mariizo v'mesto na svoj dvor vseli. Eno jutro pride fiar, she ves siv duhoven na grafovi dvor, poprashta po Mariizi, ino ji pové, de bi ena bolna shenfska, preden umerje, s' njo she rada govorila, ino jo prosi, de naj ji to stori, fizer bi ne mogla mirno umreti. Zhes to se Mariiza filno sazhúdi, ino poprashta

blago gospo grafinjo sa svèt, kaj de ji je storiti. Grafinja posna gospod duhovna prav poboshniga ino rasumniga pastirja, ino ji rezhe, de naj le gre. Na proshno gospod duhovna jo stari Anton spremi.

Mariiza gre notri do sadnih hih v' predmestje, ino pride v' oskih ulizah do hih, ko je viditi vsa sapushena. Tukej gredó po peterih temnih ino oskih gredéh pod streho. Tù se vstavijo gospod duhoven pred starimi durmi, ter pravijo: „Tukej le je! — Pa prosim, naj malo poterpe; dobro bo, de tih le kapljiz na ruto vsamejo.“ Ji kanejo nekaj kapljiz melisniga zvéta v' ruto, ino potim odpró duri.

Mariiza stopi v' stanizo, katera ni mogla slabshi biti. Majhina liniza je bila vezhi del s' popirjam prepeta, skosi katero se prav malo svéti; slaba postelja, per kateri stoni polomljen stol, ino na njemu perstén verzhi bres pokrivala ino rôzha — to je bila vsa hihna perprava, katero Mariiza tukej najde. Pa viditi bolnizo v' postelji, je bilo she le shalofino. Taka je bila koker smert, komej se malo sagiblje. Mariizo taka grosa spreleti, ko jo s'glasam po mertvashko hropezhim ogovori

ino ji svojo suho roko spod odeje pomoli, de se na vseh udih trefe. Takó ubito besedo je imela, ino tako teshko govorila, de jo Mariíza komej saštopi, de je ta strašna, mertvaška podoba — Jefa, Jefa, ktera je takrat, ko je v' Dobniki flushila, lepši zvetela, ko zvetlíza.

Nefrezhna Jefa je bila isvedila od gospod duhovna, de je Mariíza s' dobníškó gospôdo v' mesto prishla, ino je po njo poslala, de bi jo sa voljo perštana odpušhanja prošila. Svojiga iména ni popred vediti dala, sakaj bala se je, de bi Mariíza, zhe ga isvé, is jese k' nji ne prishla.

Mariíza se milo sjoka nad njo, ino poterduje, de ji je vse, vse she sdavnej odpustila, ino de jo nizh bolj ne boli, ko njena nadloga. Mariíza jo hozhe na to v' snaminje, de ji je ref odpustila, objeti ino kufhniti. Ali gospod duhoven na glas savpijejo, ino pravijo: „Sa boshjo voljo! kaj mislijo storiti? Ta strašna bolesen se prijema.“

„Kakóshno bolesen pa imá?“ poprašha nedolshna Mariíza vsa prestrašhena. Duhoven obernejo svoje ozhi v' tlá, ino obmolzhé; ali bolna Jefa jih prosi, de naj ji nizh ne per-

krivajo, kako je tako nefrezhna postala, de bi njena strašna nefrezha morebiti druge še nedolshne deklize svarila.

Gospod duhoven se na to milo v' Mariízo osrejo ino pravijo: „O, ljuba moja! ta bolesen je nasledik nezhistiga shivlenja. Tako strašno popazhi nezhistost nar lépsbi podobo; takó ostudna je smert po nezhistim shivlenju. Oni so še mladí, ljuba moja! Marfikteri se jim bodo sladkó perkupovali ino rekli, de so sali, jim bodo sladkó govorili, ino se jim perlisovali, hudobijo bodo isgovarjali, rekli bodo, de naj ne mislijo, to ali uno bi bilo gréh, ino de vse take pregréhe s' dobro vestjo na se vsamejo. Sapeljivost jih bo, koker sirupena kazha salesovala! — Naj se takrat na ta izgled spomnijo. Tukej vidijo, kam gréh ino rasujsdano shivljenje perpelje. Spomin v' to strašno podobo jih bo hudiga obvaroval. — O, de bi pazh mogel devíze zeliga mesta, katere so v' njih letah, semkej perpeljati, ino posvaríti! O, de bi pazh mogel posebno tistim nesramnim hudôbnesham, kateri so ti le, nekdej tudi nedolshni deklizi, medene besede govorili, se takó dolgo vsi prijasni, ljubesnivi ino odkritoserzhni skasovali, dokler so jo v' svojo pregresšno mresho

sapletli, ino v' to le nefrezho pogresnili, to ostudno podobo — delo njih pregreshnih rok — pred ozhí postaviti! — Ali dosti jih je, kateri na — duhovne — bebze imenujejo, ino ozhitajo nam, de jim vsako veselje tolikanj pelinimo; ali veselja, katero takó strašno konzha, si vender ne morem nedolshniga ino perpusheniga misliti, ino gorjé mu, kateri ga hvali, ino sapeljuje nedolshne stvari! Bolje bi bilo taki-mu, de bi se mu mlinšk kamen na vrat navesal, ino de bi bil vtopljen v' globozhino morja.“

Jesa je imela she takrat, ko je bila s' svojo gospôdo v' mestu, pregresšno snanje, ino je skrivaje v' malopridno drushbo sahajala. Ko je bila is Dobnika spókana, se je sopet kje podala, ino se popolnoma sapeljati da, shiví po svojih nezhistih sheljah, nósi nezhimerno obléko, katero si je pregresšno saflushila, ino takrat se je te strašne bolesni nalesla. V' bolesni je mogla svoje posvetné oblazhila, ki jih je bila sa greszni denar na se natvesila, prodati, ino mora sdaj tukej od vsih popreshnih prijatelov sapushena v' revshino sakopana konez jemati. Vse to je sama jokaje poterdila.

„Oh,“ je djala Jesa, „velika greshniza sim; saflushila sim, de se mi takó godí. Nisim

v' Boga vezh mislila, boshje besede nizh vezh poslushati hotla, sim bila gluha glasú svarezhe vesti; nozh ino dan sim se lislpala ino lepottizhila; le po sapeljivih perlisovavzih ino spazhenim veselju sim hrepenela; ino to je bil sazhetek moje nesrezhe, ino me je na sadnje v' to neisrezhenno terpljenje pokopal! — Oh,“ rezhe jokaje ino f' hripavim glasam, „de bi me le na unim svéti she huji terpljenje ne zhakalo! Pa ko so mi oni, vsmiljena Mariiza! ki sim jih tako neisrezhenno ras-shalila, vender she odpustili, upam, de mi bo tudi Bog moje pregrehe odpustil!“ —

Mariiza gre od nje, ino pride vfa shalostna ino prepadena domu; od straha, gnusobe ino vsmiljenja se ji ne poljubi obedovati. Vedno ima ostudno podobo pred ozhmi, vedno se ji sdi, de soperni glas Jese slishti! Vedno je sama per sebi mislila: „Kaj ta strashna podoba — je bila enkrat Jefa, sala Jefa!“ ino vezhkrat zhes dan te besede ponavlja. Per tim misli na svojo zvetezho jablano, ki jo je bila flana osmodila. Vse, kar ji je nje ozhe takrat, ino tudi she na svoji smertni postelji rekel, ji pride sopet na misel, ino stori vnovizh

v' svojim serzi sveto obljubo, vse svoje dni
zhisto ino poboshno shiveti. —

Uboga Jefa se ji takó v' serze vsmilji, de
blago grafinjo prosi, de bi ji v' tim revnim
stanu k' pomozhi perstopila. Vsmiljena grafinja
ji poshle sdravnika, shivesha, platna ino she
vezh drusih potrebnih rezhi. Jefa mora nar
strašhnejshi bolezhine preterpeti, jela je shiva
gnjiti; vsakimu se je gnjusilo nad njo, ino sa
voljo velikiga smradu ni mogel nobeden per
nji ostati. Mogla je v' 23. léti — v' svoji nar
lepshi starosti umreti.

Uzhite se tedej, ljubi moji mladenzhi ino
deklize! is te shalofine povésti nedolshno ino
poboshno shiveti, de ne padete v' take strašhne
ino ostudne pregrehe, kakor uboga Jefa, de
ne bote pred zhafam v' zherni semlji trohneli! —

XXIII.

POGLAVJE.

She ena vesela pergodba.

Prihodno spomlad, kader she vse oseleni
ino zvete, gre graf f' svojo sheno, ino lzhherjo
v' Dobnik na svoj grad. Tudi Mariiza je

mogla s' njimi iti. Kader se Dobniku blishajo, vgleđa Mariiza v' vezherni sarji svonik, grafovski grad, ino svoje nekdanjo domovanje; serze ji jame vtripati, ino sols ne more udershati. „O,“ je djala, „takrat, ko sim Dobnik sapustiti mogla, pazh nifim mislila, de bom she kedaj va-nj prishla! Kako prezhudno vé Bog vse oberniti, ino kako neisrezheno mi je dobrotljiv!“

Ko kozhíja pred gradam obstoji, pertezhejo vfi grafovi flushabniki, ino vfa drushina, ino posdravljajo ponishno svojo gospódo. Tudi Mariizo sprejmejo prijasno, se veselé, de jo sopet vídijo, ino ji frezho voshijo, de se je nje nedolshnost rasodela. Sodnik jo pa, ko dober ozhe sa roko prime, ino jo vprizho vfilh odpufhanja prosi, ino hvali gospod grafa ino gospo grafinjo, de ji storjeno krivízo takó milostljivo povrazhujeta, ter ji obeta, de si bo tudi on, ki je nar bolj kriv, persadeval ji storjeno húdo, kar bo mogozhe, poravnati.“

Mariiza je drugi dan prav sgodej vftala. Veselje ino lépa spomladanjfka jutrajna sarja, katera je sopet prav prijasno v' njeno stanizo posijala, ste jo tako sgodej sbudile. Se oblezhe ino gre svoj nekdanji dom ino vert obiskat. Po poti jo sgoli snanzi frezhujejo ino posdrav-

Ijajo; otrozi, katerim je Mariiza kedej zvetlize is verta podajala, so bili tako odrastli, de se Mariiza prav sazhudi. Per vertnih vratah ji prideta tudi Smrekar ino njegova shena na proti, jo ljubesnivo posdravita, ino ji perpo-vedujeta, kako tukej vesela ino sadovoljna shivita.

„Nekdej,“ pravi veseli Smrekar s' folsnimi ozhmi, „ko niso imeli kjej prebivati, sva jih midva pod streho vsela, ino sdaj, k' sva takó rekozh is naju doma pregnana, so naji na naju stare dni v' to prijasno ino lepo hifhizo vséli.“

„Pazh ref,“ pravi njegova shena, „vselej je dobro, de blishnimu radovoljni postreshemo; kdo vé, s' kom nam s'he vse poverniti samore!“ „No, no!“ perstavi Smrekar, „takrat nisva tuga mislila, ino tudi sa povrazhilo nisva tega storila; refnizhno je pa vender le, kar uzhi stari pregovor: „*Bodite vsmiljeni, ino bote vsmiljenje dosegli.*“

Potim gre Mariiza v' hifho. Kraj, kjer je nekdej njen ozhe prebival, obudi v' nji mili spomin. Na verti se je vsaziga drevesiza, kateriga je njen ozhe sadil, filno rasveselila; posebno se pa pomudi per jablani, katera je

bila ravno sdaj v' nar lépfhim zvetji. „Oh,“ je djala, „kako kratko je vender zhloveshko shivljenje na svéti. Na enkrat ga smanjka, ino drevesa ino germizhi ga preshivé!“

Séde v' shotor, v' katerim je s' svojim ozhetam tolikanj veselih ur iméla. Ravno takó se ji sdi, ko se po verti osíra, kateriga je njen ozhe v' pótu svojiga oblizhja obdeloval, koker, de bi ga she semterkje hoditi vidila. Per tim spomini ji solse v' ozhi perigrajo; pa terdno upanje, de se njen ozhe v' lépfhim ino boljshim kraji snajde, ino de tam shanje ino vshiva, kar je tukej sejal, jo sopet potolashi ino umiri.

Mariíza pride vsako spomlad ene tedne v' Dobnik, ino tukej je s' Amaliko od vsih zhaséna ino zhiplana prav veséle dni vshivala. Eno jutro sedí s' Amaliko per misi, ino obedvé ste prav pridno shivale, de bi eno oblazhilo dodelale. Kar na enkrat gospod sodnik v' hisho stopi, po prashnje oblezhen, desiravno je bil delavnik. Malika ino Mariíza se pogledate, ino sazhudite, kaj bi to pomenilo. Gospod sodnik se nar prej Amaliki perklone, ino pravi, de bi prav rad s' Mariízo nekaj posebniga govoril.

„Moj sin Friderik,“ sazhne sdaj v' Mariizo obernjen, „ki meni po dovoljenji milostliviga gospod grafa v' flushbi pomaga, ino bo tudi moj nastopnik, mi je vzherej rasodel, de mu njih dobro ferze ino prelepe zhednosti posebno dopadejo, ino si misli, de bi bil v' njih drushbi zhasno ino vezhno frezhen; satorej bi se s' nji-mi rad sarozhil ino sklenil. On jim ni hotel tega popred v' misel vseti, dokler ni svedel, ali mu tudi jes to pervoljim, ali ne. Pa is ferza rad sim v' to pervoljil, ino jih pridem sam nevesto svojimu sino snubit. Silno rad bi vidil,“ pravi s' solumi v' ozheh, „de bi tudi oni v' to saveso pervolili, ker bi tako tudi krivizo, ki sim jim jo nekdej storil, katera me vedno teshi, nekoliko poravnal. Mislim, de ne bodo moje proshnje savoljo te krivize, katere sim se, naj mi verjamejo, le smoten, ino morebiti sa pravizo prevezh vnet sadolshil, odrekli.“ Na to obmolzhi, ino zhaka Marii-zhiniga odgovora. Mariizo je ponudba pre-straшила. Ne vé prezej, kaj bi odgovorila, ino v' eno pot jo rudezhiza sprehaja. Friderik je bil sal, moder ino ljubesniv mladenizh, s' velikim pridam je shole dokonzhal, ino se je v' visokih sholah ino v' grafovi flushbi

sa vsako opravilo prav suzhl ino suril. Prav lepiga sadershanja je bil; njegovo serze je bilo zhisto, krotak je bil ino pohleven, ino sraven tega pa tudi prav prijetne poslave. S' Mariizo je she popred enekrati v' grafovskim verti, kamor je s' gospôdo po obedi sahajala, govoril, ino proti nji je bil posebno prijasen. Mariizi se je pazh sasdevalo, de mu dopade, ino ji tudi v' misel pride, de bi s' njim prav frezhno shivéla. Ali take misli si vedno is sbija, ino je prevezh ponishna, koker, de bi bila mislila, de bi jo Friderik vseti snal. Torej se je fkerbno varovala, de bi se proti njemu v' nje serzi kakoshno nagnenje ne sakorenilo, katero bi jo ob ljubi mir ino pokoj perpravilo, ino ravno sato se ga je varno ogibala, de bi se na verti s' njim vezhkrat ne isfhla. Zhe ji je ravno ponudba is uft njegoviga ozheta vshezh, vender ne vé prezej, kaj bi mu odgovorila. S' devishko framoshljivostjo komej rezhe, de se ni nikdar kaj taziga nadjala — ino profi kakoshne dni odloga, de se bo s' gospod grafam ino gospo grafinjo, ki sta ji sdaj ozhe ino mati, popred posvetovala.

Rasumnimu sodniku je bilo to sadošti; vesel se perporozhi. Misilil si je, de bo tudi

gospod grafu, ino gospe grafinji ta savesa dopadljiva. Prezej gre k' njima, ino oba sta bila prav vesela.

Graf mu pravi: „Ljubi moj sodnik! f' to novizo naf v' refnizi prav rasveselé. Moja gospa ino jes sva she vezhkrat med seboj govorila, de bi se njih Friderik ino nafha Mariiza lepo vsela; tode nisva tega nobenimu zhloveku rasodela. K' shenitvi ni varno pergovarjati, she manj pa filiti. — Prav vshezh nama je, de se bo sgodilo, kar sva she sdavnej shelela.“

Gospa grafinja mu pravi: „Is ferza jim frezho vofhim, gospod sodnik! V' Mariizi dobé prav dobro nevesto, ino Friderik pa prav dobro sheno. Mariiza se je v' fholi terpljenja suzhila, ino to je nar boljshi uk. Vse robove, kateri se tudi v' ferzi narboljshiga zhloveka najdejo, nar bolj terpljenje ogladi. Mariiza ni kaka perlisovavka, je pohlevna ino ponishna, krotka ino poterpeshljiva, dobrotljiva ino mila, ino kar je korenina vfiga dobriga, is zeliga ferza poboshna. She od mladosti je delati vajena, ino ker je sama vse poljske ino hifhne dela poskusila, bo tudi gotovo dobra gospodinja. Tudi se vé, kar

je treba, perljudno vesti. Nedolshna je ino ljubesniva, vsm deklizam jo snam pred ozhi v' sgled postaviti. Njih fin bo s' Mariizo prav frezhen!"

Ker si je gospa grafinja Mariizhiniga pervolenja popolnoma svesta, sazhne prezej od shenitovanske perprave govoriti. „Vse bom storila, kar je mogozhe, de se bo le shenitev prav veselo obhajala. Shenitnino bom jes v' gradi napravila, ino tudi sa doto ino nevestino obleko bom fkerbela. Lej, lej,“ she sraven perstavi, „sdaj sna Mariiza vender perstan sa shenitni perstan imeti. Kdo bi bil to mislil!“ Tudi so she sklenili, zhe le dobnishki gospod fajmoshter pervolijo, gospod fajmoshttra is Jelfhan povabiti, de bi Mariizo porozhili. „To bo nevesto,“ govori gospa grafinja, „neisrezheno veselilo, ino tudi gospod fajmoshter, ko jim je nekdej njena nadloga toliko k' ferzi fhla, bodo veseli, jo sdaj frezhno viditi.“ Dobnizhane niso she bolj veseliga dne doshiveli, ko je bil dan poroke. Vsi grafovi gredo ob napovedanim zhasu v' zerkuv, kjer se je she bilo is zeliga Dobnika ino blishnih krajev bres shtevila veliko ljudi fkupej sbralo. Kdor se je od doma le odter-

gati mogel, je shel gledat. Kaj taziga she ni bilo slifhati, de bi bila uboga dekliza, katera je bila nekdej v' verige sakovana, k' taki zhaſti priſhla.

Malika, njena prijateliza, ji je drushiza; jo lepo ovenzhana v' zerkuv ſpremi. „Savoljo tega“ ſi miſli, „ne bom per ljudeh v' zhaſti nizh sgubila.“ Ino prav je imela, ſhe le perdobila je veliko. Tolikanj jo ponishno viditi, perljudno ino prijaſno, jo ſhe bolj zhaſté ino ljubijo.

Mariſa s' belimi ino rudezhimi zvetlizami ovenzhana v' viſhnjevi obléki, s' nedolſhnim oblizhjem, katero lépfhi od vſih zvetlíz zvetè, s' framoshljivo v' tla obernenimi ozhmí ſtoji, ko boſhji angelez sraven ſaliga ſhenina pred oltarjem. Ozhi vſih prizhijozhik ſo bile va-njo obernjene. —

Stari lovez Anton ſtoji tudi per ſrani oltarja, bliſo ſhenina ino neveſte. Viditi, tako zvetezho neveſto, ſe opomni Jeſkine ſtraſhne podobe na ſmertni poſtelji, ter pravi: „O, moj Bog! ko bi bili pazh vſi prizhijozhi Jeſo vidili, de bi jo v' miſlih tukej le Mariſi vſhtriz poſtavili. Potim bi vidili, kam

poslednji pot, po katerim ste obe hodile, na sadnje perpelje!“

Gospod Jelfhanfski fajmoshter so pred poroko lepo pridigvali. Rasloshili so skupej sbranim ob kratkim sgodbo od neveste ino njeniga rajnziga ozheta, ino pokasali, kako prezhudno nam boshja previdnost le v' nasih prid terpljenje ino britkosti poshila, ker nas po njih modri, ino v' greh varuje, nas v' poboshnosti, upanji ino poterpeshljivosti vterduje, nam prihodno veselje slajsha, ino — kar je nar bolji, nas sa nebefa, sa vezhno veselje prpravlja. Starishe so opominjali, de naj svoje otroke po kerfhanfsko sredé, de bodo v' boshjim strahi shiveli, de bodo le kar je dobriga ljubili ino storili, ino ogibali se hudiga; to je od vsiga nar boljshi, kar jim sapustiti morejo. — Mladost so opominjali poboshno shiveti, starishe ljubiti, nedolshnost ohraniti, boshje sapóvedi, katere nam kashejo pravi pot v' nebeshko kraljestvo, svestó ino na tanjko spolnovati. —

Shenitnána je bila na grafovím gradu v' velki obednizi. Na sredi mise stoji namesti frebernine, k' velikimu veselji vsih svatov — *Jerbaszhik s' zvetlizami*, nekajno Malikino vesilo. Malika ga je bila na skrivnim s' nar

lepšimi zvetlizami napolnila, ino ga na miso postavila.

„Refnizhno,“ pravijo Jelfhanški gospod fajmoshter, „jerbafzhik s' zvetlizami na sva-tovsko miso postaviti, je grosno lepa misel. Tak jerbafzhik je na misi lépfhi viditi, ko slató ali frebró! Kaj lépfhiga bi se na semlji ne moglo fkorej viditi; vsako poboshno ferze mora to ganiti, s' boshjimi sheljami napolniti ino proti nebesam povsdigniti. Zvetlíze nam osnanujejo v' svoji lepôti tako rekozh boshjo vfigamogozhnost, nefkonzhno modrost ino dobrotljivost. Bog le daje fleherni zvetlízi podobó, farbo ino duh, ino jo lépfhi oblázhi, koker je nar mogozhníshi kralj v' vfi svoji smíshljeni zhasi oblezhen.“

„Jerbafzhik je posebno sprizhovanje boshje previdnosti. Bog je po njemu obrazhal, kar se je s' nevesto godílo, ino je nam vfm danashno veselje napravil. V' rúdezhi vertnízi, v' prebeli lilii, v' víshnjevi violizi sposnamo, kako ljubesniv je Bog do nas, pa she prijasníshi se nam rasodeva vezhkrat v' sgodbah nashiga shivlenja. Dostikrat se Bog nar manjshih rezhi poslushi, de nas terpljenja obvaruje, is físfke otnè, de nas od hudiga odverne ino

k' dobrima spodbôde. Ko bi mogli svoje shivljenje prav pregledati, koker ga bomo na unim svétu spregledali; vidili bi, de je nashe shivljenje prav lepo osnovana zelina, de je zhudo boshje vfigamogozhnosti, neskonzhne modrosti ino dobrotljivosti.“

„Mislim, zhastitljiva nevesta! de bodo ta jerbaszhik v' spomin s- hranili, ino se vselej, kader ga bodo pogledali, na dobrotljiviga Boga spomnili, ino ga is serza sa vse prejete dobrote sahvalili. Bog daj, de bi she o veliko godéh jerbaszhik na misi stal s' zvetlizami, ino de bi zhes petdeset lét v' drugizh njih svatovsko miso sáljshal!“

XXIV.

POGLAVJE.

Snaminje na Jakobovim grobu.

Snaminje ranjziga Jakoba, ko ga je bila Malika Mariízi obljubila, je bilo med tim tudi dodelano. Prav lepó je bilo is beliga marmora s' slatim napisam sdelano. V' napisu se beró sraven imena, stanu ino starosti dobriga vertnarja, Jesufove besede, katere saflushijo po

vfi pravízi s' slatimi zherkami sapifane biti: „Jes sim vstajenje ino shivljenje, kdor v'mene véruje, bo shivel, ako je ravno umerl.“ Pod timi besedami je bil jerbaszhik, po katerim je Bog Mariízo na grobu njeniga ozheta is velikih teshav refhil, prav berhko v' kamen vsekkan. Malika ga je potim, ko je bil od Mariíze s' nar lépfhimi zvetlizami napolnjen, prav lepo osnaminovala ino kamenoféku poslala. Pod jerbaszhikam je bil she ta imenitni isrek svetiga písma: „Vsa zhlovekova vífokost je ko zvetlíza na polji, katera se kmalo raspè; boshja beseda pa ostane vékoma.“ Verh kamena je bil pa shelesen krish prav lepó poslazhèn.

Jelfhanfski gospod fajmoshter so to snaminje na Jakobov grob postaviti pustili. Is temne senze hój se je prav lepó vsel; posebno takrat, kader so she vertníze v' germizhki na grobu zvesti jele, nizh lépfhiga ni bilo viditi. To snaminje je bilo nar vezhi lepôta na pokopalíshi, ino nar imenitníshi spomin zeliga kraja. Kolikorkrat so gospod fajmoshter ptuje gosti dobili, jih vselej kjekej peljajo. Zhe je eden ali drugi rekel, de je prav pametno, de so moshu, kateri je bil vertnar ino pletenizhar, jerbaszhik s' zvetlizami v' pokopolíshni kamen

ozhertali, pravijo gospod fajmoshter: „To she
 nekaj lépfhiga pomeni! — Jerbaszhik je sna-
 minje shalofne pergodbe. Tlà, na katerih
 ravno sdaj stojimo, je marfikatera mila folsa
 mozhíla!“ Potim so vselej radovednim ptuj-
 zam sgodbo od jerbaszhika perpovedovali,
 ino vezhi del so vsi grob poboshniga mosha
 f' fvetimi obzhutljeji ino sklépi sapustili. O,
 de bi pazh vsi brayzi te bukvize s' enakimi
 obzhutljeji ino sklepi is rok poloshili!

exhortati, graviter coram sapientibus: To the
 nobis hinc est honor! — Temporalis est
 animus: alioquin periret. Tunc, ut dicitur
 tunc adaj hinc, id manifestum est hinc
 monita: hinc est vixi et mori hinc
 non regit et hinc est perire et
 hoc vixi et id est hinc perire hinc
 et hinc obit hinc et hinc est hinc
 et hinc est hinc et hinc est hinc
 et hinc est hinc et hinc est hinc

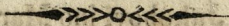
KASALO.

Stran

I. poglavje.	Ozhe Jakob ino Mariiza njegova hzhi.	5
II. poglavje.	Mariiza v' grafovskim gradi	13
III. poglavje.	Grafinji perstana smanjka	19
IV. poglavje.	Mariiza v' jezhi	28
V. poglavje.	Mariiza pred sodnikom	35
VI. poglavje.	Ozhe Jakob per Mariizi v' jezhi	40
VII. poglavje.	Sklenjena sodba	47
VIII. poglavje.	Prijatel v' potrebi	52
XI. poglavje.	Jakob ino Mariiza na poti	56
X. poglavje.	Jakobovi ino Mariizhini veselji dnevi na Smrezhniki.	62
XI. poglavje.	Jakobova bolesen	69
XII. poglavje.	Jakobova smert	83
XIII. poglavje.	Mariiza vnovizh v' terplenji	93
XIV. poglavje.	Smrekarjova nevesta Mariizi flovó da	98
XV. poglavje.	Pomozh pride is nebes	104
XVI. poglavje.	Kakó je grafinja Amalia semkej prishla	108

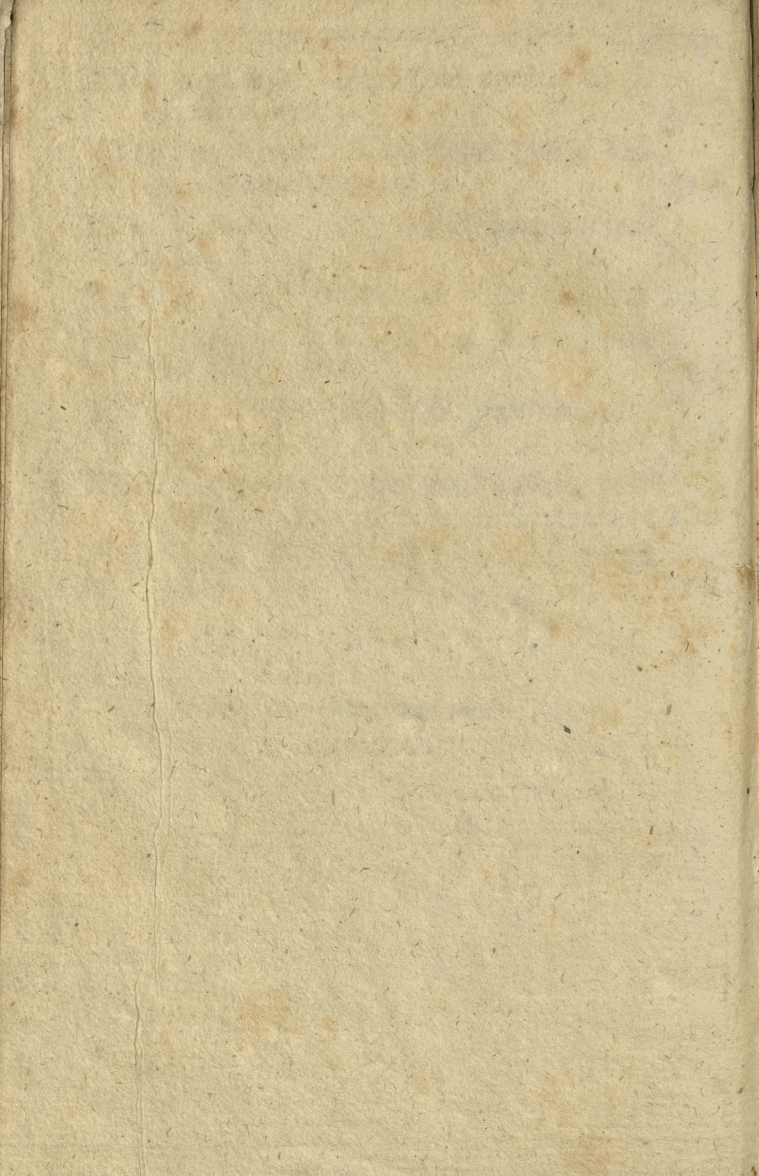

- XVII. poglavje.** Sgubljeni perstan se je
sopet najdel 115
- XVIII. poglavje.** Kako dobri ljudje kri-
vizo povrazhujejo 123
- XIX. poglavje.** She nekej spomina vre-
dniga v' tej sgodbi 127
- XX. poglavje.** Obiskanje v' Smrezhniki 134
- XXI. poglavje.** Kaj se na Smrezhniku
sbe dalje sgoti 140
- XXII. poglavje.** She ena prav shalofna
pergodba 146
- XXIII. poglavje.** She ena vesela per-
godba 152
- XXIV. poglavje.** Snaminje na Jakobovim
grobu 163

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000320857

